

80. Tiistaina 9 päivänä kesäkuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys väestökirjanpidon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi 3035

Hallituksen esitys 14/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 4/1998 vp

2) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta 3036

Hallituksen esitys 16/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 5/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 17/1998 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 6/1998 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys vuoden 1999 veroasteikkolaiksi ”

Hallituksen esitys 25/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp
Lakialoite 28/1998 vp

5) Hallituksen esitys tuloverolain muuttamisesta 3077

Hallituksen esitys 28/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/1998 vp
Lakialoite 64, 67/1996 vp, 2, 12, 14, 17, 21, 87, 97, 103, 112, 132, 135/1997 vp, 3, 5, 21, 24, 29, 30, 39, 48, 54/1998 vp
Toivomusaloite 34—36, 40, 44, 48, 49, 53, 54, 57/1997 vp, 14, 16, 17, 23, 24, 27, 31/1998 vp

6) Hallituksen esitys peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta ”

Hallituksen esitys 26/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja tuloverolain 114 §:n muuttamisesta 3080

Hallituksen esitys 27/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1998 vp
Lakialoite 37/1998 vp
Toivomusaloite 38/1996 vp, 44/1998 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi eräistä ope-
tusalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläke-
rahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3082

Hallituksen esitys 70/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 16/1998 vp
Lakialoite 6/1996 vp, 47/1997 vp, 55/1998 vp

9) Hallituksen esitys laiksi kiinteistövero-
lain muuttamisesta 3083

Hallituksen esitys 29/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1998
vp
Lakialoite 40/1995 vp, 2, 5, 52, 56, 63, 68/
1996 vp, 26, 29, 129/1997 vp, 36, 42/1998 vp
Toivomusaloite 36/1995 vp, 30/1996 vp,
58/1997 vp, 28/1998 vp

10) Hallituksen esitys verontilityslaiksi
ja laiksi tuloverolain 124 §:n muuttamisesta 3091

Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998
vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

11) Hallituksen esitys energiaverotusta
koskevan lainsäädännön muuttamisesta 3101

Hallituksen esitys 55/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1998
vp
Toivomusaloite 33, 38, 40/1998 vp

Toinen käsittely

12) Hallituksen esitys laeiksi Suomen
Hallitusmuodon 31 §:n kumoamisesta ja
kansalaisuuslain muuttamisesta 3105

Hallituksen esitys 49/1998 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1998
vp

13) Hallituksen esitys verotuksen oikai-
sulautakuntaa koskeviksi muutoksiksi ve-
rolainsäädäntöön ”

Hallituksen esitys 15/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 11/1998
vp

14) Hallituksen esitys laiksi vuodelta
1999 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta ”

Hallituksen esitys 12/1998 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö
10/1998 vp
Toivomusaloite 192, 199, 211/1998 vp

Mietintöjen pöydällepano

15) Hallituksen esitys laeiksi verotusme-
nettelystä annetun lain ja ennakkoperintä-
lain 27 §:n muuttamisesta 3105

Hallituksen esitys 53/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1998
vp

16) Hallituksen esitys laeiksi elinkeino-
tulon verottamisesta annetun lain ja varal-
isuusverolain 34 §:n muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 71/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1998
vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Ala-Harja, Backman, Biaudet, Ene-
stam, Helle, Holopainen, Ihmäki, Itälä, Jaa-
konsaari, Jäätteenmäki, Karhunen, Kemppai-
nen, Korkea-aho, Koski M., Koskinen H., Kuro-
la, Laaksonen, Laitinen, Lapiolahti, Lax, Leppä-
nen J., Leppänen P., Liikkanen, Niinistö, Nyby,
Ojala A., Penttilä, Prusti, Rantanen, Rehn,
Roos, Rosendahl, Smeds ja Tiilikainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edusta-
jat Kemppainen, Rosendahl ja Ala-Harja.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tästä päivästä sairauden perusteella ed. Holo-
painen, virkatehtävien perusteella edustajat Hel-
le, Itälä, Jäätteenmäki, H. Koskinen, Kuro-
la, J. Leppänen, Niinistö ja Prusti sekä muun syyn
perusteella edustajat A. Ojala, Penttilä, Rosen-
dahl, Smeds ja Tiilikainen,
tästä ja huomista päivästä muun syyn perus-
teella ed. Lax sekä
tämän kuun 12 päivään muun syyn perusteella
ed. Rantanen.

U-asiat

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että 4 päivänä kesäkuuta 1998 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitetut Euroopan unionin asiat n:ot U 38—41.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitut asiat käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle

asian n:o U 38 osalta lakivaliokunnan ja talousvaliokunnan sekä

asioiden n:ot U 39—41 osalta valtiovarainvaliokunnan on annettava lausunto.

Valtiontilintarkastajien jäsenet

P u h e m i e s : Tultuaan nimitetyksi Kansaneläkelaitoksen hallituksen jäsenen virkaan ja saatuaan vapautuksen edustajantoimesta pyytää johtaja Asko Apukka eroa valtiontilintarkastajien varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valtiontilintarkastajien täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 7.

Eduskunnan tilintarkastajien jäsenet

P u h e m i e s : Tultuaan nimitetyksi Kansaneläkelaitoksen hallituksen jäsenen virkaan ja saatuaan vapautuksen edustajantoimesta pyytää johtaja Asko Apukka eroa eduskunnan tilintarkastajien varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnan tilintarkastajien täydennysvaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 7.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Hallituksen esitys väestökirjanpidon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi**

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 14/1998 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 4/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Väistö ed. Alarannan kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty toinen lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen, kolmas, neljäs ja viides lakiehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s : Nyt päätetään toisen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn toisen lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Andersson C., Andersson J., Anttila U., Antvuori, Aura, Biaudet, Brax, Bremer, Bryggare, Dromberg, Elo, Filatov, Gustafsson, Haatainen, Halonen, Hassi, Heinonen, Hellberg, Huotari, Hurskainen, Huttu-Juntunen, Huutola, Häkämies, Hämäläinen, Immonen, Jansson, Juurola, Kaarilahti, Kallio, Kalliomäki, Kanerva S., Kankaanniemi, Kantalainen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kekkonen, Kiljunen, Knaapi, Kokkonen, Korhonen M., Korhonen R., Koski V., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Koskinen M., Krohn, Kuisma, Kukkonen J., Kuoppa, Kuosmanen, Laakso, Lahtela, Laine, Lamminen, Lapintie, Lindén, Lindroos, Luhtanen, Löf, Malm, Markkula M., Markkula-Kivisilta, Mertjärvi, Metsämäki, Mikkola, Mähönen, Mönkäre, Norrback, Nurmi, Ojala R., Olin, Partanen, Peltomo, Perho, Pietikäinen

M., Pohjola M., Pohjola T., Polvi, Puhjo, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rauramo, Rimmi, Rinne, Saarinen, Saarnio, Sasi, Siimes, Sjöblom, Skinnari, Soininvaara, Tahvanainen, Taina, Tarkka, Tennilä, Tiusanen, Tulonen, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Uotila, Vartiainen, Vehkaoja, Viitamies, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström, Wideroos ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

Aho, Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Aula, Huuhtanen, Hyssälä, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Järvilähti, Jääskeläinen, Kalli, Kallis, Karjula, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korteniemi, Kääriäinen, Lehtosaari, Lindqvist, Lämsä, Manninen, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pekkarinen, Pesälä, Ranta-Muotio, Rehn, Rehula, Räsänen, Saapunki, Saari, Savela, Suhola, Takula, Vanhanen, Vehviläinen, Veteläinen, Vihiälä, Vistbacka, Vuorensola ja Väistö.

”Tyhjää” äänestää ed. Virtanen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Backman, Enestam, Helle, Holopainen, Ihamäki, Itälä, Jaakonsaari, Jätteenmäki, Kanerva I., Karhunen, Kempainen, Korkeaoja, Koski M., Koskinen H., Kurola, Laaksonen, Laitinen, Lapiolahti, Lax, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lipponen, Niinistö, Nyby, Ojala A., Penttilä, Pietikäinen S., Prusti, Rantanen, Roos, Rosendahl, Ryhänen, Smeds, Tiilikainen ja Tiuri.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 36. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn toisen lakiehdotuksen.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. **T a i n a :** Arvoisa puhemies! Ilmoitan, että vahingossa painoin ed. Ala-Harjan äänestysnapia, joten hänellä ei ole äänestystulosta.

P u h e m i e s : Merkitään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 16/1998 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 5/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 17/1998 vp

Hallintovaliokunnan mietintö 6/1998 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys vuoden 1999 veroasteikkolaiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 25/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 12/1998 vp

Lakialoite 28/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 5) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Elo: Puhemies! Eduskunta on tänään harvinaisen aikaisin käsittelemässä seuraavan vuoden veroasteikoita ja monia muitakin verokysymyksiä.

Kuten olemme täällä monta kertaa varsin yksimielisesti todenneet, Suomi on edelleen erityisesti kireän tuloverotuksen maa. Mielestäni tämä onkin verotuksemme keskeinen ongelma, siis se, että suomalaisten palkka- ja eläketuloja verotetaan varsin kireällä tavalla. Tämä kehitys on tietysti Suomessa ollut pitemmän ajan tulos, mutta voidaan sanoa, että erityisesti Ahon hallituksen aikana Viinasen toimiessa valtiovarainministerinä tuloverotusta kiristettiin äärimmilleen.

Tämän vaalikauden aikana, niin kuin tiedämme, tuloverotusta on voitu helpottaa ja on tehty yli 13 miljardin markan helpotukset nimenomaan tuloverotukseen. Tämän lisäksi tulee vielä 3 miljardin markan inflaatiotarkistukset eli kaiken kaikkiaan vuosina 96–99 tuloverotusta on alennettu noin 16 miljardia markkaa, mitä sinänsä on tässä varsin kireässä valtion taloustilanteessa pidettävä hyvänä saavutuksena.

Toisaalta, puhemies, on aivan selvää, niin kuin työllisyyskehityksemme osoittaa, että tänäkään ei ole ollut riittävää, jotta olisimme vastavasti saaneet aikaan lisääntyvää kysyntää ja sitä kautta voineet lisätä työpaikkoja. Voidaan ehkä tänä päivänä väittää, että olisi voitu noudattaa jonkin verran voimakkaampaa veropolitiikkaa nimenomaan tuloverotuksen osalta ja olisi ehkä saavutettu parempia tuloksia myös työllisyyden ja valtion velan osalta. Mutta kuten sanoin, tämä kausi on kuitenkin aloittanut meillä aivan uuden politiikan, joka on tähännyt nimenomaan palkka- ja eläketulojen verotuksen alentamiseen.

Puhemies! Usein keskustellaan, niin kuin eduskunnassa on tapahtunut, niin sanotuista dynaamisista vaikutuksista. Henkilökohtaisesti uskon, että maassa, jossa tuloverotus on kireä, sen alentaminen johtaa ainakin alkuvaiheessa aika voimakkaisiin dynaamisiin vaikutuksiin. Se tarkoittaa sitä, että saadaan lisää tuloveroja, arvonlisäveroja ja muita verotuloja ja tätä kautta myös parannetaan työllisyyttä ja vastaavasti valtion menot vähenevät. Suomessa ei ole tätä ehkä riittävästi pohdittu, vaan on uskottu siihen, mitä valtiovarainministeriön virkamiehet sanovat dynaamisista vaikutuksista. Kun sen lisäksi voidaan vielä ottaa huomioon se, että verotusta helpottamalla harmaan talouden osuus saadaan

heikkenemään, niin uskon, että dynaamisilla vaikutuksilla on tosiaan paljon suurempi merkitys kuin tähän asti on pystytty olettamaan.

Puhemies! Mielestäni verotuksen osalta ei kuitenkaan kannata pelkästään puhua populismista, siitä, että verotusta pitää helpottaa, vaan pitää myös katsoa, kun olemme kuitenkin omaksuneet tietynlaisen hyvinvoinnin tason, mistä saamme lisää verotuloja, jos tuloverotusta helpotetaan. Olemme usein täällä puhuneet siitä, että ympäristöveroja voidaan edelleen korottaa. Nekin ovat kuitenkin aina kaksipiippuisia. Useimmiten esimerkiksi sähköveron korottaminen johtaa siihen, että tavallinen ihminen, joka on saanut tuloverohelpotusta, maksaa lisää sähköveroa ja se ei loppujen lopuksi henkilön lopullisissa tuloissa kovinkaan paljon vaikuta kysyntää lisäävästi. Sama koskee monia muita veroja.

Puhemies! Tässä yhteydessä ottaisin kuitenkin esille erityisesti sen, että kun Suomessa verrataan tuloverotusta ja pääomaverotusta, niin kun olemme todistetusti kireän tuloverotuksen maa, voimme myös tänä päivänä sanoa, että olemme todistetusti varsin kevyen pääomaverotuksen maa, kun vertailuja suoritetaan.

Meillä Suomessahan on pääomaverokantaa lisätty sillä tavalla, että 25 prosentista siirryttiin 28 prosenttiin. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että seuraava keskustelun aihe on, mikä tulee olemaan seuraava pääomaverokanta, tuleeko se olemaan 30 prosenttia vai 31 prosenttia, mutta olen varma, että tässä voitaisiin edetä ja näin voitaisiin tätäkin mahdollisuutta käyttää hyväksi tuloverotuksen alentamiseen. Tässä suhteessa varmasti pääomaverojen osalta voitaisiin myös entistä enemmän käyttää yksilöintiä. Ajatellaan esimerkiksi joitakin pieniä vuokratuottoja, niissä voitaisiin käyttää selvästi alempaa pääomaverokantaa kuin tällä hetkellä käytetään.

Puhemies! Niin kuin tiedämme, tämä sama pääomaverokanta eli 28 prosenttia on meillä käytössä niin sanottuna yhteisöverona, joka tarkoittaa sitä, mitä yritykset maksavat yhteiskunnalle. Tänä päivänä voidaan todeta, että Suomessa on yhdessä Ruotsin kanssa Euroopan alhaisin yritysvero. Mielestäni se on eräs kysymys, joka meidän pitää myös Suomessa ottaa esille, jos aiomme aidosti ja perustellusti tuloverotusta pystyä alentamaan.

Puhemies! Eilen käyty keskustelu Stora — Enso-fuusiosta oli hyvin mielenkiintoinen. Kun on todettu, että Helsingin valitseminen pääpaikaksi johtuisi esimerkiksi ruotsalaisten halusta päästä jotenkin Emu-vetoon mukaan, niin tämä-

hän ei pitänyt paikkaansa, vaan todellinen syy oli se, että verotuksellisista syistä Stora-Enson pääpaikka sijoitettiin Helsinkiin. Lehdissä olleiden tietojen mukaan suomalaiset sijoittajat olisivat joutuneet maksamaan 250 miljoonaa markkaa lisää veroa, jos pääpaikka olisikin ollut Tukholma. Tämä tarkoittaa sitä, että kun meillä on käytössä niin sanottu avoir fiscal -järjestelmä, yritykset maksavat osingoista veron, mutta se, joka saa osinkoja, esimerkiksi yksityinen henkilö, ei niistä enää joudu veroja maksamaan. Mutta Ruotsissa käy niin, että henkilö, joka saa osinkotuottoja, maksaa niistä vielä itse veron. Stora-Enson kohdallakin suomalaiset olisivat joutuneet maksamaan 250 miljoonaa markkaa enemmän veroa, jos pääpaikka olisi ollut Ruotsissa.

Kun lasketaan, että viime vuoden tuotosta pörssiyritykset maksoivat osinkoja 11 miljardia markkaa, me voimme tällä laskentatavalla tulla siihen tulokseen, että noin 3 miljardia markkaa meillä Suomessa jää saamatta verotuottoa, jonka ruotsalaiset saavat. Tästä tietysti voidaan keskustella, pitäisikö meidän palata uudelleen vanhaan järjestelmään, joka Ruotsissa on voimassa, vai onko tämä hyvä, joka meillä on. Mutta halusin tällä esimerkillä vain tuoda esille sen, että meillä ovat pääomaverot ja yritysvero erittäin alhaisella tasolla. Siinä on korottamisen varaa, se on aivan kiistatonta. Minun mielestäni näin tätä keskustelua pitää myös käydä. Samanaikaisesti kun tuloverotuksen helpottamisesta puhutaan, pitää myös katsoa, mistä lisää otetaan veroja.

Puhemies! Myös olisin valmis siihen, että keskusteltaisiin esimerkiksi yritysveron porrastamisesta. Monissa maissa tätä porrastusta käytetään sillä tavalla, että suuryritykset maksavat korkeampaa veroprosenttia kuin pienet yritykset. Esimerkiksi Ranskassa tämä otettiin käyttöön viime vuonna.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että suuryritykset voisivat hyvinkin maksaa eurooppalaisen keskitason eli 36—38 prosenttia yritysveroa eli yhteisöveroa ja pienille ja keskisuurille yrityksille voitaisiin säätää alempi verokanta. Minun mielestäni tähän olisi hyviä perusteluita. Kun me kaikki esimerkiksi tiedämme suomalaisten puheet niin sanotusta robottiverosta, niin tässähän olisi tietyllä tavalla robottivero, koska suuryrityksethän ovat hyvin pitkälle automatisoituja. Ne eivät enää paljon työvoimaa käytä. Niiden verotusta voitaisiin selvästi jonkin verran kiristää.

Puhemies! Lopuksi haluan vielä todeta, että suuret paineet liittyvät tällä hetkellä myös siihen,

että Suomen verotusta joudutaan harmonisoidaan Euroopan unionin myötä ja erityisesti sitä kautta, että me menimme nyt Emuun ensimmäisten joukossa mukaan. Emusta riippumatta varsinkin esimerkiksi alkoholin verotuksen harmonisointi on tulossa lähivuosina aivan keskeisesti esille. Se merkitsee miljardien markkojen verotulojen vähenemistä valtiolle. Lisäksi tiedämme autoverotukseen kohdistuvat paineet ja keskustelua on ollut myös pääomaverosta ja yritysverosta. Eli erilaisia paineita tulee myös ulkopuolelta meidän verojärjestelmiemme muuttamiseen.

Puhemies! Lopuksi totean vielä sen, että tällä vaalikaudella verotuksen rakennetta on pystytty jonkin verran parantamaan ja se on myönteinen askel. Paljon on vielä tehtävissä. Mutta ehkä lopuksi tässä vielä sanoisin ihmettelyni erityisesti tuloveron osalta. Keskusta, joka on esiintynyt muuten ähräkkänä oppositiopuolueena, ei missään vaiheessa ole puhunut tuloverotuksen alentamisen puolesta, vaan kaikki keskustan mallit viittaavat siihen, että tuloverotus edelleenkin pyritään pitämään korkealla ja tällä tavoin estämään todellista ihmisten työllistymistä. Sitten puhutaan tällaisena pseudokeskusteluna, vähän niin kuin sivukeskusteluna työreformista, joka muka parantaisi tämän maan työllisyyden.

Ed. Sjöblom (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elolle muutama asia ehkä kannattaa valottaa. Väite siitä, että meillä on yhteisövero kovin alhainen, ei pidä ihan paikkansa, jos tutkitaan, mitä se tuottaa verrattuna bruttokansantuotteeseen. Saksassa on hyvin kova prosentti, mutta tuotto on 1,1 prosenttia bkt:sta, kun Suomessa se on 3,5 prosenttia bkt:sta. Eli meillä on todella tuottoisa yhteisövero ja sitä kannattaa vaalia, että se pysyy hyvin tuottoisana. Se on kehittynyt muutamasta miljardista vuosikymmenen alusta viime vuoden yli 20 miljardiin.

Ed. Aittomäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Elo lausui, että tämä on kevyen pääomaverotuksen maa ja se tietysti pitää paikkansa, mutta minä en usko, että se on niinkään suuri ongelma. Siinä on hyvätkin puolelensa. Mutta huonoa on se, että pääomaverotuksen kautta kiertää paljon sellaisia tuloja, jotka eivät lainkaan sinne kuulu. Siellä on porsaanreikiä, jotka merkitsevät sitä, että sellaisia tuloja, jotka olisivat tuloverotuksen kautta normaalisti verotettavia, kierrätetään pääomaverotuksen kautta.

Mitä tulee, ed. Elo, tämän hallituksen veronalennuksiin, niin kyllä niitä tietysti tullut on, mutta etupäässä lähes kokonaisuudessaan painopiste on ollut hyvätuloisten puolella koko ajan. Erityisesti vähän aikaisemmin annetuissa veronalennuksissa oli selkeä linja. Kun katsotaan, minkälaisia porsaanreikiä on, ketkä niitä porsaanreikiä käyttävät pääomaverotuksessa, ne ovat tietysti hyvätuloiset. Kun heitä vielä normaalin tuloveron puolella Lipposen hallitus on hyödyttänyt veronalennuksin, niin selkeästi nähdään, mikä kansanosa on hyötynyt tästä Lipposen hallituksesta, vastoin kuin aikanaan Ahon hallituksen aikana, jolloin yleensä veronalennukset, mikäli niitä oli otettavissa, mikäli leikkauksia tehtiin, kohdistettiin tasapuolisesti kaikille. Teillä on pelkästään hyväosaisten suosiminen mielessänne.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin kansanedustaja Sjöblom jo selvitti, yritykset maksavat Suomessa enemmän veroa kansantuloon verrattuna kuin melkein missään muussa maassa. Ruotsi on suurin piirtein samalla tasolla. Kaiken lisäksi se on noussut hyvin jyrkästi niin, että kun se muutama vuosi oli vain prosentti kansantulosta, nyt se on yli kolme, niin että yritykset kyllä maksavat hyvin. Pääomatulossakin on aivan sama tilanne. Siinähan vero riippuu myös siitä, kuinka paljon lasketaan esimerkiksi hankintakustannuksiksi. Esimerkiksi osakkeissa lasketaan, että vähintään tulee pääomaveroa puolesta siitä, mitä saa osakkeista tuloa, niin että jos näitä prosenttilukuja eri maissa verrataan, niin se on aivan harhaanjohtavaa. Täytyy verrata todellisia lukuja.

Suomessa pääomatulot ovat suurin piirtein keskimäärin tai vähän keskimääräistä enemmän verotettuja verrattuna muihin maihin. Se, mikä meillä on liian korkea, on tulovero ja erikoisesti suurin piirtein kaikilla tulonsaajilla, koska sekä suhteellisen pienituloisilla että suurituloisilla veroprosentit ovat paljon suurempia kuin missään muussa maassa. Siinä se vika on ja pitäisi nyt miettiä, millä konstilla niitä vähennetään eikä yritetä keksiä vain, miten saataisiin lisää veroja johonkin muualle, mikä käytännössä johtaa siihen, että valtion menot taas kasvavat ja verot sen kun vain kasvavat jatkuvasti.

Ed. Rehn (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elon väite, ettei keskusta olisi puhunut tuloveron alentamisesta, ei todellakaan pidä paikkansa. Olemme nimenomaan sanoneet,

että aluksi olisi alennettava erityisesti pieni- ja keskituloisten tuloverotusta ja sen jälkeen myös suurituloisten, koska Suomessa veroaste on niin korkea, että siihen on puututtava heti, kun se vain on realistisesti mahdollista. Mutta myönämme, että valtionvelka meillä on niin ongelmallisen suuri, että hyvin varovaisesti meidän on edettävä tässä tuloveroalennuksessa.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo kyllä puhui vastoin todella parempaa tietoa, niin kuin ed. Rehnkin totesi. Tilannehan on niin, että olemme tässä salissa budjetin yhteydessä tuoneet esille oman vaihtoehtomme siitä, että tuloverotuksessa on painopiste suunnattava pieni- ja keskituloisille, samoin myös pienyritysten osalta välillisten kustannusten, jotka tekevät työn teettämisen edullisemmaksi, olisi oltava huomattavasti pienemmät. (Ed. Zyskiewicz: Entäs teot, kun teillä oli valta?) Samoin meillä on työreformi, jota niin kovasti ed. Elo ja kumppanit arvostelevat, työn teettämisen ja työn vastaanottamisen tekemiseksi kannattavamaksi. Olisi erittäin hyvä saada hyödyllinen keskustelu aikaan ennen kuin budjettia käsitellään, että kaikki edustajat perehtyisivät siihen keskustelun avaukseen, joka näistä asioista on keskustan toimesta tässä valtakunnassa tehty.

Ed. Karjula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastoin ed. Elon esille tuomaa näkemystä keskustla on monessa yhteydessä ottanut esille sen, millä tavalla puretaan työn ylikireää verotusta. Siksi ihmettelenkin, että hallitus ei ole tähän asiaan voimakkaammin kokonaisuudistuksen puitteissa paneutunut. Nimitäin se ulkoinen paine, joka kohdistuu nimenomaan välillisten verojen alentamiseen, koko ajan syö sitä aikaa, jolloin voisimme tehdä merkittävän korjauksen työn verotukseen sekä ansiotulojen verotuksen että henkilöyhtiöiden verotuksen osalta.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On totta, mitä edustajat Sjöblom ja Tiuri sanoivat yhteisöverotuoton suhteen, mutta kannattaa muistaa myös, mistä se johtuu. Yritykset ovat laman jälkeen tietysti tuottaneet entistä parempaa tulosta ja tätä kautta he ovat maksaneet myös entistä enemmän.

Tosiasia, jota edustajat Tiuri ja Sjöblom eivät pystyneet kumoamaan, on se, että meillä on Euroopan alhaisin yhteisöverokanta. Kun tunnen

ed. Tiurin ahkerana ja tunnollisena ja tosiasiat tunnustavana henkilönä, ihmettelisin kyllä sitä, että ed. Tiuri sanoi, että meidän pitäisi pohtia keinoja, millä saamme lisää verotuloja. Mutta, ed. Tiuri, kannattaisi tehdä jokin avaus, mistä verotuloja saataisiin, jos helpotamme tuloverotusta, niin kuin varmasti meillä on yhteinen pyrkimys.

Mitä tulee ed. Aittoniemen puheenvuoroon porsaanreiästä, olen itse tehnyt lakialoitteen, jolla olen pyrkinyt vähentämään sitä mahdollisuutta, että henkilö, jolla on suuret tulot, voisi omasta yrityksestään ottaa tuloa ja maksaa korkeintaan 28 prosenttia siitä veroa. Mutta tämä ei ole vielä valitettavasti johtanut lopulliseen läpimurtoon. Me tiedämme, että lakimuutos on kuitenkin tekeillä.

Keskustalaiset täällä kovasti yrittävät kumota sitä, että keskusta ei ole kovin voimakkaasti tähän asti ainakaan esiintynyt tuloverotuksen alentamisen puolesta. Ja niin kuin ed. Zyskowitz välihuudossaan totesi, viime vaalikauden osoittaa sen, mitä tapahtui, kun keskusta johti hallitusta. Tuloverotusta kiristettiin äärimmilleen. Usein keskustalaiset, esimerkiksi ed. Karjula, on puhunut sivukulujen alentamisen puolesta. Koskaan te ette kuitenkaan sano, että kun sivukuluja alennetaan, se tarkoittaa myös sosiaaliturvan heikentämistä. Sanokaa se samanaikaisesti, silloin tulisi totuus esille.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa rouva puhe mies! Veropolitiikassa täytyy katsoa eteenpäin, mutta ehkä voi todeta sen, että tällä vaalikaudella hallituksen veropoliittiseksi saldoksi jää varsin passiivinen veropolitiikka, kun nyt on annettu viimeiset lait tälle vaalikaudelle. (Ed. Zyskowitz: Kiristänyt vähemmän kuin te!) Sen sijaan viime vaalikaudella veropolitiikassa oli paljon aktiivisuutta, tehtiin juuri tuo pääoma- ja yhteisöverouudistus, joka on osoittautunut onnistuneeksi verouudistukseksi. Tehtiin kiinteistöverouudistus, arvonnäisöverouudistus, perhetukiuudistus ja uudistettiin myös energiaverotusta, jonka nykyinen hallitus on jo valitettavasti huonompaan suuntaan muuttanut (Ed. Pekkarinen: Romuttanut!), suorastaan romuttanut, kuten ed. Pekkarinen aivan oikein todistaa. Tällä vaalikaudella ei ole tapahtunut mitään verotuksen rakenteellista uudistamista muuta kuin tuo energiaverotus meni EU:n malliin huonompaan suuntaan.

Mitä tulee tuloverotuksen muutokseen, sehän tehtiin lamaoloissa ja valtiovarainministeri Vi-

nasen johdolla, mitä viime vaalikaudella tapahtui.

Tässä meillä on esillä hallituksen viimeiset oleelliset verolakiesitykset. Ne käsitellään nyt kerrankin ajoissa, se on myönnettävä, mutta toisaalta nytkin eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaoston aika on aika rajallinen ja jouduimme hyvässä hengessä mutta aika tiiviissä tahdissa nämä käsittelemään. (Ed. Zyskowitz: Olisitte vähemmän matkailleet, niin olisitte ehtineet paremmin!)

Tällä vaalikaudella, kuten todettiin, ansiotuloverotus on keventynyt 12—13 miljardia ja välillistä verotusta on lähes vastaava määrä kiristetty. On selvää, että valtiontalouden vähäinen liikkumavara on rajoittanut työn verotuksen keventämistä, mutta kyllä tosiasia on myös se, että hallitukselta on puuttunut kyky työllisyyttä parantaviin uudistuksiin. Tosiasiaan on, että työttömyys maksaa valtiolle lähes 50 miljardia ja koko julkiselle sektorille lähes kaksi kertaa sen verran. Näemme, että tällä työttömyyden tasolla on vaikea löytää liikkumavaraa verotuksen uudistamiseen. Verotusta voidaankin uudistaa osana laajempaa uudistusohjelmaa kestäväällä tavalla, ja keskusta on omalta osaltaan julkaissut keskusteluasiakirjan, jota pitkin meidän olisi hyvä edetä.

Suurimmaksi puutteeksi tällä vaalikaudella nyt näyttää jäävän kolme asiaa. Kannustinloukuja ei ole saatu purettua. Työryhmä oli, mutta sen tulokset lässähtivät pahasti. Pienituloisten sosiaaliturvan ja vähimmäisetuisuuksien verotusta on kiristetty. Tänä päivänä on tosiasia, että ihmiset joutuvat hakemaan toimeentulotukea maksakseen veronsa. Sellaiset ihmiset, jotka ovat ruokajonoissa, maksavat veroja tänä päivänä ja tilanne on todella vaikea. Välttämättä tarvittaisiin verotuksen ja sosiaaliturvan parempaa yhteensovittamista erityisesti pienituloisten osalta. Nyt valtiovarainvaliokunta laittoikin ponnen tästä asiasta mietintöönsä, mikä on hyvä asia, mutta tämä vaalikausi on hukattu tässä suhteessa.

Toinen asia on se, että matalapalkka-aloilla verokiilaa ei ole saatu merkittävästi leikattua. Vasta tällä kertaa on ansiotulovähennyksen korotus kunnallisverotuksessa, mutta mitään varsinaista uudistamista ei ole tapahtunut. Kuitenkin näemme, että työttömyys nopeasti muuttuu niin, että vähän koulutetut ihmiset ovat työttöminä ja matalapalkka-aloilla ei työllisyys parane. Siellä olisi kuitenkin paljon mahdollisuuksia, jos vain työn antamista ja työn vastaanottamista voitaisiin siellä helpottaa.

Kolmas synty on mielestäni se, että pienten yritysten verotuksellista asemaa ei ole parannettu. On tehty eräitä heikennyksiä. Erityisesti henkilöyritysten verotuksellinen asema on nyt sellainen, että ne ovat kokonaan häipymässä suomalaisesta yrityskentästä. Kun samaan aikaan on osakeyhtiöiden perustamiskynnystä nostettu eikä ole aikaansaatu mitään pienyritysmallia, yrittämiskynnystä on verotuksellisin keinoin nostettu aikana, jolloin meidän pitäisi saada kymmeniätuhansia uusia yrityksiä Suomeen, kuten työreformissa, asiakirjoissa muun muassa esitetään, kuten me kaikki tiedämme.

Veropolitiikassa työn verotuksen keventäminen on totta kai oikea ja tärkeä tavoite. Niin kuin sanoin, verotusta tulee uudistaa työllisyyden ehdoin. Seuraavan hallituksen tärkeäksi tehtäväksi jää ansiotuloverouudistuksen aikaansaaminen. Sen valmistelu olisi nopeasti aloitettava. Tämäkin sopisi laajempaan yhteiseen keskusteluun, kuten keskusta on esittänyt.

Veronkevennykset pitäisi aluksi painottaa matalapalkka-aloille, pieni- ja keskituloisille, koska siten voidaan leikata juuri verokiilaa, voidaan purkaa tuloloukkua osittain ja voidaan tuloerojen muuten kasvaessa toteuttaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Voidaan myös edistää työn jakamista. Meidän pitäisi Suomessa myös saada aikaan työllisyyskannustin siten, että matalapalkkaisten osalta voitaisiin henkilösidonnaisia kustannuksia keventää. Tämäkin asia on keskustan työreformissa tavallaan uutena esitetty. (Ed. Zyskowiec: Se on teille uusi, meille hyvin tuttu!) — Se on EU:n valkoisissa asiakirjoissa, mutta siellä sitä ei ole saatu aikaan. Suomessa keskusta tulee olemaan tässä suhteessa aloitteellinen. Toivotaan, että ed. Zyskowiec tuo kokemuksen joukot tämän uudistuspolitiikan taakse.

Lopuksi totean yleisenä asiana sen, että verotusta pitää uudistaa työllisyyden ehdoin ja sitä voidaan tehdä vain kestävästi, vain osana laajempaa uudistusohjelmaa, jolloin myös sosiaaliturvan ja työelämän rakenteet ja ehkä myös koulutuksen osaamisen edistäminen ovat yhtä aikaa pöydällä.

Tuloverolain yhteydessä keskusta on jättänyt vastalauseen. Olemme kritisoineet hallituksen passiivista, epäoikeudenmukaista veropolitiikkaa, joka ei edistä työllisyyttä ja jossa on räikeitäkin epäoikeudenmukaisuuksia. Erityisesti ansiotulovähennyksen tekeminen tällä tavalla kaava-maisena, ilman että pienten tulojen verotusta ja sosiaaliturvaa uudistetaan, johtaa kohtuutto-

miin tuloksiin. Nyt, kun ansiotulovähennys on merkittävämpi, tosiasiaa, kun äiti joutuu äitiyslomalle, hänen verotuksensa merkittävästi kiristyy. Kun työn joutuu sairaslomalle, hänen verotuksensa kiristyy. Kun joutuu pienimmän työmarkkinatuen varaan, verotus kiristyy.

Keskusta on lähtenyt siitä, että ansiosidonnaisen sosiaaliturvan osalta pitää kannustavuus säilyttää eikä ansiotulovähennystä tule sinne kohdistaa. Mutta tässä tilanteessa, kun ei pienimpiä sosiaaliturvan etuisuuksia ja verotusta yhteensoviteta, hallituksen malli johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen. Meillä oli asiantuntija Tampereen yliopistosta, joka suorastaan sanoi, että tämä on perusoikeuksien vastaista veropolitiikkaa tältä osin, että nämä vähimmäisetuudet ovat näin kireästi verotettuja ja samaan aikaan parempituloisille annetaan veronkevennyksiä tällä mallilla. Todella on niin, että tänä päivänä ihmiset joutuvat toimeentuloluukulle maksamaan verotusta. Sen takia välttämättä täällä pitäisi sekä verotusta että pienimpien tulojen osalta sosiaaliturvajärjestelmiä uudistaa ja yhteensovittaa. Tämä on seuraavan hallituksen ansiotuloverouudistuksen tärkeä osa.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma, jonka keskusta vastalauseessaan esittää, on se, että työmatkavähennyksen kiristäminen, jossa ei ole mitään järkeä, jonka hallitus teki tälle vuodelle, pitäisi nyt perua. Kun meidän pitäisi kannustaa ihmisiä hakeutumaan töihin haja-asutusalueille, kun myös taajamissa ovat työmatkat pitkiä ja kun samaan aikaan tiedämme, että bensen hinta tänä vuonna nousi ja myös arvonlisävero joukkoliikenteessä nousi, oli kohtuutonta, että työmatkavähennyksen omavastuuta sillä tavalla nostettiin kuin tehtiin. Sehän merkitsisi 110 miljoonaa markkaa verotuksen kiristämistä. Keskusta esittää nyt, että alentaissimme omavastuuta 300 markalla ja nostaisimme ylärajaa 4 000 markalla. Tämä purkaisi tehdyn kiristyksen ja ehkä hivenen antaisi liikkumavaraa enemmänkin. Meidän tulisi kannustaa ihmisiä hakeutumaan myös lyhytkestoisin työsuhteisiin, ja sillä tavalla työmatkakustannusten noustessa on kohtuutonta kiristää työmatkavähennystä.

Keskusta esittää myös sitä, että kotityön verovähennysoikeus ulotettaisiin koko maahan. Onhan järjetöntä, että puolessa Suomessa ihmiset saavat vähennysoikeuden, toisessa puolessa eivät. Kauniaisten kaupungissa, jossa kunnallisveroprosenttikin on hyvin alhainen, 100 000 markkaa ansaitseva ihminen pääsee kymppitonnin pienemmillä veroilla kuin Länsi-Suomessa kor-

kean tuloveroäyryin hinnan kunnassa asuva ihminen. Ei tämä ole oikeata veropolitiikkaa. Kun voisimme kotityön vähennyksellä, jos se nostettaisiin 10 000 markkaan, niin kuin keskusta esittää, luoda uutta työtä, helpottaa perheiden arkea, ehkä hillitää harmaata talouttakin, edistää työn jakamista, miksemme tekisi tätä? Se ei maksaisi valtiovarainministeriön eikä Veronmaksajain Keskusliiton mukaan oikeastaan valtiolle mitään, koska tämä verovähennys kompensoituu sitten työttömyysrahan vähenemisen kautta ja sen kautta, että nämä ihmiset, jotka työllistävät, maksavat tuloveroa.

Keskusta esittää kuitenkin ajatuksen, että verotus voisi jossakin mielessä olla alueellisesti erilaista. Se ei siinä mielessä ole täysin suljettu pois. Norjassa on malli, jolla aluepoliittisesti edistetään ihmisten asumista maakuntakeskusten ulkopuolella maakunnissa. Silloin on juuri liikene-kustannuksia kevennetty erityisellä verovähennyksellä. Mielestäni tämä pitäisi Suomessakin selvittää, kun muuttoliike on sitä, mitä se on, ja kun tiedämme, kuinka paljon se kaikinensa maksaa.

Edelleen keskusta vastalauseessaan esittää lausuman siitä, että ansiotulovähennyksen aiheuttamat menetykset kunnille tulisi täysimääräisinä kompensoida. Näinhän ei nyt valitettavasti hallituksen linjalla tapahdu.

Arvoisa puhemies! Lipposen — Niinistön hallitus jää historiaan passiivisen veropolitiikan hallituksena. Lipposen hallitus on ollut kova leikkaamaan, huono uudistamaan, ja se jättää verokiilan matalapalkkaisille hyvin korkealle, se jättää kaikkein pienimpien sosiaaliturvatuksien varassa elävät ihmiset vero- ja sosiaaliturvatilanteessa melkoiseen kurimukseen. Se jättää jälkeensä myös tilanteen, jossa ei ole saatu yhteiskunnassa aikaan sellaista laajaa uudistusohjelmaa, jolla voitaisiin kestävästi saada tilaa työn verotuksen keventämiselle. Kaavamainen leikkauksin ei sitä tuo, vaan sen tuovat työelämässä, sosiaaliturvassa, verouudistuksessa, alueellisessa elämässä ja koulutuksessa tehtävät uudistukset, jotka tapahtuvat työllisyyden ehdoilla.

Ministeri Skinnari: Arvoisa puhemies! Haluan aloittaa ed. Ala-Nissilän puheenvuorosta. Tässähän on nyt selvä ero edellisen hallituksen aikaan, jolloin keskusta oli omasta mielestään aktiivisesti mukana näitä asioita oikein päin laittamassa, se että kansalaisilla on usko siihen, että Suomi pärjää. Meillä on korkotaso aivan toista, on sitten kysymyksessä yritys tai yksittäi-

nen kansalainen, kuin oli aikaisemman hallituksen aikana. Inflaatio on aivan toista kuin oli silloin. Tämä on mahdollistanut, kun on tämä usko Suomen talouteen ja siihen, että Suomi pärjää, myös sen, että vaikka on ollut vähän huonompikin yhteisöverolaki, siitä on tullut rahaa. Ei laki sinänsä tuo yhtään rahaa, vaan täytyy olla yrityksiä, jotka tuottavat, ja tätä kautta syntyy tätä verotuloa, joka nyt sitten on ... (Ed. Pekkari-nen: Eihän ed. Ala-Nissilä sitä kritisoinut!) — Hän sanoi, että verolaki oli niin hyvä, että sen perusteella alkoi tulla rahaa, mutta ei sitä lain perusteella tule, vaan täytyy olla yritys, joka menestyy, joka pysyy pystyssä. Teidän aikanaanhan oli enemmän yrityksiä, jotka kaatuivat. Vaikka olisi minkälainen yhteisöverolaki, ei siitä mitään olisi tullut valtiolle, kunnille eikä seurakunnille.

Sitten haluaisin kysyä keskustalta sitä, kun te esitätte nyt tuloveroalennuksia, jotka nyt tämän hallituksen aikana, kuten on jo aikaisemmin todettu, inflaatiotarkistus mukaan luettuna ovat noin 16 miljardia markkaa neljän vuoden aikana, josta huomattava osa astuu voimaan nyt 1.1.99, miten te rahoitatte tämän. Jos leikitään tällaisella ajatuksella, että keskusta vielä pääsisi hallitukseen, niin miten te rahoittaisitte 16 miljardia markkaa, siis sen noin 4 miljardia markkaa per vuosi? Haluan kuulla, noin 100 miljoonan markan tarkkuudella, miten te rahoitatte tämän, minkä tämä hallitus on tehnyt. Te sanoitte, että mitään ei ole tehty tämän hallituksen aikana, mutta kun edellisen hallituksen aikana pahimmillaan lainattiin lisää rahaa lähes 60 miljardia eli yli miljardi per viikko, nyt on päästy siihen tilanteeseen, että joka tapauksessa ollaan lähestymässä nollatasoa lisälainanoton osalta. Millä tavoin keskusta aikoo tämän rahoittaa? Riittää ihan Suomen markkoina.

Mitä tulee sitten sosiaaliturvamaksuihin, siinäkin haluaisin keskustalta kysyä, millä tavoin te aiotte kansaneläkejärjestelmän rahoittaa, jos ruvetaan sosiaaliturvamaksuja alentamaan. Sehän koskee nimenomaan, kun puhutaan sotumaksuista, Kansaneläkelaitoksen rahoitusta, joka kerätään palkkatyön pohjalta. Jokaisen palkan-saajan palkkatyön pohjalta maksetaan kansaneläkevakuutusmaksua, sairausvakuutusmaksua, ja myös muitten maksujen osalta työnantaja maksaa työnantajan TEL-maksua, joka menee yksityisiin vakuutusyhtiöihin. Samaan aikaan voidaan kysyä, mikä on sitten rahoitusosuus muilla. Kun puhutaan menoista, maatalousyrittäjien eläkelaitokselle menee verotuloista vuosit-

tain noin 2 miljardia markkaa, että pystytään maksamaan nämä eläkkeet. Tämä asia on tämänkin hallituksen aikana hoidettu myös niin, että maatalousyrittäjien sosiaaliturva on ollut näinkin hyvä kuin se on ollut.

Tämä mielestäni on ollut erittäin tarkoituksenmukaista, mutta mitä tapahtuu jos sosiaaliturvamaksuja alennetaan — tämä on myös vähän vastausta ed. Elon puheenvuoroon. Meillä sosiaaliturva muodostuu juuri palkan osana olevista sosiaaliturvamaksuista, ei niin kuin Tanskassa, jossa verotus on vieläkin korkeampaa mutta sosiaaliturva perustuu verotukseen. (Ed. Pekkarinen: Meille ei ihan aakkosia tarvitse opettaa!) — Tuntuu siltä, ettei ihan tiedetä. — Jos sosiaaliturvamaksuja alennetaan, millä tavoin sitten nämä menot rahoitetaan? (Ed. Ala-Nissilä: Työttömyys maksaa 80 miljardia markkaa!) — Se on nyt toinen asia, kun puhuttiin sosiaaliturvan rahoituksesta. — Millä tavoin tämä käytännössä rahoitetaan? Jos ette pysty keräämään sitä rahamäärää, silloin toisena vaihtoehtona on se, että te leikkaatte sosiaaliturvaa, tai sitten niin, että te otatte verotuksesta niin kuin Tanskassa. Teidän pitää kertoa nyt, mikä teidän vaihtoehtonne on, eikä vain esittää sitä, miten te lisäätte menoja. Sen minä haluan tässä istuntosalissa nyt teiltä kuulla. (Ed. Pekkarisen välihuuto) — No, nyt on teillä hyvä tilaisuus. Minä olen nyt paikalla. (Ed. Pekkarinen: Se varmasti kerrotaan!) — Kiitoksia, sitä minä halusinkin.

Mitä tulee nyt nimenomaan näihin verouudistusvaatimuksiin, joita nyt sitten keskustan puoluekokouksessakin tuotiin esille, ne eivät oikeastaan yllättäneet ketään, koska ne ovat niitä asioita, joista täällä eduskunnassa nyt on keskusteltu ja ne ovat olleet myös hallituksen ohjelmassa ja tavoitteissa. Nimenomaan viimeisin tuloverouudistus, jota ed. Ala-Nissiläkin on ollut verojaostossa käsittelemässä, nimenomaan painottuu pieni- ja keskitulolaisiin kansalaisiin.

Tässä on kysymys siitä, että monien asioiden osalta ollaan korjaamassa sitä, mitä keskusta olisi voinut neljän vuoden aikana tehdä. Sama koskee esimerkiksi arvonlisäveron ongelmia, te olitte hoitamassa EU-neuvottelua siltä osin. Olemme monien asioiden, esimerkiksi palvelualojen osalta vaikeuksissa, koska siellä ei neuvoteltu näitä poikkeuksia, on kysymys sitten parturi- ja kampaamoalasta tai ruuan arvonlisäveron alentamisesta. Ne olisi saatu poikkeuksina silloin läpi, jos olisi haluttu, mutta tätä ei tehty silloin, ja nämä asiat on nyt sitten EU:n kanssa neuvoteltava uudelleen.

Mitä porsaanreikiin tulee, niin esimerkiksi keskustan vastalauseessa ei näitä porsaanreikiä haluttu sen kummemmin paikkailla. Hallituksen esityksessä, jossa nyt oli tämä osakaslaina, se on yksi asia mutta kuitenkin osoitus siitä, että jokaisen pitää nyt maksaa edes pääomatuloveroa, jos ottaa yrityksestään rahaa. Haluaisin myös kuulla niitä vaihtoehtoja, mitä keskustalla on pääomaverotuksen suhteen. Vai millä te nyt sitten aiotte näitä asioita käytännössä rahoittaa?

Mitä tulee sitten ed. Elon puheenvuoroon verotuksen harmonisoinnista, niin kysymyshän nyt on erityisesti siitä, että tulee minimitaso niin, että Luxemburgissakin aletaan maksaa yrityksissä edes jonkin tyypistä veroa, ettei se ole mikään verokeidasvaltio. Tässä suhteessa korkean verotuksen mailla minimitasohan ei ole ongelma vaan ongelmana on tietysti maksimitaso, koska se on korkeampi. Mutta silloin täytyy myös kysyä, mitä sillä verotuksella saa, minkälaisia terveyspalveluja saa EU-maissa, minkälaisia sosiaalipalveluja saa ja mitkä ovat koulutuspalvelut.

Niistä voidaan poimia ihan esimerkiksi tällainen kotihoidontukipalvelu, joka Suomessa on; ei se nyt ole kustannuksena kuin noin 2 miljardia, mutta joka tapauksessa sellaista ei ole missään muualla. Lasten kouluateriaa päiväkodeissa ja kouluissa ei ole missään muualla kuin meillä. Meillä on varaa siihen. Meillä edelleenkin keskussairaaloissa on varaa siihen, että vuorokausimaksu on 125 markkaa. Meillä siis on edelleen olemassa monia sellaisia asioita, jotka ovat ihmisten terveydenhoidon, sosiaaliturvan ja myös koulutuksen kannalta erittäin tärkeitä, ja siinä mielessä minusta näistä asioista kannattaa aivan avoimesti keskustella. Mutta samalla kun sanoo, että verotusta on kevennettävä, samaan aikaan pitää sanoa myös, millä tavoin se rahoitetaan.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustan työreformi on siinä mielessä tietysti aika taitava viritys, että se on ikään kuin toteemi, jonka ympärillä muut ryhmät ovat pakotettuja tanssimaan lähinnä siksi, että toisaalta voidaan osoittaa, että työreformin sisältö on epämääräinen. Se pitää sisällään hyvin paljon elementtejä, joiden pohjalta tämä hallitus jo on omalta osaltaan työskennellyt. Toinen syy tähän tanssiin on tietysti se, että keskusta vähän täsmäntäisi työreformin perimmäistä sisältöä.

Ed. Ala-Nissilä kritisoi hallitusta hyvin monesta sellaisesta asiasta, joihin ei ole aihetta. Päinvastoin on edetty, niin kuin ed. Ala-Nissilä täällä vaatii. Otetaanpa esimerkiksi vaikka työn

jakaminen: työvuorottelujärjestelmä, osa-aika-eläkkeen ikärajan laskeminen ovat juuri niitä toimenpiteitä, joilla työn jakamista on mahdollisuus hoitaa. Keskustan puoluekokouksessa nostettiin esille hyvänä esimerkkinä paikallisesta sopimisesta Metallin sopimusmalli. Täällä salissa-kin ollaan moneen kertaan todettu myös kokouksen suulla, että se on se suunta, mihin on järkevää ja perusteltua edetä.

Ansiotulon veroalennusohjelmaa ed. Ala-Nissilä peräänkuulutti. Kuten ministeri Skinnari jo totesi, 16 miljardin markan ohjelma on aikamoinen ja siinä on edetty nimenomaan ansiotulovähennyksen käyttöönoton kautta niin, että pienituloisen työ on nykyistä kannattavampaa.

Ainut asia, mihin ed. Ala-Nissilän kritiikissä yhdyn, on kotitalouksien työllistämismalli. Verovähennysmalli varmasti olisi toimivampi mutta korostan tässä sitä, että tämä asia on kuitenkin saatu eteenpäin. Nyt sitä kokeillaan ja toivottavasti päädytään siihen, että koko maassa on yhtenäinen verovähennykäytäntö.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilän puheenvuoron johdosta haluan ensinnäkin todeta, että käsittely verojaostossa on ollut hyvähenkistä ja asiallista. Vaikka meillä on ollut kiire ja paljon hallituksen esityksiä, niin sitä ei ole sitten kuitenkaan tarkoituksella kukaan halunnut sotkea, eikä asioiden käsittelyyn myöskään vaikuttanut se verojaoston matka, joka tehtiin vapun jälkeisellä viikolla. Hallitus antoi sen jälkeenkin vielä esityksiä.

Mutta ed. Ala-Nissilä, kun te sanotte, että hallituksen toimintakyky on ollut huono, niin minä ymmärrän sen, kun sitä katsoo opposition silmin. Se on varmaan näyttänyt huonolta, kun suksi luistaa ja yhteistoiminta sujuu ja henki on hyvä ja asiat ovat hallinnassa, toisin kuin viime vaalikaudella. Tästä syystä ymmärrän opposition näkemyksen, että se näyttää huonolta, kun kaikki sujuu.

Sitten muutama kommentti vielä ed. Ala-Nissilän puheenvuoron johdosta. Miksi te ette viime vaalikaudella niitä loistavia ideoita yrittäneetkään toteuttaa? Nyt esimerkiksi pontta, joka tähtää verotuksen ja sosiaalietuuksien yhteensovittamiseen, aletaan selvittää, aletaan tehdä vihdoin jotakin tässä tärkeässä asiassa. Te kiristitte verotusta ankarasti ja nyt, kun sitä kevennetään, se ei riitä teille. Opposition vaihtoehtoista puuttuu valitettavasti rahoituspohja ja se ei ole silloin mikään uskottava vaihtoehto. Oppositiolta

puuttuu myös vastuunkantokyky. Ed. Ala-Nissiläkin vieritti vastuuta vielä, ei voi sanoa edesmenneelle, vaan menneelle ministeri Iiro Viinaselle. Mistä te vastaatte?

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hirmuista on kepun hurskastelu ansiotulon verotusasioissa. Tupailoissa ehkä menee läpi sellainen propaganda, mitä ed. Ala-Nissilä ja muut keskustalaiset tässä keskustelussa ovat julistaneet, mutta en usko, että tässä salissa sitä uskoo kukaan, tai ehkä korkeintaan ed. Penttilä, joka on kyllä osoittanut oman ja puolueensa naiiviuden suhtautumisessa keskustan tekemisiin.

Ensinnäkin, ed. Ala-Nissilä, tuloverotusta on tämän Lipposen — Niinistön hallituksen aikana kevennetty enemmän kuin yhdenkään sellaisen hallituksen aikana, missä Suomen keskusta tai sen edeltäjä keskustapuolue tai sen edeltäjä maalaisliitto on ollut mukana.

Toiseksi, ed. Ala-Nissilä, verokiilaa on tämän Lipposen — Niinistön hallituksen aikana kavennettu enemmän kuin yhdessäkään sellaisessa hallituksessa, missä Suomen keskusta tai sen edeltäjä keskustapuolue tai sen edeltäjä maalaisliitto on ollut mukana.

Kolmanneksi, ed. Ala-Nissilä, kannustinloukuja on tämän Lipposen — Niinistön hallituksen aikana purettu enemmän kuin yhdenkään sellaisen hallituksen aikana, missä Suomen keskusta tai yksikään se edeltäjistä on ollut mukana.

Kaikkien näiden osalta te sanotte, että ei ole riittävästi tehty. On kuitenkin tehty enemmän kuin mihin te olette ikinä kyenneet.

Kun edellä keskustalaiset vastasivat ed. Elolle ja sanoivat, että kyllä me puhumme tuloverotuksen alentamisesta, niin siinä se vika onkin. Keskusta kyllä oppositiossa puhuu tuloverotuksen alentamisesta, mutta annas olla, kun pääsee valtaan, sitä ei kiinnosta tippaakaan se, että tuloverotusta kyettäisiin alentamaan. Sitä kiinnostaa vain se, mitä niillä verorahoilla voitaisiin tehdä ja mistä niitä enemmän saataisiin käytettäväksi erilaisiin tukiaisiin.

Lopuksi ed. Ala-Nissilälle, rouva puhemies, jokerikysymys: Mikä on se hallitus, jossa Suomen keskusta tai jokin sen lukuisista edeltäjistä on ollut mukana ja joka on keventänyt tässä maassa tuloverotusta?

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä syytti nykyistä hallitusta passiivisuudesta verotuksen osalta.

Kun kuitenkin katsoo, mitä Suomen keskusta teki aikanaan hallituksessa ollessaan, voi todeta, että se ei ollut millään tavalla passiivinen, ihan totta, koska silloin ainakin verotus kiristyi. Itse huomasin aikanaan työelämässä ollessa, miten paljon tuli lisää jo suoraan verotuksen ja erinäköisten maksujen kautta. Samanaikaisesti eläkkeensaajat, joista on kannettu huolta, saivat tosi paljon raiippoja niskaansa ja erinäköisiä lisämaksuja.

Siinä mielessä voi todeta, että kyllä tässä nyt aika nopeassa aikataulussa aktiivisuutta tällä hallituksella on ollut tulla alaspäin näissä asioissa. On saatu helpotukset osin jo noin puoleenväliin siitä, mihin Suomen keskusta aikanaan ajoi verotuksen puolelle.

Yksi oleellinen kysymys on kotitaloustyökeilussa. Minusta kuitenkin pitäisi odottaa sen aikaa, ed. Ala-Nissilä, että katsotaan, mitkä kokeilun tulokset ovat. Otetaan sitten jompi kumpi näistä malleista, onko se verovähennysmalli tai hyvitysmalli, mikä se sitten tulee olemaankin. Toivon mukaan jompi kumpi sitten valitaan koko maahan. Ei nyt hätäillä eikä mennä etukäteen tekemään sellaista, mikä on sovittu määrätyle ajalle. Siinä mielessä malttia siihen kysymykseen.

Ed. Ala-Nissilä totesi, että nyt keskustan työreformilla on aikomus 30 000 yritystä panna pysyvä pk-puolella. Se olisi ilmeisesti se määrä, mitä entisiä poltettiin 90-luvun alussa Ahon hallituksen aikana; siinä on tietysti tilaa olemassa. Tämä hallitus on jonkin verran saanut yrityksiä pysyvään, mutta ei kaikkia vielä.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä väitti, että nykyisen hallituksen energiaverouudistus oli huononnut ympäristön kannalta. Minun täytyy yrittää selvittää sitä, mutta se vaatii jonkin verran loogista ajattelukykyä, että en tiedä onnistunko.

Kun Suomessa määrättiin sähkön tuottajat maksamaan veroa aikaisemman hallituksen aikana, niin sehän merkitsi sitä, että sähkön tuottajahinta nousi, jolloin Ruotsi ja Norja myivät Suomeen kaiken liikenevän sähkönsä juuri sen verran alemmalla hinnalla kuin mitä Suomen verotus salli, eli pikkuisen sitä verorahaakin jo meni Ruotsiin, koska täältä sai sähköstä paremman hinnan. Silloin Suomessa hiilivoimalat seisoivat ja työttömiä tuli. Tietenkin päästöt laskivat, kun hiilivoimalat seisoivat.

Mutta Tanska on normaalisti ostanut vesi- ja ydinvoimaa Ruotsista ja Norjasta. Nyt tanska-

laiset eivät saaneet mitään, koska Suomi osti kaiken. Siitä syystä tanskalaiset joutuivat itse tekemään sähkönsä ja siellä se tehdään hiilellä eikä välttämättä ihan niin hyvillä voimaloilla kuin Suomessa. Toisin sanoen päästöt siirtyivät Suomesta Tanskaan. Ei se maapallon kannalta muuttanut tilannetta miksiäkään, pikemminkin päinvastoin riippuen siitä, kuinka hyvillä hyötysuhteilla nämä toimivat.

Lopputulos aikaisemmasta energiaverosta oli se, että verotulot menivät aika lailla Ruotsiin ja Norjaan. Työpaikat siirtyivät Tanskaan ja päästöt siirtyivät Suomesta Tanskaan. Mitä järkeä siinä on? Ympäristön kannalta se ei muuta mitään ja Suomen kansantalouden kannalta se on aivan älytöntä.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saariselle ensin, urheilumiehelle, että suksi luistaa ja kaikki on hyvin, niin kuin hän sanoi. Mutta ei taida olla kuitenkaan valtakunnassa kaikki hyvin, jos työttömyystilanne on sellainen kuin on. Jos työtä olisi suuremmalle joukolle, verotulot olisivat myös suuremmat. Harmaa talous kukoistaa. Kun saataisiin normaalia yritystoimintaa ja normaalit työsuhteet voimaan, niin toki verotettavaakin tulisi paljon enemmän.

Työvoimavaltaisten palveluyritysten arvonlisäveron korjaamiseen on EU:ssa myös valmiuksia, jos ministerille saan samalla vastata sen verran. Olin siellä viime, taisi olla edellisellä viikolla lyhyessä konferenssissa, jossa tämä asia oli myös esillä. Sitä harkitaan euroopan laajuisesti. Ei varmaan olisi suurikaan ongelma hakea poikkeusta Suomelle, että saisimme arvonlisäveroa siltä osin vähän alentaa. Se korjaisi harmaata taloutta, toisi lisää verotuloja sekä arvonlisäveroina että työpaikkojen ansioista tuloveron muodossa.

Verovähennysmallia kannatan lämpimästi koko maahan kotitaloustyön teettämisen lisäämiseksi.

Ihan lyhyesti vielä se, että harmaasta taloudesta ei pelkällä vahtimisella selvitä. Valvontaakin varmasti tarvitaan, mutta myös työn tekemisen ja teettämisen edellytysten parantamista.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Skinnari vähätteli mielestäni yhteisöverolain merkitystä ja antoi ymmärtää, että näistä hyvistä ajoista johtuu, että saamme paljon yhteisöveroä.

Ministeri Skinnari, jos vanha laki olisi voimassa, emme kyllä kovinkaan paljon verotuloa saisi.

Muistan niitä "hyviä" aikoja, kun Neste teki todella suuria voittoja, mutta ministeri Skinnari ja minä maksoimme kumpikin enemmän valtiolle tuloveroa kuin Suomen suurin yhtiö Neste Oy. Oli niin helppoa tehdä tilinpäätöksiä sellaisiksi, että mitään tuloveroa valtiolle ei tarvinnut maksaa. Eli uusi yhteisövero viime kaudella on suuri saavutus.

Edellinen hallitus ei pystynyt kokonaisveroastetta alentamaan. Me ostimme yhteiskuntarauhahan nostamalla veroja. Ei tämäkään hallitus ole pystynyt kokonaisveroastetta alentamaan. Verotuksen rakenteessa on tapahtunut paljon muutoksia ja mielestäni ihan oikeita, mutta vielä paremmin olisi voinut käydä. Kun saan puheenvuoron, esitän, miten kristillisen liiton mielestä olisi pitänyt toimia.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän sosialidemokraattien hieman hermostuneen tuntuksen käyttäytymisen siltä osin, kun he palaavat epätarkoituksenmukaisella tavalla menneisyyteen.

Haluaisin hyvälle ystävälleni ministeri Skinnarille todeta vain, että kyllä viime vaalikausi oli hyvin erinäköinen kuin tämä. Kansantulo on tällä vaalikaudella kasvanut, ja siitä valtaosan saavat hyödykseen suurituloiset, mutta eivät pienituloiset ja tavallinen työtä tekevä väki.

Mielestäni verotusta ja sosiaaliturvaa on syytäkin tarkastella sillä tavalla kuin ministeri Skinnari teki, mutta totean, että tämän hallituksen tulokset ovat kovin kelvottomat. Veropolitiikan ja leikkauksien seurauksena tuloterot ovat kasvaneet ja köyhyyden ja kahtiajakautuneisuuden ongelmat ovat suuremmat kuin koskaan. Tässä suhteessa ymmärrän sosialidemokraattien poliittista hätää. Olette pyrkineet näitä kysymyksiä aikaisemman ratkaisemaan aivan eri tavalla kuin nyt kokoomuksen kanssa.

Mitä tulee verotukseen, kokonaisveroaste on edelleenkin kovin korkea, korkeampi kuin koskaan. Tämä näkyy tavallisen kotitalouden kukkarossa. On sama, onko käteenjäävä osuus elämiseen tuloverotuksesta tai välillisestä verotuksesta johtuen niin pieni kuin se tällä hetkellä niin monilla talouksilla on.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veropolitiikassa ei kannata kovin kauas taakse arkeologiaa mennä, mutta kyllä viime vaalikaudella huolimatta lamaolosuhteista verotusta uudistettiin merkittävin rakenteellisin uudistuksin. Ansiotuloverouudistus

jäi tälle vaalikaudelle, mutta sitä ei ole tehty, vaan eletty passiivisen veropolitiikan kautta. Kyllä verojaostossa on ollut ajoittain havaittavissa "pitkäaikaistyöttömyyttä", aivan eri tilanne kuin viime vaalikaudella.

On myös totta se, että kokonaisveroaste on tällä vaalikaudella korkeammalla kuin se milloinkaan edellisillä vaalikausilla on ollut. Työn verotuksen uudistaminen on ollut rakenteellista ja tapahtunut kolmikantapöydässä. Siellä eivät ole tietenkään olleet edustettuina vähimmäisetuuksien, sosiaaliturvan, varassa elävät, siellä eivät ole olleet pienet yrittäjät, joiden tilanne on heikentynyt verotuksen ja sosiaaliturvan kokonaisuudessa. Mielestäni pitäisikin toimia niin, että kaikki tahot olisivat mukana, kun verotusta uudistetaan.

Arvoisa puhemies! Saldoksi mielestäni tältä vaalikaudelta jää se, että kannustinloukkuja ei ole saatu purettua; matalapalkkojen verokiilaa ei ole merkittävästi saatu kavennettua; vähimmäisturvan varassa elävät maksavat veroja toimeentulotukirahoilla; pienten yritysten, henkilöyritysten, verotuksellinen tilanne on heikentynyt; energiaverotuksen ympäristövaikutukset ovat huonontuneet; ja kuten sanoin, kokonaisveroaste on korkeammalla kuin koskaan ennen. Saldo jää paitsi passiiviseksi myös miinusmerkkiseksi, ministeri Skinnari, kun sen näin kiteytän. Nyt sen voi kiteyttää, koska tämän vaalikauden verolait ovat nyt suurin piirtein tässä nähtävissä.

Ministeri S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Tein yhden kysymyksen siitä, millä keskustaa — joka sanoi, että tämän hallituksen aikana verotusta ei ole alennettu — hoitaa rahoituksen, jos tuloverotusta alennetaan 16 miljardia. Keskustalta jäi nyt vastaamatta, millä tavoin tämä rahoitetaan. Mutta ehkä kuulemme sen ed. Pekkarisen puheenvuorossa.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Täytyy tunnustaa, että joudun kyllä puheenvuoroni sisällön hahmottamaan täysin uudeksi sen jälkeen, kun ministeri Skinnari äsken ilmestyi puhujakorokkeelle.

Minusta ed. Ala-Nissilä käytti ihan asiallisen puheenvuoron, kiihottoman puheenvuoron, niin kuin hänen tyyliinsä kuuluukin, ja vielä asiasisällön osalta ihan asiallisen puheenvuoron. Sen takia joutuu ihmettelemään ihan samalla tavalla kuin eilen ministeri Kalliomäen kohdalla. Kun oli asian esittelytilaisuus, rupeaa rähjäämään opposition edustajien kanssa vielä tilanteessa,

jossa opposition kyseinen edustaja, jolle kommentit tulivat, ei ollut edes paikalla.

Vähän sama tapa on tässäkin. Ministeri Skinnari hyökkää ed. Ala-Nissilän puheenvuoroa vastaan tavalla, jonka perusteet ovat niin heppaset, että ei ministerin pitäisi tuolla tasolla lähteä liikkeelle. Hän puhuu siitä, kuinka viime vaalikaudella Ahon hallitus — sen sijaan, että olisi laskeskellut veroja — joutui ottamaan velkaa lisää niin ja niin paljon ja kuinka se oli edellisen hallituksen syytä. Totta kai tällaista retoriikkaa voi harrastaa tupailtapuheissa tai toreilla ja työväentalolla, mutta vastuullisen ministerin pitäisi tällaisten erilaisten tilanteiden, missä elettiin neljä, viisi, kuusi vuotta sitten, talouspoliittiset taustat erottaa ja kertoa myös ne ääneen ja myös verrata niitä tilanteita asiallisesti siihen tilanteeseen, missä tällä hetkellä ollaan.

Ministeri Skinnari taatusti tietää ne ongelmat, joihin edellinen hallitus ajautui. Ylivoimaisesti suurimmalta osalta Ahon hallitus ei kyennyt enää tekemään kerta kaikkiaan mitään sille romahdukselle, joka 91 tapahtui, joka romahdus alkoi tosiasiasa 90 monien talouden perustekijöitten, fundamenttien osalta tosiasiasa jo ennen vuoden 90 alkua. Tämän seikan tunnustaminen edes olisi vähintä silloin, kun tämän päivän tilanetta arvioidaan lähivuosien tilanteisiin verraten. Edes tämän seikan tunnustaminen olisi kyllä paikallaan ja jollakin tavalla mielestäni rehellistä.

Mitä tulee siihen, mitä viime vaalikaudella tehtiin, muutama sana vielä siitä. Minä vielä toistan sen, että viime vaalikaudella todella tehtiin merkittäviä verouudistuksia, mutta niiden kaikkien tekemisten jälkeenkin — vielä kerran — kokonaisveroaste ei noussut kertaakaan Ahon hallituksen aikana sille tasolle, jolla tasolla se on ollut joka kerta, joka vuosi Lipposen hallituksen tähänastisten toimintavuosien aikana. (Ed. Saarinen: Kuinka vähän on eroa?) — Pidän mahdollisena, ed. Saarinen tai ed. Johannes Koskinen, että ensi vuonna kokonaisveroaste muuten laskee hivenen alemmaksi kuin se oli korkeimmillaan Ahon hallituksen aikaan. Mutta tähän saakka tilanne on ollut niin, että joka vuosi — vielä kerran — Lipposen hallitusvuosien aikaan kokonaisveroaste on ollut korkeampi kuin kertaakaan Ahon hallituksen aikana.

Mitä tulee siihen, miten muutoin nuo verouudistuksensa Ahon hallitus teki, minkälainen sosiaalinen tai yhteiskuntapoliittinen linjaus niissä oli, miten suhtauduttiin tuloverotukseen ja muihin verotuksen muotoihin tai muihin verotuksen

lajeihin, toistan sen, mitä niin monta kertaa täällä olen sanonut, että Ahon hallitus kiristi ennen kaikkea kaikkein suurituloisimpien verotusta ja kovasti. Minun mielestäni se oli aivan oikein. Se oli aivan oikein tilanteessa, jossa kaikilta pienituloisiltakin ihmisiltä — ei perusturvan varassa eläviltä, mutta kaikilta muilta, varsin pientäkin tuloa saavilta — jouduttiin leikkaamaan. Kun suurituloiset eivät saa sosiaaliturvan mitään muotoja pääsääntöisesti, oli välttämätöntä saada myös heidät jollakin tavalla kantamaan sitä yhteistä taakkaa, joka periytyi 80-luvun hullutusvuosien jäljiltä. Kun muuta konstia ei ollut, suurituloisimpien verotusta kiristettiin, ja vielä kertaalleen: se oli aivan oikein. Sen minä ymmärrän, että kokoomuksessa tätä kritisoidaan, mutta sitä minä en totisesti ymmärrä, että sosialidemokraattien piiristä löytyvät ne, jotka kritisoivat tätä ainoata tapaa saada suurituloiset kantamaan vastuuta talouden romahduksesta, että teidän suunnaltanne tähän tapaan kritisoidaan.

Mitä tulee siihen ministerin kysymykseen, miten keskusta lähestyy sellaista yksityiskohtaa kuin yritysten välillisiä kustannuksia ja erityisesti sotumaksuja, joista ed. Ala-Nissilä täällä puhui, millä tavalla me rahoitamme sen, jos näitä kevennetään, ensinnäkään tästä asiastahan tässä asiakohdassa ei ole lainkaan kysymys, mutta kun ministeri Skinnari esittää kysymyksen, minun pitää ilmeisesti tämän asian yhteydessä tähän kysymykseen jollakin tavalla yrittää vastata.

Me olemme monien vuosien aikana tässä salissa esittäneet omat vaihtoehtomme siihen, millä tavalla yrityksiltä perittävien välillisten työvoimaverojen, lähinnä sosiaaliturvamaksujen — ne ovat niitä, joihinka selkeästi valtiovalta pystyy eduskunnassa tekemillään päätöksillä kajoamaan — perintäperusteita pitäisi muuttaa. Me olemme esittäneet, että nimenomaan sosiaaliviron rasiitetta siirretään pienimmiltä, työvaltaisimmilta yrityksiltä osin suuremmille ja pääomavaltaisemmille yrityksille, niille jotka keräävät nyt miljardituloksia, niille yrityksille joiden hyväksi koko kansakunta on kiristänyt vyötä monien vuosien ajan, niille joilla yrityksillä menee niin hyvin, että niillä on nyt mahdollisuutta ollut antaa omille muutamille tuhansille avainhenkilöilleen, lähinnä avainjohtajilleen, monien miljardien, noin 10 miljardin markan, suuruiset ylimääräiset palkanlisät. Näille, ministeri Skinnari, tämän tyyppisille yrityksille, me olemme siirtämässä sosiaalivirorasitetta eli palkkaukseen liittyviä sosiaaliturvamaksuja omassa mallissamme ja omassa ajattelutavassamme.

Toinen kysymys, joka täällä viimeaikaisessa keskustelussa on ollut esillä ja johon pääministeri Lipponen tänä aamuna tietojeni mukaan Aamutelevisiossa kiinnitti huomiota, liittyy sekin tietyllä tavalla työllistämisen kustannuksiin ja tässä tapauksessa myös työntekijäin verorasitteeseen. Pääministeri Lipponen oli moittinut lähinnä keskustan puoluekokouksen perusteella sitä, että keskusta olisi aiheuttamassa uusia rasitteita muun muassa työttömyysturvan suuntaan ja leikkaamassa näitä etuuksia ja aiheuttamassa tätä kautta eriarvoisuutta. Näin olen ymmärtänyt sen sanoman, mikä pääministerin suulla oli tänä aamuna kerrottu. Haluan tähänkin väärään käsitykseen sen verran oikaisua esittää, että on aivan totta, että keskusta esittää, että nykyisen ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoitusta pitääkin uudistaa ja korjata.

Mitä järkeä on tällä hetkellä siinä, että pienipalkkaisilla aloilla, joilla työttömyys on tällä hetkellä suuri, työntekijä maksaa työttömyysvakuutusmaksua jopa kymmenen kertaa, kenties jopa kaksikymmentä kertaa enemmän kuin sellaisilla aloilla työskentelevä työntekijä, joilla palkkataso on ensinnäkin korkea ja joilla työttömyyttä on sangen vähän? Eikö ole oikein, että työttömyysturvankin osalta niiltä osin, kuin työntekijät itse osallistuvat sen rahoitukseen, siirrytään yleiseen työttömyysvakuutusjärjestelmään, jolloin kaikki työntekijät kantavat osaltaan sitä rasitetta, mikä työntekijöille kuuluu?

Näin sanoessani en ole vaatimassa sitä, että työnantajan tai valtion rasitetta pitäisi merkittävästi laskea, vaan olen sanomassa sitä, että niiltä osin kuin työntekijät kantavat tätä rasitetta, ei meidän mielestämme ole oikein, kerta kaikkiaan ei ole oikein, että pienituloisimmat, työttömyydelle herkkien alojen työntekijät kantavat aivan suunnattoman rasitteen hyvätuloiisiin, varman työpaikan omistaviin kansalaisiin verrattuna. Jos tässä meidän vaateessamme on jotain väärää, kertokaa, mikä sen väärän ydin tässä asiassa pohjimmiltaan on. (Ed. Sasi: Työttömyysvakuutusmaksuista se johtuu!) — Voidaan pitää täsmälleen nykyinen maksu, ed. Sasi, jos halutaan, että maksu ei nouse siitä, mikä se tällä hetkellä on, ja se sopii meille. Pidetään kokonaiskertymä saman suuruisena, mutta se, miten se peritään tällä hetkellä, ed. Sasi, ei ole kyllä oikeudenmukainen tapa. Nyt se rasittaa aivan väärä kansanosia, aivan väärä työntekijäryhmiä, ja meidän mielestämme tämä vaatii korjausta. Me toivomme, että jossain vaiheessa, jos olemme joskus hallituksessa, keskusta saa sinne sellaisen kump-

panin, joka on valmis kajoamaan tämän tyyppiisiin asioihin.

Kolmas viime aikoina julkisuudessa ollut asia, jonka kuitaan ihan ylimalkaisesti tässä, liittyy ministeri Jaakonsaaren kommentteihin viime viikonlopun aikaan. Hän on kuulemma työllistänyt työntekijöitä sillä, että on pannut ministeriönsä tutkimaan, minkä värisen poliittisen kartan omaavissa kunnissa on työllistetty minkäkin verran viimeisten vuosien aikaan, Ahon hallituksen aikaan tai nykyisen hallituksen aikaan. Ensinnäkin voi sanoa, että on kyllä aika eriskummajaista, että tämän tyyppisiä tutkimuksia ministeri ministeriössään teettää. Kyllä voisi kaiken järjen mukaan kuvitella, että ministeri löytää vakavampaa ja tärkeämpää tehtävää kuin sen analysoiminen, minkä poliittisen värin kunnat ovat toimineet mitenkin viime vuosien aikaan. Ei niin, ettei esimerkiksi keskustan näkemyksen mukaan sovi sinänsä tarkastella sitä, miten käytännössä on käynyt.

Muutama viikko sitten Kuntaliitto julkisti tutkimuksen, jonka sanoma oli se, että esimerkiksi sivistystoimen alalla eniten ovat henkilöstöään lomauttaneet kunnat, joiden väkiluku ylittää 20 000 henkilöä. Jos Suomen karttaa käydään läpi ja katsotaan, mitkä poliittiset ryhmät ovat vallassa tällaisissa kunnissa pääsääntöisesti, ei keskustasta pääsääntöisesti ole yli 20 000 asukkaan kunnissa suurin poliittinen voima. (Ed. Ala-Nissilä: Ei vielä! — Ed. Rajamäki: Onneksi!) — Ei vielä, ed. Ala-Nissilä on siinä ihan oikeassa, ei vielä, mutta ministeri Jaakonsaari ei tutkikaan sitä, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, vaan hän yrittää katsoa, mitä menneisyydessä on tapahtunut.

Mitä vielä tulee siihen, että kunnat työllistävät niin taikka näin, voi sanoa, että sen jälkeen, kun uusimman tutkimuksen mukaan, jonka Helsingin Sanomat julkisti itse asiassa tänä päivänä, 70 kunnan vuosikate on mennyt miinusmerkkiseksi hallituksen kuntaleikkausten seurauksena, ei hirveästi tarvitse ihmetellä, minkä takia nämä kunnat eivät kovin paljon työllistä. Jos ne ottaisivat lisää velkaa ja sitä kautta työllistäisivät, niin se hän johtaisi monessa tapauksessa siihen, että vuosikate entisestään heikkenisi ja kunta joutuisi entistä paljon pahempaan kierteeseen.

Arvoisa puhemies! Nämä olivat niitä kommentteja, jotka tulivat mieleen lähinnä ministeri Skinnarin puheenvuoron johdosta.

Nyt käsiteltävänä olevan asian ytimeen pari kommenttia. Ed. Ala-Nissilä niihin jo puuttui-kin. Tämä hallituksen esitys tulo- ja varallisuus-

verolaiksi, myönnän, on tämän hallituksen verolakiesityksistä eräin osin kuitenkin parhain ja oikeudenmukaisin lähinnä niiltä osin, että se varsinaiset kevennykset, jos tulonsaajaryhmittäin katsotaan, nyt hieman paremmin ja oikeudenmukaisemmin kohdistaa kuin kertaakaan tätä ennen. Nyt puhun nimenomaan tuloverokevennyksistä, koska muita verokevennyksiä hallitus ei ole tehnyt, vaan se on kiristänyt verotusta. Henkilöverotuksen kevennysten painopiste tähän saakka on ollut joka vuosi tähän saakka suurituloisimpien verotuksen keventämisessä. Mutta huolimatta siitä, että aavistuksen mittainen askel oikeampaan suuntaan ollaan tässä otamassa, tässä hallituksen esityksessä on kuitenkin puutteita, joista eräät ovat meidän mielestämme tavattoman pahoja.

Hallitus esittää ansiotulovähennyksen nostamista 8 600 markkaan. Meidän mielestämme pitäisi kevennystä suunnata vielä enemmän pieniä keskituloisille. Tästä syystä meillä vähennyksen suuruus on 10 000 markkaa. Se ulottuu vähän pitemmälle eli 90 000 markkaan vuodessa, mutta kevennys tippuu alas ja poistuu huomattavasti nopeammin kuin hallituksen, jonka kevennys ulottuu aina 361 000 markan vuosituloihin saakka. Meillä alenema on huomattavasti nopeampi. Tässä me poikkeamme siis hallituksen esityksestä.

Toinen ja aika kova kritiikin paikka liittyy siihen, että hallitus kohdentaa ansiotulovähennyksen siten, että sen ulkopuolelle jäävät muun muassa äitiyspäivärahat, sairauspäivärahat ja perustyöttömyysturva. On erittäin vaikea ymmärtää ja tajuta sitä, mitä hallitus ajattelee siinä, kun se kiristää esimerkiksi sen työssäolevan äidin verotusta, joka tulee raskaaksi, jää kotiin, synnyttää lapsen ja jää hoitamaan äitiyspäivärahalle lastaan joksikin aikaa. Ed. Ulla Anttila, tällaisen äidin veroprosentti kiristyy sen seurauksena, että hän jää kotiin lastaan hoitamaan. Millä tavalla sosiaalipoliittisesti, millä tavalla kannustusperusteisesti tämä linja, jonka hallitus tässä on omaksunut, on paikallaan ja perusteltua? Mihin tässä kannustetaan? Siihenkö, että äidit eivät tee lapsia, vai mihin tässä kannustetaan? Meidän mielestämme tämä on täysin kohtuuton näiltä osin. Sama koskee sairauspäivärahaa ja myös työttömyyden perusturva. Näihin kohtiin me esitämme keskustan vastalauseessa muutosta. Me haluamme kohdentaa ansiotulovähennyksen myös näihin äsken mainittuun kolmeen, lähinnä sosiaaliturvan piiriin kuuluvaan etuuteen.

Mikäli samanaikaisesti tämän veroratkaisu-

kokonaisuuden rinnalla olisivat käsittelyssä sosiaaliturvaan liittyvät asianomaiset esitykset, voitaisiin niiden kautta saada sama vaikutus aikaiseksi kuin me tässä omassa esityksessämme tavoittelemme. Kun noita sosiaaliturvan asianomaisia esityksiä ei ole kuitenkaan tässä käsittelyssä, me toimimme tätä tietä ja esitämme muutoksia äsken kerrottuihin kohtiin.

Ed. Kempainen merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri Skinnari: Arvoisa puhemies! Toistan nyt kolmannen kerran keskustan eduskuntaryhmälle kysymyksen siitä, millä tavoin te aiotte rahoittaa tuloverotuksen, kun ed. Ala-Nissilä sanoo, että tämä hallitus ei siinä ole saanut mitään aikaan. Jos me olemme noin 16 miljardilla markalla inflaatiotarkistukset mukaan lukien alentaneet tuloverotusta ja te sanotte, että ei ole saatu mitään aikaan, minä todellakin vaadin sitä, että te samalla kun olette esittämässä tähän lisää, myös kerrotte, millä tavoin te aiotte tämän rahoittaa.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Pekkarinen kehui, että suurituloisten verotusta kiristettiin Ahon hallituksen aikana. Todellisuudessa Ahon hallituksen aikana vuosina 92–93 kaikkien palkansaajien verotusta kiristettiin. Ahon hallituksen aikana poistettiin erinäisiä verovähennyksiä, vakuutettujen kela- ja savamaksuja korotettiin ja niiden seurauksena tietenkin tuloverotus alkoi uudelleen kiristyä.

Lipposen hallitus on sen sijaan alentanut savamaksuja ja poistanut kelamaksun. Ansiotulovähennys on noussut. Todellisuudessa kaikkien näiden toimenpiteiden seurauksena on verotus Lipposen hallituksen aikana keventynyt, ei Ahon hallituksen aikana.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoron alkuosaan haluaisin todeta, että kiistaton tosiasia on se, minkä esimerkiksi entinen pääministeri on myöntänyt, että Ahon hallitus kiihdytti omilla toimenpiteillään talouden alamäkeä, johon nykyinen kohtuuttoman kireä tuloverotus perustuu. On ollut erittäin vaikea tulla alas siltä tasolta, joka viime vaalikauden aikana maahan luotiin, ottaen huomioon myöskin samanaikaisesti kasvanut valtion velka.

Ed. Hurskainen totesi sen tosiasian, että tulo-verotusta kiristettiin kaikkien palkansaajien osalta. Ed. Pekkarisen mielessä varmasti vielä on niin sanottu raippavero, joka määrättiin siitä syystä, että palkansaajaliike ei ollut valmis kaikkiin Ahon hallituksen ehdottamiin heikennyksiin.

Mielenkiintoista onkin, rouva puhemies, se, että pääministeri Aho on itse julkisuudessa myöntänyt, että paniikissa tuli tehtyä varmasti myös virheliikkeitä. Mutta ed. Pekkarinen hyvin suurella sitkeydellä väittää edelleenkin, että kaikki oli oikein, mitä tapahtui, ja oikeastaan nykyinen tilannekin on oikein, kun kerran aikaisemminkin oli oikein.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Pekkarinen pyytää minua nyt vastaamaan kaikkien äitien puolesta kysymykseen äitiyspäivärahojen verokohtelusta ja palkkatulojen erityisasemasta, totean siihen, että keskustan linja on ristiriitainen. Keskusta on ollut esittämässä kannustinvähennystä aiemmin. Nyt keskusta on muuttanut omaa malliaan kannustinvähennysten suhteen.

Siinä mielessä keskusta on oikeassa, että erityisesti nämä ongelmat liittyvät työttömyysturvaan. Nimenomaan työttömyyspäivärahoilta pitää ihmisiä kannustaa myös lyhytaikaisiin työsuhteisiin ja osa-aikatyöhön, mutta on erittäin vaikeaa toteuttaa verotuksellisesti sellaista mallia, jossa kannustinvähennystä laajennettaisiin muihin sosiaaliturvan muotoihin. Näen sen kaiken kaikkiaan kuitenkin hyväksyttävänä mallina. Totta kai on huolehdittava siitä, että nämä etuudet minimissäänkin esimerkiksi äitiyspäivärahan osalta ovat sen suuruisia, että palkkatöihin ei äitiyspäivärahalta tarvitse äidin lähteä eli sosiaaliturvaetus vastaa alkuperäistä tarkoitustaan.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kepun veroreformi alkaa tulla täällä yhtä epäselväksi kuin kepun työreforminkin. Sen verran kuitenkin voi todeta ed. Pekkarisen väitteistä poiketen, että ei teidän viime kauden linjanne ole edustanut mitään oikeudenmukaisuuslinjaa. Nyt on korjattu monilta osin pienituloisiin liittyen asioita, kevamaksua palkansaajilta ja eläkkeensaajilta on teidän 3 prosentistaan vedetty nollin, sairausvakuutusmaksu samoin puolitettu jne.

Erityisesti työeläkeläisten osalta käytettävissä olevat tulot teidän toimienne seurauksena puto-

sivat yli 15 prosenttia ja eri väestöryhmiä kohdeltiin eri tavalla. Maatalousyrittäjät olivat erityisessä suojeluksessa, se täytyy myöntää, jopa uskomattomiin suorituksiin asti. Pääomatulot olivat erityisessä suojeluksessa niin ikään. Pientä työeläkettä saavat maksoivat yli 25 prosentin veroa pienistä eläkkeistään, kun pääomatulojen vero oli vain 25 prosenttia, ja sitäkin on tällä kaudella saatu nostettua jnp.

Kaiken kaikkiaan pahiten tässä masentaa se jälki, mitä tämä teidän talouspolitiikkanne aikaiseksi sai. Voi ajatella, että se lähentelee jo tunnusmerkistöltään rikosta kansakuntaa kohtaan, kun ajatellaan syrjäytyneitä pitkäaikaistyöttömiä ja elinikäisessä velkavankeudessa olevien massojen määrää tässä yhteiskunnassa. Se johtuu pitkälti siitä, että te, päinvastoin kuin yleisessä talouspolitiikassa pitäisi, leikkasitte julkista sektoria rajusti syökykierrettä voimistaen. Ostovoimaa myös leikattiin juuri verotuksella ja tämä toi mahtavan kumulatiivisen työttömyyden kierteen ja samalla veropohjan heikennykset.

Tältä osin professori Pekka Ahtiala Tampereen yliopistosta varoitti vuosina 1992—1993 hallitusta ja totesi, että sillä olisi 200 000:nkin työttömän vaihtoehto ollut. Nykyisin professori Pekka Ahtiala on otettu Filippiinien hallituksen talousneuvonantajaksi, jotta Filippiinit voi välttää pääministeri Ahon tien. Olisin suositellut kyllä silloisen hallituksen kuuntelevan häntä tarkemmin.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen otti kantaa työttömyysturva-asiaan. Hän totesi, että kepun työreformi ajaa yleistä työttömyysvakuutusta, niin kuin keskustan paperissa lukeekin. Tässä on se harha, että tänä päivänä kuitenkin verotuksen kautta ansiosidonnaista työttömyysturvaa tuetaan kohtuullisissa määrin, mikä tarkoittaa sitä, että myös isotuloiset osallistuvat kyllä omalla osuudellaan siihen. Kun ed. Pekkarinen on väittänyt, että he eivät osallistu, niin kyllä osallistuvat verotuksen kautta.

Nyt tässä kepun mallissahan esitetään sellaista ajatusta, että kerättäisiin suoraan työntekijöiltä suurempia maksuja. Suoraan paperissa ei lue sitä, onko tarkoitus hajottaa liittojen alla olevat työttömyyskassat, mutta ainakin Ahon hallituksen aikaan semmoinen tahto oli olemassa, mikä tarkoittaa ilmeisesti sitä, että siinä isketään ideologisista yleistä liittojen ja työttömyyskassojen kimppuun. Todennäköisesti tarkoitus on viedä ne Kelalle. En tiedä, mikä systeemi on, koska

paperissa ei lue tarkkaan. Tässä mielessä työreformi on hajanainen käsite. Joka tapauksessa varoittaisin hyvin jyrkästi puuttumasta siihen, koska kolmikannassa on sovittu nämä periaatteet. Toivon mukaan kepu ei lähde jyräämään sitten, vaikka joskus olisikin hallituksessa, sitä linjaa, mikä Ahon hallituksen aikana työttömyyskassoja kohtaan oli olemassa.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen kantoi huolta kokonaisveroasteesta. Pitää paikkansa, jos ollaan oikein tarkkoja, että taso on muuttaman prosentin kymmenyksen korkeampi kuin aikaisemmin, mutta niillä marginaaleilla ei Herran huonetta rakenneta. Nyt velkatilanne on aivan jotain muuta. Jos viime vaalikauden velanotto olisi katettu veroilla, niin silloin ei voitaisi puhua varmaan kokonaisveroasteesta yhtään mitään tässä ja nyt.

Ed. Pekkarinen kantoi myös kuntatalouden tilasta huolta, joka on ihan aiheellinen. Lohduttavaa on kuitenkin se, että noin 380 kuntaa on kuitenkin kuivilla. Kyllä hallitus on ymmärtääkseni tiedostanut myös tämän kuntatalouden ongelmatiikan. Jos velalla mitataan, se ei kaikkea mittaa, mutta kuitenkin valtiomme on 15 kertaa enemmän velkaantunut asukasta kohden kuin Suomen kunnat keskimäärin. Tästäkin saadaan jotakin suuruusluokkaa, kun vastuu kansalaisista on kunnilla ja valtiolla kuitenkin yhteinen.

Ed. Pekkarinen kantoi huolta myöskin elinkeinoelämän veronmaksukyvyistä ja -halusta. Yritysten kilpailukyky on sama kuin Suomen kilpailukyky, ja yritykset ovat maksaneet pois velkojaan, parantaneet taseitaan. Valitettavasti työllisyysvaikutukset eivät ole olleet niin hyviä ja toivottavia kuin olisimme kaikki yhdessä toivoneet, ja keskustapuolue voi siihen vaikuttaa muun muassa ottamalla kantaa perusvoimakysymykseen. Vastuuta keskustapuolue selvästi pakoilee siirtäen sen aina joko 87:n tai 95:n vaalikaudelle. Siinä välissä on vihreä aukko.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmaan Ahon hallitus teki kasapäin virheitä, se on ilman muuta selvä, mutta, ed. Rajamäki, kääntykää joskus presidentti Koiviston puoleen, saatte häneltä viestit ja tiedot siitä, minkälaisessa tilanteessa Suomi oli 91 ja 92. (Ed. Rajamäki: Olemme täysin tietoisia, mutta hallitus vastaa talouspolitiikasta!) Oli aivan pakko leikata, kuulkaa, joka paikasta, mistä suinkin pystyttiin, jotta tämä kansakuntamme ei olisi

mennyt konkurssiin sen hurlumhei-henkisen elämän seurauksena, mitä 80-luvun lopun vuosien aikaan tässä maassa harjoitettiin.

Mitä tulee verotukseen, ed. Hurskainen, sanoin sanatarkasti, että kaikilta leikattiin viime vaalikauden aikana. Perusturva lukuun ottamatta kaikilta leikattiin viime vaalikauden aikana. Mutta minä toivon, että se, ken tässä salissa pystyy todistamaan, että nimenomaan veronkiristysten painopiste ei olisi ollut suurituloisissa, joka on toista mieltä, minä toivon, että kerrotte sen tässä ja osoitatte, ettei tämä pidä paikkaansa, mitä sanoin. Vielä kerran: verotusta kiristettiin ylivoimaisesti eniten kaikkein suurituloisimpien kohdalla, ja se oli niissä oloissa aivan oikein.

Mitä tulee tähän 16 miljardiin, ed. Skinnari, tässä salissa on käsitelty nämä verolakiesitykset, mitä te olette antaneet näiden vuosien aikaan, ja meillä on ollut niihin vastalause. Meidän vastalauseemme ovat olleet aika lähellä balanssia joka vuosi, niin nytkin, kun käsitellään vuoden 99 verotusta. Meidän vaihtoehdossamme esitetään tiettyjen veromuotojen kiristystä. Ihan samalla mitalla tällä kertaa esitetään verotuksen kiristämistä eräiden verojen osalta, minkä verran me toisaalta kevennyksiä annamme. Tulemme myöhemmässä vaiheessa kertomaan, millä tavalla me olemme puolestamme valmiita kiristämään verotusta.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni jokaisen hallituksen pitäisi ensin ratkaista, mikä on yhteiskunnan suurin ongelma ja sen jälkeen ryhtyä toimiin. Lipposen hallitus näkee todennäköisesti korkean verotuksen yhteiskunnan sanoisinko suurimpana ongelmana. Lipposen hallitus ei näe työttömyyttä yhteiskunnan suurimpana ongelmana. Vaikkakin me nyt käsittelemme tuloverolakia ja tuloveroasteikkoja, niin työllisyystilannetta ei voi sulkea siitä pois. Ministeri Skinnari on koko ajan puhunut siitä, että tällä kaudella tuloveroa on alennettu 16 miljardilla markalla, ja se on aivan oikein. Se on minun mielestäni oikea toimenpide ottaen huomioon, ettei kokonaisveroastetta kuitenkaan ole alennettu.

Mutta ministeri Skinnari, kun te olette tuosta 16 miljardista markasta puhunut, niin olisitte kyllä myös voineet mainita miten se on jaettu eri tuloluokkien kesken. Valtiovarainministeriön vero-osaston lähettämä selvitys siitä osoittaa, että tuloluokassa 20 000 markkaa, niitä on tietenkin aika vähän, tulovero on alentunut 160 markalla vuodessa eli noin 15 markkaa kuukau-

nessa. Tuloluokassa 350 000 markkaa vero on laskenut noin 13 000 markalla vuodessa, eli osa kansalaisista on saanut tuloverohelpotusta 15 markkaa kuukaudessa ja toiset 1 000 markkaa.

Hallitus on myös ilmoittanut, että työllisyyteen voidaan vaikuttaa tuloeroja kasvattamalla. Siis näin hallitus on monta kertaa ilmoittanut, että tuloeroja kasvattamalla voidaan työllisyyttä parantaa. On todettava, että hallitus on kyllä tuloeroja kasvattanut ja tältäkin puhujakorkeelta on useita kertoja todettu, että vuosi 1996 menee kyllä historiaan vuotena, jolloin kaikkein pienimmän tuloryhmän käytettävissä olevat tulot laskivat, vaikka bruttokansantuote kasvoi.

Yritän kytkeä työllisyyden verotukseen, ja kun työllisyydestä on puhuttu, olen ollut jonkin verran kateellinen keskustalle, kun keskustan työreformista niin paljon puhutaan. Aivan liian vähän puhutaan kristillisen liiton työllisyysohjelmasta, joka varmasti vaikuttaisi myönteisesti työllisyyteen ja lisäisi valtion verotuloja. Mutta kun ed. Pekkarinen tässä puhui yleisen työttömyysvakuutuslain säätämisestä, niin haluan muistuttaa myös keskustan edustajia siitä, että edellisellä kaudella kristillinen liitto silloisessa hallituksessa esitti yleistä työttömyysvakuutuslakia, mutta se ei silloin saanut kannatusta. Totta kai me kannatamme edelleen yleistä työttömyysvakuutusta ja ihan samoilla perusteilla kuin ed. Pekkarinen aikaisemmin esitti. En väitä, että yleinen työttömyysvakuutus vaikuttaisi millään lailla työllisyyteen myönteisesti, mutta se on kuitenkin mielestäni eräs hyvä kohta keskustan niin sanotussa työreformissa.

Mutta, niin kuin sanoin, hallitus pitää verotusta yhteiskunnan yhtenä suurimpana ongelmana ja vähättelee työllisyyden merkitystä. Jonkin verran olen ihmetellyt, minkä takia ei ole saanut kannatusta esimerkiksi se esitys, jonka kolme professoria muutama viikko sitten teki ja jonka idea oli yksinkertaisesti se, että jokainen työnantaja, joka palkkaa pitkäaikaistyöttömän vähintään yhdeksi vuodeksi, saa sen työttömän päivärahan. Minä olen täysin vakuuttunut siitä, että tästä maasta löytyy tuhansia, ehkä kymmeniä tuhansia työnantajia, jotka palkkaisivat työntekijän, kun työllistämisen kynnys alentuisi, ja se hän alenee, jos työnantaja saa tämän työttömän päivärahan. Kukaan tuollaisessa uudistuksessa ei häviäisi, kukaan ei menettäisi yhtään mitään. Kilpailua se ei edes vääristäisi, koska kaikilla olisi sama mahdollisuus. Työtön saisi työpaikan ja käyvän palkan siitä, työnantaja saisi työpanoksen ja ennen kaikkea valtio saisi verotuloja.

Mutta jos ei työttömyyttä pidetä yhteiskunnan suurimpana ongelmana, niin silloin ei riittävän voimakkaasti siihen puututa.

Kun tuloverolain muutoksessa ja veroasteikon muutoksissa tuloveroa alennetaan noin 3,5—3,8 miljardilla markalla, niin pelkään, että mitään suurempaa ongelmaa ei yhteiskunnasta poisteta.

Rouva puhemies! Minun käteenjäävä palkan nousee noin 200 markalla kuukaudessa, eikä se poista pienintäkään ongelmaa minulta, ei pienintäkään ongelmaa. En usko, että kovin monen muunkaan kohdalla ongelmia poistuisi. Näin olen pitäisi katsoa mitä muuta sillä 3,8 miljardilla markalla olisi voitu saada. Suuri osa kansanedustajista on myös kunnanvaltuutettuja ja todennäköisesti moni meistä eilen osallistui valtuuston kokouksiin, ja tähän aikaan valtuuston kokouksissa keskustellaan vilkkaasti ensi vuoden talousarviosta. Kun julkista sanaa seuraa, huomaa todella miten suurissa vaikeuksissa monet kunnat ovat. Omassa kotikunnassani jouddumme leikkaamaan menoja yli 20 miljoonalla markalla, ja tämä 3,8 miljardia, millä nyt tuloveroja alennetaan, merkitsisi noin 700 markkaa asukasta kohden ja omalle kunnalleni noin 28 miljoonaa markkaa, jos valtionosuuksia kunnille nostettaisiin tällä määrällä, millä nyt tuloveroa alennetaan. Uskallan väittää, että monet kipeät ongelmat poistettaisiin sillä. Mutta hallitus on valinnut linjan, että alennetaan tuloveroa näiden muiden vaihtoehtojen sijasta. En moiti voimakkaasti sitä, olen sitä mieltä, että korkea ansiotulovero on kyllä este, mutta se ei ole yhteiskunnan suurin este.

Rouva puhemies! Samaa asiaan haluan kuitenkin kiinnittää huomiota, mihin edustajat Al-Nissilä ja Pekkarinen kohdistivat kritiikkinsä, eli ansiotulovähennykseen. Pelkään, että ansiotulovähennyksellä ei ole sitä merkitystä, mitä sillä pitäisi olla. Ansiotulovähennyshän ulotetaan aina 316 000 markan vuosituloon. Taas pitää kysyä itseltään, kannustaako tuo ansiotulovähennys kansanedustajaa tekemään lisää työtä. Kannustaako se 200 000 markan vuosipalkalla olevaa henkilöä tekemään lisää työtä? Vastaus on: Ei kannusta, koska 200 000 markan vuosituloilla oleva työntekijä ei tiedä, mikä on ansiotulovähennyksen suuruus. Olen melko varma, että yksikään kansanedustaja ei tiedä, kuinka suuri ansiotulovähennys on juuri hänen kohdallaan. Tästä voi silloin vetää sen johtopäätöksen, että ei se ainakaan kannusta työhön.

Varmasti se kannustaa työhön kaikkein pie-

nimmässä tuloluokassa. Toisin sanoen ansiotulovähennyksen kokonaismäärä olisi pitänyt kohdistaa vielä enemmän pienituloisimmille. Kun ansiotulovähennystä ei saa tehdä sairauspäivärahasta eikä työttömyyspäivärahasta, pidän sitä tänä päivänä epäoikeudenmukaisena ja epäsosiaalisena siitä yksinkertaisesta syystä, että näiden yhteiskuntaryhmien, jotka ovat tulonsiirroista riippuvaisia, käytettävissä oleva tulo on laskenut. Jos olisimme pystyneet tulonsiirtoja nostamaan, silloin olisimme myös voineet jättää tällaisen tulonsiirron saajat ansiotulovähennyksen ulkopuolelle. Mutta kun me emme ole tulonsiirtoja pystyneet nostamaan, toimimme epäsosiaalisesti, mikäli annamme tämän vähennyksen muille paitsi sairaus- tai työttömyyspäivärahalla eläville. Siinä mielessä tietenkin kannatan voimakkaasti vastalauseessa esitettyä muutosehdotusta.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Globalisaatio ja siihen liittyvä verokilpailu rajoittavat tulevana vuosina Suomen veropolitiikan liikuma-alaa. Eri valtiot joutuvat lisääntyvässä määrin kiinnittämään huomiota siihen, että ne tarjoavat kilpailukykyisen toimintaympäristön yrityksille. Eräänä kilpailutekijänä eittämättä käytetään verotusta.

Lisärajoitteita tulee Euroopan unionin taholta. Niihin täällä on tänään jo monessa yhteydessä viitattukin. Sekä välillisen verotuksen että pääomatulojen verotuksen harmonisointi ovat osa unionin sisämarkkinaohjelmaa. Esimerkiksi arvonlisäverotuksessa on suunnitteilla selvästi nykyistä pidemmälle menevä harmonisointi, mikä merkitsisi sitä, että alimpien verokantojen lisäksi myös ylimmät verokannat olisi säännelty.

Toisaalta veropoliittista päätöksentekoaamme vaikuttaa valtiontalouden tila, yli 400 miljardin velka ja siitä aiheutuvat korkomenot. Suomessa onkin pitkälti lähdetty siitä, että veroasteen alentamista ei voida rahoittaa valtiontalouden velan lisäämisellä. Valtion velkahan onkin itse asiassa tulevaisuuteen siirrettyä verotusta. Joidenkin veropohjien mahdollinen poistuminen, joidenkin osittainen rapautuminen, valtion velan määrä ja valtiontalouden menot muodostavatkin yhtälön, jonka ratkaiseminen pidemmällä aikavälillä järkevällä tavalla on varsin suuri haaste.

Tällaisessa tilanteessa onkin varsin tärkeää, että veropoliittiset toimenpiteet täsmäkohdennetaan sinne, missä niiden kansantaloutta kannustavat vaikutukset ovat parhaimmillaan, eli dy-

naamiset vaikutukset pitää voida maksimoida. Uudet työpaikat ja lisääntyvä kysyntä tuovat myös enemmän veromarkkoja. Joidenkin taloustieteilijöiden mukaan veronalennuksista palaa noin puolet takaisin.

Siis: Kun me pyrimme korkeahkon veroasteemme alentamiseen tietoisin toimenpitein, meidän on tehtävä valintoja sen suhteen, mihin verotuksen lohkoon kevennykset kohdennetaan. Uskoakseni täällä vallitsee suhteellisen suuri yksimielisyys siitä, että kevennysten tulee kohdistua työn verotukseen. Korkea työvoiman verotus vaikuttaakin haitallisesti sekä työllisyyteen että talouden kasvuun.

Kuten tiedämme, verotus vaikuttaa työvoimakustannuksiin kolmea kautta: työnantajan palkkasidonnaisina sosiaalivakuutusmaksuina, työntekijän palkkasidonnaisina veroina ja veroluonteisina maksuina sekä työntekijän kulutuksesta maksamina välillisinä veroina. Nämä kolme tekijää muodostavat tunnetun verokiilan, joka alenevasta suunnasta huolimatta edelleen on korkeahko.

Todettakoon toki, että korkeimmillaan verokiila oli vuonna 1994 Ahon hallituksen aikana. Edellisen hallituksen synneiksi erityisesti työllisyysnäkökulmasta voisi lukea paitsi verokiilan nopean kasvattamisen, niin myös arvonlisäveron toteuttamisen laman oloissa sekä toimintavaroituksen poistamisen yhteisöiltä vuodesta 1993 alkaen. Tätä varaustahan perusteltiin aikoinaan juuri työllistämiskannustimilla. Mutta onneksi Lipposen hallituksen oikean suuntaisten ratkaisujen seurauksena verokiila on saatu hilattua hieman alaspäin, mutta myönnän toki, että työtä sen alentamisessa riittää edelleenkin.

Korkea verokiila paitsi vaikeuttaa työllistämistä, johtaa helposti myös siihen, että työnantajat tavoittelevat kokonaistyövoimakustannuksiensa alentamista siten, että työt pyritään teettämään työsuhteen sijasta entistä enemmän yrittäjän asemassa olevilla henkilöillä. Tässä ei sinänsä ole mitään moitittavaa, mutta meillä on viime vuosina noussut verotuksessa monia ongelmia, jotka liittyvät palkkatulojen ja yritystulojen rajanvetoon, ja tämä raja pitäisi jo oikeusvarmuuden vuoksi pystyä selkiyttämään.

Totesin edellä, että nykyisen hallituksen oikean suuntaisten toimenpiteiden ansiosta verokiilaa on kyetty jonkin verran alentamaan. Se on tapahtunut pääasiassa ansioverotusta alentamalla. Ed. Ala-Nissilä moitti näitä ratkaisuja passiivisiksi. Olen kyllä tässä asiassa hieman eri mieltä hänen kanssaan. Kyllä tässä jo jonkin

verran on kyetty Ahon hallituksen virheitä korjaamaan.

Kun tarkastellaan Lipposen hallituksen vuosia 1996—99 koskevia veroratkaisuja, niin saldonahan voidaan kirjata ansiotulojen veroperusteisiin tehdyt noin 16 miljardin kevennykset. Hallitusohjelmassahan lähdettiin siitä, että ansiotulojen verotusta luvattiin keventää 5—10 miljardia markkaa, joten tältä osin tavoite on selkeästi ylitetty.

Mielestäni ensi vuoden tuloveroratkaisussa keskeistä on ansiotulovähennyksen tuntuva nostaminen 5 500 markasta 8 600 markkaan. Toki myös tulonhankkimisvähennyksen korottamisella, 2 prosentin inflaatiotarkistuksella sekä 0,5 prosentin rajaveroasteen alentamisella ylintä tuloluokkaa lukuun ottamatta on oma oikean suuntainen vaikutuksensa.

Ansiotulovähennystä käytetään yhtäältä veronkevennyksen kohdentamiseen pieni- ja keskituloisiin ja toisaalta työntekoon kannustamiseen. Erityisesti perheellisillä vähäiseen tai lyhytaikaiseen pätikätyöhön jo nykyään liittyvien loukkuongelmien lievittämiseksi kunnallisverotuksen pieni- ja keskituloisille suunnattu ansiotulovähennys on käyttökelpoinen väline. Itse asiassa ansiotulovähennyksen korotus on niitä harvoja ellei peräti ainut tapa, jolla verokevennyksen painopiste saadaan kohdistumaan pieni- ja keskituloisiin.

Ongelmana ansiotulovähennyksen korottamisessa on, kuten on todettu, kuntatalouden verotulojen väheneminen ja siitä aiheutuva kompensatiotarve. Nythän kompensatiota haetaan kiinteistöveron korotusmahdollisuuksia väljentämällä sekä yhteisöveron kertymän kasvattamisesta määräytymisperusteisiin tehtävillä muutoksilla. Näistä taas merkittävin on ilman muuta irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöksestä verovuonna tehtävän poiston enimmäismäärän alentaminen 30:stä 25 prosenttiin.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka kovasti toivoisin, että voisimme Suomessa nopeammin työn verotusta alentaa, niin nöyrästi myös tunnustan ne realiteetit, joiden valossa meidän on verotusta tarkasteltava. Ajatuksille siitä, että suuret verokevennykset palautuisivat täysimääräisesti takaisin lisääntyvinä verotuloina, ei löydy empiriistä näyttöä. En näekään mitään suuria ja nopeita etenemismahdollisuuksia verojen keventämisessä. Jos näin haluttaisiin menetellä, se edellyttäisi mittavia julkisten menojen leikkauksia, ja mielestäni tämä tie on loppuun kuljettu. Eli edettäköön

työn verotuksen keventämisessä lyhyin mutta varmoinkin askelin.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu osoittaa, että jonkinlainen yksimielisyyttä vallitsee eduskunnassa siitä, että on saatava selvyys, miten yhdistetään verotuksen ja tulonsiirtojen oikeudenmukaisuus niin, että työkykyisiä henkilöitä kannustetaan työntekoon.

Kysymykseen on vastaus ensinnäkin se, että turvataan perusturva joko palkkatuloilla tai tulonsiirroilla, toiseksi työkykyisiä kannustetaan ensisijaisesti palkkatulojen hankintaan, ja kolmanneksi verotus ja sosiaaliturva osaltaan kannustavat edellä mainittuihin tavoitteisiin. Tämä kokonaisuus on siis yleisellä tasolla eduskunnassa hyväksytty. Lamavuodet ovat tuoneet meille tietoisuuden siitä, että sosiaaliturvankin rahoituksella on rajansa, ja näin ollen ensisijaisena pitäisi jokaisella työkykyisellä olla työtulojen saaminen ja vasta toissijaisena sosiaaliturvaetudet ja erilaiset tulonsiirtojärjestelmät.

Mutta tähän yksimielisyyttä suurin piirtein loptaakin. Valiokunta on hyväksynyt pöytäkirjan, joka tulee eduskunnan kannanotoksi. Pöytäkirjassa edellytetään, että hallitus jatkaa työtä verotuksen ja sosiaaliturvan uudistamiseksi ja yhteensovittamiseksi erityisesti matalalla tulotasolla. Eri mielisyydet alkavat siitä, onko kannustinvähennys, jota hallitus on ehdottanut ja jonka valiokunta on hyväksynyt, oikeudenmukainen ja sopiva.

Itse olen pitänyt järkevänä mallia, jossa edetään kannustinvähennyksin. Se on hyvin nopea väylä siihen, että työnteon ensisijaisuus sosiaaliturvaan nähdä toteutuu niillä henkilöillä, joilla on työkykyä. Näen, että hyvinvointivaltion rakenteita on mahdollista ylläpitää ainoastaan tämä näkökulma huomioon ottaen.

Sinänsä kannustinvähennyksen kohdentaminen ja ylipäätään verotaulukkokysymys on jo hieman monimutkaisempi asia. Näkisin, että kannustinvähennys pitäisi ensisijaisesti suunnata matalapalkkaisuun ryhmiin, ja tätähän myös valiokunnan pöytäkirjassa korostetaan. Verotaulukkomuutoksilla ei tule suuria muutoksia ihmisten nettopalkkoihin, eli tältä kannalta tulonjako veromuutosten myötä pysyy joltisenkin entisellään.

Keskusta on mielestäni ollut hieman ristiriitainen suhteessa kannustintavoitteiden ja perusturvan yhteensovittamiseen. Toisaalta keskusta vaatii erittäin voimakkaasti sitä, että järjestelmän pitää olla kannustava, mutta toisaalta, kun näitä kannustavia elementtejä verotukseen sisäl-

lytetään, niin mikään malli ei ole hyvä. Nyt keskustaopposition valiokuntakäsittelyssä esittämä malli oli sellainen, että eräät sosiaaliturvaetuudet pääsisivät kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen piiriin. Ainoa, joka jäisi pois, olisi siis ansiosidonnainen työttömyysturva näistä merkittävimmistä sosiaalietuuksista.

Itse katson, että tämä malli ei ole täysin looginen, koska työttömyysperuspäiväraha ja ansiosidonnainen päiväraha joutuvat eri asemaan ja joissain tilanteissa on mahdollista, että ansiosidonnainen päiväraha on vain aavistuksen verran suurempi kuin peruspäiväraha. Näin ollen epäoikeudenmukainen kohtelu tulee pienille ansiopäivärahoille suhteessa peruspäivärahaan. Tällainenkaan verovähennyksen epäloogisuus mielestäni ei ole millään tavoin tarkoituksenmukaista.

Kuten jo aiemmassa vastauspuheenvuorossani ed. Pekkariselle totesin, mielestäni on tärkeää, että sosiaaliturvaetuuksien minimitaso on sellainen, että niiden henkilöiden, jotka eivät ole työkykyisiä, ei tarvitse hakeutua töihin. Näin ollen kannustinongelma hoituu sitä kautta, että minimietuudet ovat riittävät. Minun näkemykseni mukaan pääasiassa näin on asianlaita suomalaisessa sosiaaliturvassa.

Tulevaisuuden haasteet sosiaaliturvan osalta ovat suuret. Meidän on vastattava kysymykseen eläkemenoista, niiden kasvusta. Erään näkemyksen mukaan esimerkiksi Valtiokonttorin pitäisi vuositasolla saada noin 2 miljardia markkaa rahaa valtion eläkkeiden maksun takaamiseksi vuodesta 2010 alkaen. Tämä on yksi esimerkki niistä menolisäyksistä, joita sosiaaliturvaan liebee tulossa lähitulevaisuudessa.

Näin ollen mielestäni en myöskään voi lähteä populistisiin esityksiin siitä, että sosiaaliturvaetuuksia voitaisiin lähteä korottamaan. Korotukset pitää kohdistaa, jos niihin on mahdollisuutta, erittäin tarkasti sellaisiin erityisryhmiin, joiden asema tällä hetkellä esimerkiksi vammaisten henkilöiden osalta on selkeästi heikko.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa ed. Kallio otti esiin kysymyksen siitä, mistä saadaan rahoitus sille, että tuloverotusta kevennetään. Vihreiden malli tässä asiassa on ollut yksiselitteinen. Ympäristöverotusta pitää kiristää, jotta tuloverotusta voitaisiin keventää. Näinhän nyt osataan tässä veroratkaisussa tapahtuu. Energiaverotusta kiristetään ja tuloverotukseen saadaan kevennystä aikaiseksi. Katson, että tämä on se linja, jota tulevaisuudessakin pitää jatkaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Vuodesta 1999 voi sanoa, että silloin tuloverotus todella kevenee, ja tuloverotuksen keveneminen johtuu erityisesti kahdesta seikasta. Tuloveroasteikko ja tarkistetaan puolella prosenttiyksiköllä, ja sen lisäksi ansiotulovähennys kasvaa olennaisesti.

Täytyy todeta, mitä asteikkoon tulee, että ensimmäistä kertaa asteikkoon sovelletaan prosentin osia. Tietysti olisi toivonut, että asteikkokevennys olisi ollut suurempi, mutta tälläkin kevenyksellä on selvä taloudellinen vaikutus jokaiselle veronmaksajalle, ja suunta on oikea. Tietysti täytyy muistaa, mitä tulee tuloveroratkaisuihin, että niistä sovittiin siinä yhteydessä, kun sovittiin työehtosopimuksesta. Tältä osin myös tämän veroratkaisun takuumiehinä ovat sekä työntekijä- että työnantajajärjestöt.

Täytyy sanoa, että viime vuosien aikana tuloverotuksen suunta on ollut oikea. Kun edellisen hallituksen aikana tuloverotus olennaisesti kiristyi syistä, joista voidaan keskustella — osittain siitä syystä, että silloin kaivattiin solidaarisuutta mutta ehkä mentiin myös tiettyihin ylilyönteihin, jotka heijastuivat kasvavana työttömyytenä — Lipposen hallituksen aikana tuloverotus on kevennyt.

Veronmaksajain Keskusliiton laskelmien mukaan vuonna 95 teollisuustyöntekijäperheen veroprosentti oli korkein, 33, tänä vuonna vero on 31,5 prosenttia ja laskee ensi vuonna 30,7 prosenttiin eli kevennystä on 0,8 prosenttiyksikköä, ja sen siis jokainen veronmaksaja tulee huomamaan lompakossaan. Myös toimihenkilöperheen osalta veroprosentti oli vuonna 95 kaikkein korkein, 36,2, tänä vuonna vero on 34,6 prosenttia ja kevenee ensi vuonna 33,8 prosenttiin, joten selvää kevenemistä on myös tuossa. Mitä tulee hyvätuloisen akateemisen perheen verotukseen, se oli myös vuonna 95 korkeimmillaan, 42,4 prosenttia, tänä vuonna 40,7 prosenttia ja ensi vuonna 40 prosenttia. Kaiken kaikkiaan tuloverotuksen kevennykset ovat prosenttiyksiköissä mitattuna suurin piirtein samaa luokkaa kaikilla tulotasoilla silloin, kun on väestön valtaenemmistöstä kyse.

Mitä tulee laskelmien perhemalliin, todettakoon, että se on neljän hengen keskiarvoperhe kussakin ammattiryhmässä ja antaa siten varsin edustavan kuvan.

Mielenkiintoista on todeta, mitä tulee yksinäisiin henkilöihin, että yksinäisen teollisuustyöntekijän veroprosentti oli myös korkeimmillaan vuonna 95 ja saman suuruinen se oli vuonna 96 eli 34,4. Tänä vuonna vero on 32,9 prosenttia ja putoaa ensi vuonna 32,2 prosenttiin eli saman suuruinen kevennys. Yksinäisen hyvätuloisen akateemisen veroprosentti oli vuosina 94—95 kaikkein korkein, 44,6 kumpanakin vuonna, tänä vuonna vero on 42,9 prosenttia ja ensi vuonna 42,2 prosenttia, eli siinäkin kevenemistä on 0,7 prosenttiyksikköä.

Kun verrataan veroasteita, täytyy todeta, että ennen lamaa aina vuoteen 93 asti perheiden veroprosentit olivat huomattavasti alhaisempia, voidaan sanoa pari kolme prosenttiyksikköä alhaisempia kuin ne ovat tänä päivänä. Tähän kuitenkin täytyy todeta, että vuoteen 93 asti perheellä oli verotuksessa tiettyjä vähennyksiä, jotka sittemmin poistettiin ja lapsilisiä samanaikaisesti korotettiin. Siitä syystä nämä luvut eivät ole sellaisinaan vertailukelpoisia, vaan luotettava vertailupohja on saatavissa vuodesta 94 alkaen. Mikäli verrataan yksinäisiä henkilöitä, joiden osalta lapsivähennykset eivät ole muuttuneet, voidaan sanoa, että nyt aletaan jo päästä alle vuosien 92—93 prosenttien mutta silti ollaan hyvin kaukana vuoden 91 eli Holkerin hallituksen suuren verouudistuksen luvuista.

Yksinäisen teollisuustyöntekijän verotus vuonna 91 eli suuren verouudistuksen loppuun saattamisen yhteydessä oli 29 prosenttia, kun se ensi vuonna on 32,2 prosenttia, ja akateemisella yksinäisellä vuonna 91 vero oli 39,6 prosenttia, kun se ensi vuonna on 42,2 prosenttia eli vielä olennaisesti enemmän. Täytyy sanoa, että jos halutaan päästä siihen historialliseen kompromissiin, joka 80-luvun loppupuolella syntyi, vielä on kuitenkin suhteellisen paljon edettävää hallituksella, jotta tähän lopputulokseen päädyttäisiin.

Mitä tulee tuloverotuksen kehittämiseen jatkossa, tietysti kaikkein keskeisintä ja ensisijaisinta on se, että tuloverotus ja tulonsiirrot ja myös maksut tulee pyrkiä yhteensovittamaan sillä tavalla, että erilaisista loukuista päästään eroon. Lipposen hallituksen aikana on kyetty tekemään merkittäviä ratkaisuja, mutta voi sanoa, että pintaa on vähän päältä raaputettu ja vielä suuri ponnistus täytyy tässä suhteessa tehdä, jotta työnteko selvästi kaikissa eri tilanteissa kannattaa. Luulen, että seuraavan hallituksen ohjelmaa kirjoitettaessa tähän tullaan erityistä huomiota kiinnittämään.

Haluan korostaa sitä, että myös valiokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota yhteensovittamiseen ja jälleen kerran lausuttu toive siitä, että tähän tulee pyrkiä ja erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että ongelmat ovat kaikkein suurimpia pienituloisilla, mikä johtuu siitä, että tietysti heillä tulonsiirrot ovat kaikkein suurimpia ja myös suhteellisesti erilaiset maksut saattavat olla kaikkein merkittävimpiä tai maksujen tulosidonnainen porrastus saattaa aiheuttaa sen, että tulot eivät kasvakaan, vaikka palkka ja ansiotulo kasvaisikin.

Yksi yksittäinen ongelma, johon haluan kiinnittää erityistä huomiota, on perheiden verotus. Tietysti silloin, jos meillä on perhe, jossa on kaksi tulonsaajaa, joiden tulot ovat suurin piirtein saman suuruisia, voi sanoa, että yhteiskunnassa ei ole kovin suuria ongelmia ja järjestelmä toimii erillisverotusjärjestelmälläkin varsin hyvin. Mutta perheissä, joissa toisen ansiot ovat huomattavasti korkeammat kuin toisen, lopputulema on se, että tämä perhe, jossa tulonjako on puolisoitten kesken hyvin epätasainen, maksaa huomattavasti enemmän tuloveroja kuin perhe, jossa tulot ovat varsin tasaisia. Tietysti voi kysyä, mikä oikeudenmukaisuus tässä on. Yksilöitä voidaan verrata keskenään, mutta käsitykseni mukaan kuitenkin jokaisessa kotitaloudessa tulot ovat viime kädessä kuitenkin aina yhteisiä, ja kun perheessä on myös huoltovelvollisuus lapsia ja puolisoa kohtaan, täytyy todeta, että kaiken kaikkiaan perhe muodostaa yhden kulutusyksikön ja tässä suhteessa tulisi harkita verotusta uudestaan.

Yhteisverotukseen palaaminen ei ole suositeltavaa, koska päädyttäisiin aika hankalaan lopputulokseen, jos perheenjäsenten tulot laskettaisiin yhteen ja niihin sovellettaisiin nykyisiä tuloveroasteikkoja. Useimmissa maissa ratkaisu on tehty sillä tavalla, että tulot kyllä voidaan laskea yhteen mutta perheille on omat veroasteikkonsa. En tiedä, onko tällainenkaan ratkaisu loppujen lopuksi kovin tarkoituksenmukainen.

Sitten on erityisesti Tanskassa omaksuttu malli, jossa lähdetään siitä, että perheen kaikki tulot lasketaan yhteen mutta tämä tulo jaetaan perheenjäsenten lukumäärällä siten, että lapsista saa kuitenkin vain puolet aikuisen kertoimesta, ja tällä tavalla saatua tuloa sovelletaan voimassa olevaan veroasteikkoon ja lasketaan kokonaisvero tällä perusteella. Tämä on sinänsä aika elegantti ratkaisu ja johtaa mielestäni varsin kohtuulliseen lopputulokseen, mutta siihen sisältyy se ongelma, että se on ehkä havainnollisesti var-

sin vaikeasti ymmärrettävä ja ainakin alkuvaiheessa varmasti tuottaisi veronmaksajille jossakin määrin ongelmia.

Toinen keino pyrkiä kohtuullistamaan perheitten verotusta, jolla voitaisiin turvata se, että hyöty nimenomaan tulee keski- ja pienituloisille perheille, voisi olla se, että enemmän ansaitseva puoliso voisi siirtää osan tuloistaan vähemmän ansaitsevan puolison verotettavaksi ja tällä tavalla saataisiin perheissä tasaisempi tulonjako. Tällöin esimerkiksi vuorineuvosperhe, jossa toinen puolisoista ansaitsee miljoona markkaa ja toinen vaikka satatuhatta markkaa, ei välttämättä saisi juurikaan hyötyä tästä järjestelmästä, ja sillä voitaisiin nähdä tiettyjä yhteiskunnallisia oikeudenmukaisuussäilyttäjiä, jolloin huomattavan suuret tulot tulisivat huomattavan progressiivisesti kuitenkin lopulta verotettua.

Tietysti kolmas mahdollisuus on se, että mennään järjestelmään, joka meillä oli ennen viimeksi toteutettuja tuloverouudistuksia, jossa kotona olevasta puolisoista saa vähennyksen ja tällä tavalla pyritään kohtuullistuttamaan niitten perheitten verotusta, joissa toinen puoliso on työelämän ulkopuolella. Nimittäin nykyinen järjestelmä johtaa siihen, että jos kumpikin puoliso on työttömänä, toisen puolison ei kannata mennä työhön, joten tällainen järjestelmä ei ole tarkoituksenmukainen.

Arvoisa puhemies! Valiokunnassa on tehty eräitä muutoksia hallituksen esityksiin, ja täytyy sanoa, että näiltä osin ehkä kaikkein keskeisin on se, että kun hallitus esitti hankintameno-olettamaa, jota käytetään myyntivoittoverotuksessa, muutettavaksi siten, että 30 prosentin hankintahinta-olettama pudotetaan 20 prosenttiin, niin tätä sinänsä pidettiin valiokunnassa ja verojaostossa tarkoituksenmukaisena silloin, kun on kyse lyhyen aikaa omistetusta omaisuudesta. Tähän asti järjestelmä on ollut sellainen, että ennen vuotta 89 hankittuun omaisuuteen on aina sovellettu 50 prosentin hankintahinta-olettamaa, ja nyt valiokunta on mietinnössään muuttanut lakia sillä tavalla, että 50 prosentin hankintahinta-olettamalle lasketaan 10 vuoden sääntö. Tulevaisuudessa tuo aika muuttuu vasta vuodesta 89 eteenpäin. Miksi näin? Siitä syystä, että voidaan katsoa, että kymmenen vuoden jälkeen tuskin enää on kyse spekulatiovoitoista.

Myös erityisen suuri ongelma on se, että jos omaisuus on omistettu kauemmin kuin kymmenen vuotta, on aika vaikea hankkia selvitystä hankintahinnasta tuon omaisuuden osalta. Eri-tyisen suuria ongelmat ovat niissä tilanteissa,

joissa esimerkiksi kesämökkiä on peruskunnostettu ja perusparannettu ja tarvittaisiin kuitteja siitä, mitä on käytetty tuon mökin perusparantamiseen. Tältä osin voi sanoa, että verotuksen oikeusturvan ja verotuksen yksinkertaistamisen tarkoituksessa tällainen muutos on tehty, ja toivon, että verovelvolliset ottavat sen myönteisesti vastaan.

Mitä tulee vielä osakaslainaan, siltä osin osakaslainan sääntöjä on sikäli täsmennetty, että on pyritty korostamaan sitä, että järjestelmä sinänsä toimii hyvin mutta että oikeusturva tuolta osin pitäisi pyrkiä ottamaan huomioon. Tietysti josakin määrin voidaan kysyä sitä, jos henkilö ottaa lainaa yhtiöstä, voidaanko se katsoa tuloksi. Tietysti yhtiöoikeudellisesti se ei ole välttämättä kovinkaan hyvin perusteltua, mutta koska on esiintynyt tiettyjä ongelmia siinä, että on otettu niin sanottuja ikuisia lainoja, niitä ei ole koskaan maksettu takaisin, tietysti tällaisen lainan ottamista ei voi pitää tarkoituksenmukaisena varsinkaan, jos siinä on verotuksen välttämisen elementtejä mukana.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! On oikeastaan käynnistynyt aika mielenkiintoinen veropoliittinen keskustelu. Eräissä puheenvuoroissa on korostettu istuvan hallituksen veroratkaisun suuntaa kolmikantataustaisesti, että tuloveroprosentti laskee ja ansiotulovähennykset kasvavat, ja osaltani pidän myös sitä suuntaa oikeana.

Ed. Sasi käsitteli myös perhepolitiikan ja veropoliittikan välisiä yhteyksiä. Varmasti suurperheiden, siis monilapsisten perheiden verotus on asia, josta meidänkin on puhuttava. Muistin Ranskan järjestelmän, jossa on rakennettu lapsiluku sisään veroprosenttiin ja sitä kautta perheenpäähuoltajan veroprosentti laskee, mitä useampi lapsi perheessä on.

Myös ed. Kallio osoitti globaalistumisen merkityksen suomalaiselle verotusjärjestelmälle ja viittasi myös niihin harmonisointipaineisiin, joita on nähtävissä Euroopan unionin taholta. On ymmärrettävää, että järjestelmässä, jossa tavarat, palvelut, pääomat ja ihmiset liikkuvat, kuten Euroopan unionin alueella tapahtuu, unionin jäsenvaltioissa on välttämätöntä hakea yhdenmukaisuutta myös verotuksen osalta.

Jotkut pitävät Suomen verojärjestelmän myönteisinä piirteinä matalaa yhteisöverokantaa ja pääomaverotuksen matalaa tasoa. Osaltani kuulun siihen mielipidesuuntaan, joka olisi valmis yhteisöverokantaa tarkistamaan kuitenkin ylöspäin, kuten täällä havaitsin ed. Elon to-

denneen. Nimittäin tällaisen verojärjestelmän, jossa yhteisöverokanta on matala ja pääomaverotus on matala, on arvioitu suosivan Suomeen suuntautuvia investointeja, koska tällä tavoin yritykset arvioivat saavansa kansainvälistä kilpailukykyä verojärjestelmän rakenteen kautta.

Toisaalta suomalaisen verojärjestelmän piirteiksi on luonnehdittu myöskin verokertymien rakennetyypipiirteitä. Ongelmallisiksi kohteiksi on esitetty korkeaa kokonaisveroastetta sekä työnteon kannustavuuden kannalta epäedullista ansiotulojen verotusta. Tällaisessa veropoliittisessa keskustelussa on välttämätöntä kiinnittää huomiota nimenomaan kokonaisveroasteeseen, joka meillä on korkea. Suomen kokonaisveroaste vuonna 1995 oli 46,1 prosenttia. Luku oli 8,7 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Oecd-maiden painottamaton keskiarvo. Tiedämme, että Pohjoismaista Tanskassa ja Ruotsissa veroaste on vieläkin korkeampi kuin meillä. Ennuste Suomen veroasteeksi tälle vuodelle on 47,3.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, haluaisin myös todeta, että tuossa vuoden 1995 tilastossa, jossa Suomen kokonaisveroaste oli siis 46,1, luku Tanskan osalta oli samanaikaisesti 51,3 ja Ruotsin osalta 49,7. Oecd-maiden keskiarvon alapuolella ovat Iso-Britannia luvulla 35,3, Irlanti luvulla 33,8 ja tulkoon mainittua, että Yhdysvalloissa kokonaisveroaste, vaikkakin vertailu on vaikeaa, jopa kohtuutonta, vuonna 1995 oli 27,9.

Ominaista pohjoismaisille verojärjestelmille on muun muassa eriytetty tuloverojärjestelmä, jossa verovelvollisen verotettava tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloihin. Pääomatuloa verotetaan suhteellisen ja matalan verokannan mukaan, mutta ansiotuloihin kohdistuu progressiivinen veroasteikko. Ansiotulojen veroaste koostuu progressiivisesta valtionverosta, suhteellisesta kunnallisverosta sekä sairausvakuutusmaksusta ja kirkollisverosta. Pääomatulojen samoin kuin yhteisöjen verokanta Suomessa on 28 prosenttia, kuten täällä on useassa puheenvuorossa aivan oikein todettu, kuten on todettu sekini, että istuva hallitus esityksellään kohotti tätä verokantaa, joka ratkaisu oli aivan oikean suuntainen.

Kun Suomessa yhteisöverokanta on siis 28 prosenttia, vuonna 1997 vastaava luku oli Saksassa 57,4, Yhdysvalloissa 40 ja EU:ssa keskimäärin 37,6. Oecd-maiden keskiarvo vuonna 1997 oli 36,8. Nämä tiedot ovat luotettavasta tämän vuoden julkaisusta. (Ed. Kallis: Veropohja täysin erilainen!) Suomi on siis luvussa 28, Ruotsi samoin ja Iso-Britannia luvussa 33. Saattaa olla, että näissä luvuissa on joitakin poikkeamia, mut-

ta keskimäärin ne suuruusluokaltaan asettuvat tähän järjestykseen tämän käyttämäni luotettavan tilaston mukaisesti. (Ed. Kallis: Ei luvuissa mitään vikaa ole, se johtuu veropohjasta!) — Tässä puhutaan, ed. Kallis, Suomen ja vertailumaiden korkeimmista yhteisöverokannoista vuonna 1997. Voin ne näyttää teille, jos olette kiinnostunut.

Mitä sitten tulee varallisuuteen kohdistuvaan verotukseen, Suomessa se on vertailumaihin nähden alhainen. Suomessa luonnolliset henkilöt maksavat 1,1 miljoonan markan ylittävstä varallisuudestaan veroa 0,9 prosenttia, noin 10 prosenttia varallisuusveroa. Osakeyhtiöiden varallisuusvero on käytännössä lähes olematon. Perintövero on myöskin tässä yhteydessä käsiteltävä, ja veroprosentti on lähisukulaisten kesken korkein, kuten me tiedämme. Lukua 16 on useissa lähteissä esitetty. Lahjaveron määrätymisperusteet noudattavat pitkälti perintöveron määrätymisperiaatteita.

Kiinteistökauppa on myöskin asia, joka pitää tässä yhteydessä keskustella varainsiirtoverona, ja pörssiosakkeiden kauppa yhä on tietämäni mukaan varainsiirtoverosta vapaa. (Ed. Kallis: Ei kaikissa maissa!) — Niin, se on Suomessa. Toistan vielä, arvoisa puhemies, ed. Kalliksen välihuomautuksesta huolimatta, että pörssiosakkeiden kauppa on kuitenkin varainsiirtoverosta meillä vapaa. Silloin on tietenkin mietittävä, mihinkä veropoliittiset painopisteet voidaan kohdistaa, kun tunnemme nämä perusteet.

Lisäksi, arvoisa puhemies, arvonnäkövero on tietenkin laji, josta pitää keskustella, koska se edustaa nykymuodossaan kuitenkin uudenlaista järjestelmää Suomessa. Uskoisin, että nämä Euroopan unionin taholta tulevat harmonisointipaineet kohdistuvat nimenomaan osin tähän. Muistelen, tämä on oma muistinvarainen tietoni, että esimerkiksi autokoulualalla vero on Suomessa 22 prosenttia, Ruotsissa, tämä on suullinen tieto, se olisi nolla. Tavallaan tässä ei ole vielä löytynyt unionimaissa sellaista yhdenmukaista järjestelmää, liekö se sitten pitkän päälle mahdollistaakaan, mutta kuitenkin mikroyrityksissä olisi näitä arvonnäköprosentteja voitava työllisyyden näkökulmasta miettiä siten, että verotus ei olisi ainakaan työllistämisen este.

Ed. Lahtela: Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on ensi vuoden veroasteikot. Sen voi tässä todeta heti aluksi, että tässä on se myönteinen puoli edellisiin vuosiin verrattuna, että ylintä marginaaliveroprosenttia ei nyt ole alennettu sa-

massa mitassa, eli tämä on siinä mielessä parempi viimevuotiseen tai edellisvuotiseen päätökseen verrattuna. Kokoomus ilmeisesti on hillinnyt hionsa, niin kuin tässä monissa aikaisemmissa puheenvuoroissa edellisinä vuosina todettiin, jotta isotulaiset ja heidän edustajansa voisivat nyt kantaa osan vastuusta ja jättää sen viimeisen lypsyn tekemättä siinä, että otetaan huomioon myös valtiontalouden tilanne ja kohdennetaan niitä kevennyksiä, mitä mahdollista on, sinne pieni- ja keskituloisten suuntaan. Tässä käsitykseni mukaan nyt jonkun verran sitä linjaa on toteutumassa.

Semmoista patenttilääkettähan on esitetty monissa puheissa tänä päivänä, aikaisemmin hyvin vahvasti ja yleisessä tiedonvälityksessä, että kun alennetaan verotusta, työllisyys paranee. Itse en ainakaan hirveän paljon siihen lääkkeeseen usko, sillä se on lainattu joistain sellaisista maista, joissa porvarilliset, oikeistolaiset piirit, uusliberalistit ovat vallassa, ja sillä hokemalla ilmeisesti on tarkoitus ajaa alas semmoista sosiaalista turvallisuutta näissä yhteiskunnissa. Jos tämä lääke toimisi, niin silloinhan meidän kannattaisi alentaa reippaasti verotusta kaikilta ja silloin työttömyys kohisten paranisi. Uskon kuitenkin sillä tavalla tässä käyvän, että jos verotusta reilusti alennettaisiin, siinä todella jouduttaisiin siihen tilanteeseen, että meidän olisi leikattava sosiaaliturvaa, koska aina osa siitä alennuksesta hukkuu johonkin muualle, se ei tule meidän kulutukseemme eikä suoraan työllisyyteen. Siinä mielessä se patentti ei toimi.

Meidän on myös muistettava tässä keskustelussa, verokevennyksistä kun puhutaan, että tässä 90-luvun alusta lähtien on tapahtunut hirveän iso muutos valtiontalouden osalta. Olisiko se tänä päivänä niin, että lähes joka kuudes jokaisesta valtion kukkarosta lähtevästä markasta menee pelkästään korkojen maksuun. Jos sitä pottia ei olisi, niin meidän voisimme jakaa rahaa, voitaisiin keventää veroja, voitaisiin tehdä ihan mitä vaan. 30 miljardia vuositasolla on se ylimääräinen kustannus, joka rajaa monia asioita, mitä me voimme suomalaisessa yhteiskunnassa tehdä. Siinä mielessä niissä keskusteluissa, joita Suomen keskusta muun muassa puoluekokouksessaan ja lehtikirjoituksissa ja tässä salissa on esittänyt, on hyvin paljon sellaista huonomuistisuutta ja totuuden välttämistä. Mutta ilmeisesti tähän politiikkaan kuuluukin, jotta unohdetaan epämieluisat asiat eikä haluta kertoakaan sitä, missä jamassa asiat todellisuudessa ovat, mistä ne ovat tulleet, miksi näin tehdään.

Sen verran siitä, mitä paineita on tulossa kaikkeen kaikkiaan myös EU:n suunnalta. Kyllä meidän on tunnustettava se tosiasia, että joka tapauksessa me joudumme jatkossakin katsomaan monia asioita. Leimaverojen osalta on jo todettu, että yli 1 000 miljoonaa jää sieltä tulematta, koska jouduttiin muuttamaan lakia yhdenmukaistamisen takia, koska EU:ssa on määrätty asiat. Samoin paineita tulee varmasti olemaan alkoholiverotuksen osalta, ja mitä kaikkea siellä mahtaa ollakaan.

Myönteisenä puolena voi todeta, että EU:ssa keskimäärin pääomaverotus on vähän korkeampi. Jos meillä kansallista tahtoa riittää, niin sieltä voidaan jonkin verran saada lisätuloja jatkossa, mutta se edellyttää myös toimenpiteitä. Tämän hallituksen aikana niitä ei tule, koska hallitusohjelmassa lienee sovittu nykyisestä tasosta ja siihen ei näköjään ole mahdollista tehdä enää muutoksia. Tämä on viimeinen linjaus verotuksen osalta tämän hallituksen aikana.

Sitten isona linjauksena, joka poikkeaa monista tämän päivän puheenvuoroista ja jopa hallituksen kannanotoista, minusta hyvin paljon enää tästä lähtien ei pidä muuttaa verotuksen linjausta ympäristö- ja haittaverojen, tai onko se nyt haittaverot, jos bensan tai energian hintaan pannaan lisää, mutta ympäristöverojen suuntaan. Tämä kantani lähtee haja-asutusalueen, maaseudun näkökulmasta, pitkien välimatkojen näkökulmasta, koska siellä asuminen maksaa jo liikkumisen takia ja monen muun asian osalta paljon, ja se tekee jatkossa yhä hankalammaksi syrjäisillä seutukunnilla asumisen. Vaikka olisi veroratkaisussa kaikkein helpoin asia, että pannaan polttoaineisiin lisää, sähköön lisää, energiaan lisää veroja ja kevennetään palkkatyön verotusta, minusta se ei kuitenkaan tue sitä ajatusta, että meillä maaseutu pysyisi asuttuna, vaikka se periaate on myös hallituksen linjauksissa. Nämä iskevät toisiaan jonkin verran korvalle.

Toinen asia on kilpailukyky. Tällaisissa kylmissä olosuhteissa, missä asutaan täällä pohjoisessa ilmastossa, pitkien välimatkojen maassa, se jossakin tilanteessa hörppää jo yli ja voi viedä tuotteiden kilpailukykyä, jos energiaveroja nostetaan liian ylös. Se on otettava myös huomioon siinä mielessä, että pärjätään jatkossa markkinoilla.

Se helppo keskieurooppalainen malli, siellä hyvin tunnustettu ajatus ja hokema, että siirrytään ympäristöverojen suuntaan, ei välttämättä sovi meille. Siinä meidän pitäisi miettiä strategia ja oma kansallinen etu, mikä siinä on viisasta.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Tässä on puhuttu aika paljon muustakin kuin ihan käsillä olevasta mietinnöstä eli puheenvuoroissa on käsitelty verotusta laajemminkin, ja varmaan tällaisia yleisiä veropoliittisia pohdintoja voi esittää näiden lakiesitysten kohdalla, mitä meillä tänään käsitellyssä on. Meillä on vielä listalla energiavero, kiinteistövero, verontilityslaki, joka pitää sisällään paljon puhutun yhteisöverokysymyksen jne.

Aikataulusta sen verran, että tavallisuudesta poiketen valtiovarainvaliokunta ja nyt suuri sali on saanut käsiinsä ensi vuoden verolait näin varhaisessa vaiheessa, ja toisaalta se on hyvä. Syksyn paineet ja kiireet tältä osin vähän helpottuvat. Joitakin ongelmia tähän ehkä sisältyy. On kuitenkin vähän outoa, jos ajatellaan ensi vuoden budjetin tekoa ja valmistelua, että tältä osin budjetin merkittävä tekijä eli verotus on lyöty kiinni jo ennen kuin esimerkiksi hallitus kokoontuu elokuussa budjettiriiheensä, puhumattakaan että eduskunta saisi käsiinsä ensi vuoden budjetin.

Aikataulusta vielä sen verran, että kun tähän asteikkolakiin liittyy kuntien ja seurakuntien velvoite ilmoittaa veroprosenttinsa jo lokakuun 19 päivä, verojaostossa tätä käsiteltiin ja vähän toivottiin, että myöhempiin ajankohtia olisi riittänyt. Mutta nähtävästi kuitenkin verohallinto ihan perustellustikin nämä tiedot näin aikaisin vaatii, ja varmaan monessa kunnassa joudutaan nyt miettimään omaa päätöksentekoaikataulua tältä osin.

Sitten yleensä verotuksesta muutama sana. Sanotaan, että verot kansan verta juo, ja toisaalta sanotaan, että veroja on rakastettava. Molemmat paljon käytetyt sloganit pitävät kyllä hyvin paikkansa. Kyllähän verotus aina, kun se omalle kohdalle sattuu, kohtuuttomalta tuntuu, ja kyllä tietysti esimerkiksi tuloverotuksen taso hyvin korkea meillä onkin. Mutta kyllä niitä veroja toisaalta pitää rakastaa, niin kuin täällä aiemmin veroministeri Skinnari kertoi. Meillä on tässä yhteiskunnassa hyvin paljon sellaista arvokasta, mitä me emme pysty rahoittamaan ilman riittävän korkeaa kokonaisveroastetta, ilman riittävää verotusta kunkin kohdalla. On aina syytä muistaa, mitä sillä verotuksella todella aikaansaadaan tähän hyvinvointiyhteiskuntaan, palveluihin, sen vaatimiin tulonsiirtoihin jne.

Joka tapauksessa pyrkimys verotuksen ja erityisesti tuloverotuksen kevennykseen on ihan ok. Mutta kun täällä on hyvin monessa puheenvuorossa varsin yksituumaisesti korostettu kannustavuuden merkitystä ja sitä, kuinka hirveän tar-

keää edelleen veronkevennysten ja vähennysten kohdistaminen nimenomaan ansiotuloihin on, niin ihan henkilökohtaisesti on välttämätöntä pikkuisen tätä kuitenkin kritisoida. Minä allekirjoitan sen linjauksen, joka tällä hallituksella on ollut. On pyritty kannustamaan ihmisiä ottamaan vastaan tilapäisiä töitä, pätkätoita, matalapalkkaisempia töitä eli nostamaan työstä saadun käteenjäävän tulon tasoa verrattuna muihin tuloihin, muun muassa tulonsiirtojen kautta saataviin tuloihin.

Mutta miten tästä eteenpäin? Minusta voisi pikkasen pysähtyä miettimään, meneekö kannustavuus ja sen korostaminen jo oikeudenmukaisuuden ja tuloerojen kaventamispyrkimysten edelle, varsinkin jos muun muassa tulonsiirtoihin ei tehdä riittäviä korotuksia ja näin ne jäävät jälkeen.

Toisaalta työllisyydenkin näkövinkkelistä, kun puhutaan verotuksen työllistävästä vaikutuksesta kotimarkkinoiden elpymisen kautta, kulutuskysynnän elpymisen kautta, niin kyllähän tämä koskee yhtä lailla ansiotuloja saavia kuin muitakin tuloja saavia kansalaisia. Mitä enemmän työttömyysturvalla eläville, sairausvakuutuspäivärahan varassa eläville, äitiyspäivärahan varassa eläville jne. jää enemmän rahaa käteen, sitä enemmän rahaa siirtyy kotimaiseen kulutukseen kotimarkkinoille ja sitä kautta työllisyyteen.

Kansainväliset tahotkin ovat rohkaisseet Suomea jatkamaan verokevennyksiä ja kohdistamaan ne erityisesti pieni- ja keskituloisille. Käsitakseni mukaan ne eivät niinkään ole korostaneet ansiotuloihin kohdistuvaa verotusta, vaan se on meillä omaa painotusta nimenomaan kannustavuuden näkökulmasta ja, kuten sanoin, tähän asti se varmasti on ollut ihan perusteltuakin.

Mutta, kun ajatellaan verotuksen painopistettä tästä eteenpäin, kyllä minä toivoisin, että kevennyksiä saataisiin myös muihin kuin ansiotuloihin. Tai sitten pitäisi olla varaa nostaa tulonsiirtoja. Esimerkiksi työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen 2 markan korotukset viime vuodenvaihteessa olivat perusteltuja jo pelkästään reaaliarvon säilymisenkin kannalta. Kyllä ainakin reaaliarvoa säilyttäviä korotuksia tarvitaan välttämättä jatkossakin. Jos yleensä verotuksen keventämisvaraa on, painotus pitää kohdistaa entistäkin selkeämmin pieni- ja keskituloisiin. Mutta se, onko sitä varaa, on jo toinen kysymys.

Täällä on viitattu veropohjan rapautumiseen, veropohjan kapenemiseen, verotuksen harmonisointipaineeseen. Nämä ovat kaikki totta. Lei-

maverosta luopuminen oli ensimmäinen askel. Tämän jälkeen meillä on edessä alkoholiverotuksen tason laskeminen. Mielestäni on välttämätöntä, että seuraavissa hallitusneuvotteluissa, seuraavalle vaalikaudelle suuntauduttaessa on tehtävä selkeä ohjelma alkoholiverotuksen tason hallitusta laskemisesta lähemmäksi EU:n keskimääräistä tasoa. Muulla tavalla me emme millään siihen pysty. Voimme tietysti pitää Koskenkorva-pullossa nykyisen veron, mutta se Koskenkorva-pullo jää kyllä viinakaupan hyllylle siinä tilanteessa, kun vuonna 2004 kaikki tuontirajoitukset ulkorajoilta poistuvat alkoholin osalta.

Viime aikoina on puhuttu yhä enemmän eräästä toisesta harmonisointipaineesta, ja se koskee autoverotusta. Melkein olisin sitä mieltä, että myös tämän suhteen pitää ryhtyä tuumasta toimeen. Hallitus on saanut Euroopan unionin komissiolta vakavan huomautuksen käytettyjen autojen verokohtelusta. Kyllä Suomen autoverotuksen taso on sellainen, että varmaan jonkinlainen harmonisointiohjelma myös tämän suhteen on välttämättä tehtävä. On sitten pienempiä asioita harmonisoinnin osalta, jotka kaventavat veropohjaa.

Sellainen visio ja sellainen näköala, että valtavia tuloveronkevennyksiä pystyttäisiin jatkamaan ja ehkä jopa lisäämään siitä vauhdista, mikä nyt on ollut, 16 miljardin potti tällä vaalikaudella, ei ole realismia. Tai sitten on todella etsittävä uusia kohteita, puututtava pääomaverotuksen tasoon, puhuttava myös, vaikka se ei kaikille sovi, energia- ja ympäristöverotuksen tasosta jne.

Meidän on vältettävä sellaista asetelmaa, että veronkevennykset jäävät uusien leikkausten ja säästölistojen panttivangiksi. Ei voi menetellä niin, että sovitaan rajusta verotuksen keventämisestä, ja jotta se voitaisiin toteuttaa, ryhdyttäisiin tekemään uusia leikkauksia sosiaaliturvaan. Jos luotetaan tarpeeksi voimakkaasti veronkevennysten välillisiin työllisyysvaikutuksiin, tehdään sitten niitä kevennyksiä. Mutta ellei toivottuja työllisyysvaikutuksia tulekaan, ellei tule säästöä työttömyysturvamenoissa, ellei tule verotulojen kasvua veropohjan ja veronmaksajien tulojen lisäyksen kautta, pitäisi olla varaventiilinä jotkut muut toimet kuin lisäleikkaukset muun muassa sosiaaliturvaan. Sitten pitäisi vaihtoehtona olla pääomaverotuksen kiristäminen ja muut vaihtoehdot.

Ed. A l h o : Arvoisa puhemies! Verotushan näyttää olevan ainakin mitä rakastettavin pu-

heenaihe, jos eivät kaikki veroja rakastakaan. Kun olen kuunnellut keskustelua, havaitsen kuitenkin, että minun on aika vaikea löytää sellaisia näkemyksiä, joihin voisin yhtyä. Tämä ehkä osoittaa sen, että verotus liittyy aika voimakkaasti hyvinvointivaltion, hyvinvointiyhteiskunnan, uudelleenjärjestämisen ongelmiin, jotka ovat vielä perkaamatta siitä huolimatta, että valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on edellytetty, että verotuksen ja sosiaaliturvan yhteensovittamista kiirehdyttäisiin erityisesti matalilla tulotasoilla. Tämä keskustelu onkin kai paras osoitus siitä, miksi loppujen lopuksi tässä työssä on niin mahdollottoman hankala edetä.

Mutta ennen kuin menen varsinaisesti sekä veroasteikkoihin että tuloverotuksen kokonaisuuteen, muutama yleinen huomautus täällä käytyyn keskusteluun.

Ensinnäkin ed. Uotila huomautti siitä, että tämä menettely on poikkeuksellinen, että eduskunta käsittelee jo nyt veroasteikkoja ja muutenkin verotuksen kokonaisuutta. Näin on. Mehän tiedämme, että se on seurausta siitä, että tulopoliittisten neuvottelujen ja sen ratkaisun aikaansaamisen vuoksi oli välttämätöntä tietää verotukseen liittyvät ratkaisut, mutta itse budjetin tekniikan ja budjetin kokonaisuuden kannalta tilannehan on täysin mieleton. Olen tässä asiassa samaa mieltä ed. Uotilan kanssa.

Kun nyt kuitenkin näyttää siltä, että eduskunnassakin voisi olla välttämätöntä ja tarpeellista monestakin syystä käydä keskustelua budjetin menoista ja ennen kaikkea sen tulokokonaisuudesta, mielestäni olisikin syytä miettiä samalaista järjestelyä, mikä Ruotsissa on toteutettu budjettitekniikan osalta. Siellä käydään ikään kuin alustava budjetin raamikeskustelu myös eduskunnassa. Näinhän meillä ei ole, ja tästä syystä on aika paljon tyytymättömyyttä kuitenkin siihen, minkälaisia ratkaisuja pullahtaakaan budjettiriihestä ulos. Tällä kertaa on tietysti hyvä asia, että meillä on tiedossa, minkä tyyppiset veroratkaisut ovat, mutta on tietenkin aivan päivänselvää asia, että keskeisten tulojen lukkoon lyömisen kautta on myös lyöty lukkoon aika paljon se, mitä menopuolella voidaan tehdä, eli ei oikeastaan juuri mitään.

Toinen huomautus liittyy pääomamarkkinoihin. Aika monessa puheenvuorossa on viitattu siihen, että Suomessa yhteisöverokanta on alhainen ja pitäisi miettiä, pitäisikö sitä nostaa. Nyt mielestäni on kuitenkin ihan päivänselvää asia, että kun elämme vapautuneilla pääomamarkkinoilla ja olemme hyvin karvaasti oppineet, mitä

vapautuvat pääomamarkkinat merkitsevät — koko pankkikriisi ja siitä seuranneet kurimuksethan ovat olleet seurausta vapaisiin pääomamarkkinaliikkeisiin opettelusta — tekisimme aika suuren virheen, jos kuvittelisimme, että Suomessa voitaisiin tehdä kovin itsenäisiä omia ratkaisuja. Rahalla on elefantin muisti, sillä on jäniksen rohkeus ja gasellin nopeus. Tämä tarkoittaa silloin sitä, että vapautuneilla pääomamarkkinoilla ei voi ottaa sellaisia lisärasitteita suomalaisille, aika kapeille pääomamarkkinoille kuin esimerkiksi pörssikauppojen verotus, vaikka se tuntuisikin sinänsä hyvältä ja tuntuisi siltä, että rokotettaisiin oikeata tahoja. Silloin tietysti pörssikauppoja tehdään jossain muualla, siellä missä varainsiirtoveroa ei olisi. Sehän olisi tietysti onnetonta meidän oman pääomahuoltomme näkökulmasta.

Mitä tulee muutoinkin yhteisöverotuksen niin kutsuttuun alhaiseen tasoon, totta kai se on alhainen verrattuna kireään työn verotukseemme. Mutta jos tehdään kansainvälisiä vertailuja, kannattaa pitää mielessä kuitenkin se, että kun teimme 90-luvun alussa suuren verouudistuksen, siinä lähdettiin juuri siitä, että yritykset alkaisivat näyttää voittoa. Tämähän on ollut kertakaikkisesti mitä mainioin uudistus siinä mielessä, että aikaisemmin yritykset kätkeyivät aina hyvän tuloksentensa ja velkaantuivat aivan turhasti. Sekin on ollut lisärasite koko menneessä lamassa, että yritysten taseet ovat olleet niin heikkokuntoiset. Nyt kun verotus sallii ja suosii voiton näyttämistä, myös yritysten taserakenteet ovat parantuneet ja tällä tavalla Suomi on paljon terveemmällä ja paremmalla pohjalla silloin, kun se joutuu kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla niin yrityselämässä kuin muutoinkin kilpailemaan.

Nämä kaksi kommenttia aiempiin puheen- vuoroihin.

Mutta kun ongelma nyt on tämä, että tuntuu siltä, että en oikein löydä tästä keskustelusta itselleni sopivaa verolinjaa, niin muutama sana siitä.

Siitä ei mielestäni kannata kiistellä, etteikö Suomessa olisi korkea työn verotus. Siitäkään ei kannata kiistellä, että Suomessa myös verotuksella saa aika paljon asioita. Erityisesti silloin sen huomaa, kun joutuu käyttämään erittäin kalliita yhteiskunnallisia palveluita, joita yhteiskunta subventoi merkittävästi. Esimerkiksi silloin, kun saa sydänkohtauksen ja ambulanssilla joutuu sairaalaan, varmasti jokainen tuntee oikein kirjaimellisesti luissaan ja nahoissaan sen, että suomalainen yhteiskunta tarjoaa palveluita, joihin

oma kukkaro ei riittäisi missään tapauksessa, jos tällainen tilanne yhtäkkiä päälle tulisi.

Olen kyllä myös sitä mieltä, mistä presidentti Koivisto puhui vieraillessaan eduskunnassa. Täytyy kysyä, miksi työn verotusta pidetään kireänä. Sitä varten, että voitaisiin samoja rahoja jakaa samojen ihmisten kesken uudestaan. Puhummekin silloin sosiaalisista tulonsiirroista.

Sosiaaliset tulonsiirrot kuuluvat selvästi sivistyneeseen hyvinvointiyhteiskuntaan, mutta niiden laajuus ja taso täytyy kyllä arvioida uudeleen silloin, jos halutaan, että ihmiset saavat toimeentulonsa pääsääntöisesti työstä ja toimeliaisuudesta, mikä mielestäni työväenliikkeen näkökulmasta on ainoa oikea näkökulma tähän kokonaisuuteen.

Työn verotuksen alentaminen on välttämättömyyttä ennen kaikkea työllisyysyistä. En viitsi enää tässä yhteydessä palata paljon puhuttuun verokiilaan, mutta kiinnitän huomiota erääseen pieneen tutkimukseen, joka oli tehty pitkäaikais-työttömien työllistymisodotuksista.

Ensinnäkin päällimmäinen näkemys oli se, että työtä ei löydy, aika on ajanut ohi, ei ole enää koulutus- ja muita ammattitaitovalmiuksia. Mutta eräs huomautus oli myös se, että nettopalkkaodotukset tai bruttopalkkaodotukset, puhutaan kummasta tahansa, olivat huomattavan korkeita. Tuntipalkkaodotukset, joita pitkäaikaistyötön elätteli voidaksensa ottaa työtä vastaan tai halutessaan vaihtaa aika niukan työttömyysturvalla elämisensä työhön, olivat selvästi ylimitoitettut niitten työmarkkinaodotusten kanssa, jollaisilla Suomessa tullaan elämään tästä eteenpäin. Sen vuoksi, jotta tällainen selkeä jako siihen, että on työtä tai ei ole työtä, voitaisiin häivyttää niin, että aina välillä on työtä ja välillä ei ole työtä, on välttämättömyyttä, että erityisesti pienten palkkojen verotusta kevennetään ja että pienten palkkojen ansaitsemiseen liittyy myös kannustimia. Silloin ei voi hyväksyä sellaista ajatusta, että verokevennykset, joita vastaisuudessa työn verotukseen tulisi, kohdistettaisiin muihin tuloihin kuin ansio- ja yritystuloihin. Silloin jouduttaisiin juuri siihen tilanteeseen, että vähäisenkin työn vastaanottamisesta, joka työelämävalmiuksien ja koko yhteiskunnan kannalta on välttämättömyyttä, kannustavuus häipyy. Tietenkin se merkitsee silloin sitä, että ne ihmiset, jotka elävät koko ikänsä pelkästään sosiaalisten tulonsiirtojen varassa, eivät pääse tällaisista veroalennuksista hyötymään.

Mutta jos lähtökohta onkin se, että ihmisten pitäisi myös itse yrittää selvittää elämässsä ja

lähteä tavoittelemaan sitä, että ainakin jossakin vaiheessa tekisivät joitakin töitä, joita varmasti, jos ei ihan tällä hetkellä tai viime vuonna ollut niinkään tarjolla, ainakin koko ajan on tulossa lisää. Silloin tietysti tällainen linjaus täytyy pitää ja sitä ei voi muuttaa, jos halutaan kunnioittaa sitä, että ihmiset ensisijaisesti hankkivat toimeentulonsa työstä ja toimeliaisuudesta ja siinä tapauksessa, että he sairauden tai muun syyn vuoksi eivät siihen kykene, saavat sosiaalisia tulonsiirtoja.

Nyt kun katsotaan tätä valtiovarainvaliokunnan toivomusta, että erityisesti juuri sosiaaliturvan ja verotuksen yhteensovittamista jatkettaisiin matalilla tulotasoilla, kannattaa huomioida se, että meillä on aika paljon sosiaalisia etuuksia, jotka ovat verovapaita. Niistä ei siis veroa makseta. Tietysti jossain määrin voi sanoa, että tätäkin kautta muun muassa ed. Uotilan ja monen muunkin edustajan puheenvuorossa mainitsema epäkohta tavallaan on jo otettu etukäteen huomioon.

Nyt on ajateltu, että verotuottoja saataisiin lisää esimerkiksi siten, että lapsilisät pantaisiin verolle. Minä en ole tätä mieltä siitä huolimatta, että mielestäni sosiaalisia tulonsiirtoja ja niiden tasoa pitää uudelleenarvioida. Tässä on kysymys mielestäni kuitenkin perimmäisestä perhepolitiikan linjauksesta, siitä, että lapsellisten ja lapsettomien välistä toimeentuloeroa kompensoidaan sitä kautta, että on lapsilisät, ja niiden tulee olla kaikissa olosuhteissa verottomia.

Sitä vastoin omavastuuosuuksia kannattaisi sosiaalisissa tulonsiirroissa edelleen perata. Nythän valtiosihteeri Sailas ehdottaa, että kuntien ahdinkoa helpotettaisiin sillä, että kumottaisiin subjektiivinen lasten päivähoito-oikeus. Tämä ei ole mielestäni oikea ratkaisu. Jälleen kerran lähdetäisiin purkamaan järjestelmää, joka on kaikkein pienimpien yhteiskuntamme jäsenten turvaksi luotu, ja ryhdyttäisiin peräämään, kuka milloinkin on työtön eikä ole oikeutettu saamaan päivähoitoa. Sen sijaan päivähoitomaksuissa voidaan lähestyä asiaa sillä tavalla, että on olemassa vähimmäismaksu. Jos perhe on työtön, niin puolipäivähoito ja sen maksuttomuus voitaisiin turvata. Tämä oli se niin kutsutun kannustusloukkutyöryhmän ehdotus, jota eduskunta käsitteli mutta ei ollut vielä silloin valmis hyväksymään. Nyt mielestäni, kun on juostu karhua pakoon, niin susi tulee vastaan tai päinvastoin, kumpaa mielikuvaa halutaankin käyttää.

Nämä ajatukset näistä muutamista sosiaaliturvan ja verotuksen yhteensovittamisen talkois-

ta, jotka ovat jääneet pahasti kesken ja joissa toivon voitavan jatkaa.

Mutta kun sanoin, että työllisyysyysistä ehdotomasti työn verotuksen keventäminen on välttämättömä pienillä ja keskituloisilla ihmisillä, niin silloin puhun tarjoilijoiden verotuksen keventämisestä ja insinöörien ja sairaanhoitajapariskuntien verotuksen keventämisestä. Tätä ei voi tehdä ilman asteikkotarkistuksia. Se, että kannustusvähennystä on laajennettu aivan oikein, on siitä pulmallista, että se heikentää kuntataloutta, ja senpä vuoksi tätä tietä ei enää voida jatkaa. Mutta sitä vastoin asteikkoja pitää voida alentaa ja erityisesti tuloveroasteikon toista askelmaa madaltaa, jotta voitaisiin suosia pienten tulojen ansaitsemista.

Tämä on myös aivan oikea ratkaisu siihen, kun nyt käydään keskustelua, että pitäisi nostaa verotettavien tulojen alarajaa, jotta pienistä tuloista ei veroja joutuisi maksamaan. Mieluummin pitää verotusta pienillä tuloilla alentaa niin, että ei tule sellaisia kynnyksiä, joissa vero nousee kohtuuttomaksi. Sehän juuri aiheuttaa kannustusloukkuja tai oikeammin tässä tapauksessa tuloloukkuja, ja ne pitäisi voida ennalta ehkäistä juuri sitä kautta, että myös asteikkoihin tulisi tarkistuksia. Mutta tämä on ollut poliittinen kysymys, jossa tällä kannalla, jota olen edustanut, ei ole ollut kovin paljon liittolaisia.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi vielä puutun erääseen yksityiskohtaan, joka verolaissa on valtiovarainvaliokunnan mietinnössä keskustan tekemässä vastalauseessa, jossa lähdetään siitä, että kotitaloustyön verovähennysoikeus pitäisi laajentaa koko maahan.

Olen saanut aika paljon kirjeitä siitä, että perheet, jotka ovat toivoneet saavansa hyötyä näiden kokeilujen kautta ja erityisesti verovähennysmallin kautta, joka on siis Etelä-Suomen alueella ja pohjoisessa kokeilussa, ovat kuitenkin hyittyneet työnantajavelvollisuuksien alla. Monet ovat ehdottaneet, että olisi parempi, että sitenkin hyödyn saisi työntekijä suoraan. Itse asiassa kysymyksen on silloin kotitaloustyön yrittäjämallista, joka alkuhankaluuksien jälkeen sitenkin näyttää lähteneen aika mukavasti liikkeelle. Uusia osuuskuntia, jotka ovat ottaneet koti- ja hoivapalvelut toimialueellensa, on syntynyt aika paljon lisää. Jos vain jaksetaan markkinoida ja kannustaa yrittämiseen, tässä on kerrassaan mainio kolmannen sektorin sosiaali- ja terveydenhuollon alueen uusien työtehtävien kattamiseen tarkoitettu palvelumuoto. Sen vuoksi mielestäni yksinkertaisesti nyt pitää malttaa ja katsoa, mi-

ten asiat etenevät, ja sen jälkeen kun kokeilu on saatu täyteen vauhtiin sekä tiedotus ja koulutus ja monet muut välttämättömät elementit kuntoon, voidaan tehdä johtopäätöksiä, oliko siinä järkeä vai ei. Se, että ei ole vielä syntynyt niitä 10 000:tta työpaikkaa, on tietysti päivänselvä asia sen vuoksi, että koko kokeilun luonne muuttui sen jälkeen, kun hallituksen esityksen antamiseksi sorvattiin eduskunnassa eri ryhmien välillä sopimusta. Sehän muutti koko järjestelmän aivan toisenlaiseksi ja silloin tietysti nekään laskelmat, jotka oli tehty, eivät enää pätenneet.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi sanoa sen, että keskeisin ongelma verotukseenkin liittyen näyttää edelleen olevan se, haluammeko me, että meidän julkinen sektorimme on iso menojaensa puolesta siksi, että se pystyy jakamaan tulonsiirtoina ihmisille paljon rahoja eli olemaan siis jakovaltio, vai haluammeko, että julkiset menot ovat siksi kohtuulliset bruttokansantuoteosuudesta, että me haluamme, että me yhteisesti turvaamme keskeiset palvelut kuten koulutuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Minun vastaukseni on se, että ensisijaisesti pidämme huolta palveluyhteiskunnasta, tulonsiirtoyhteiskunnasta vain niissä olosuhteissa ja niitä tarpeita silmällä pitäen, jolloin ihmiset itse eivät itsensä elättämisen velvoitteistaan selviä, mutta muutoin työllä ja toimeliaisuudella Suomi rakentuu ja on rakentunut tähänkin saakka ja siksi pienten palkkojen verotuksen alentaminen on ainoa oikea linja.

Ed. N u r m i : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen suunta on oikea eli siis verotusta ollaan keventämässä. Totta kai veroja on maksettava, jotta saamme yhteiskunnalle tarpeellisia palveluita, muun muassa sairaanhoitoa sairaille, koulutusta lapsille ja vanhuksille huolenpitoa. Kuitenkin Suomi on noussut verotuksen kärkimaihin. On pyrittävä siihen tasapainoon, jolla saamme riittävästi palveluita, mutta kuitenkin verotuksen tulee olla sitä tasoa, että työnteko on kannattavaa. Verotus ei saa tappaa halua työllistyä.

Tämä hallitus on aloittanut uudistustyön puuttumalla moniin epäkohtiin, muun muassa kannustinloukkuongelmaan. Vielä on kuitenkin ponnisteltava, jotta saamme työnteon aina kannattavaksi. Korostan, että suunta on oikea.

Koska en käyttänyt vastauspuheenvuoroa asianomaisten veroprobleemien ollessa puheena, puutun muutamaan asiaan vielä lyhyesti. Työmatkaverovähennysongelma tietysti tulisi ensi

sijassa korjata samalla tavalla kuin kotitalouksien työllistämisiongelma. Tarkoitin sitä, että kotitalouksiin työllistetyt henkilön palkkauksen tulisi kokonaisuudessaan niin sanottuine sivukuluineen olla verovähennyskelpoinen. Myös työmatkakustannuksien verovähennys oikeuden tulisi olla niin riittävä, että työ kannattaisi aina ottaa vastaan. Nämä ovat päämääriä, joihin tulee pyrkiä. Valitettavasti hallitus ei ole näissä taloudellisissa raameissa päässyt toteuttamaan näitä ratkaisuja.

Verotuksen pitää olla sellaista, että se luo meille mahdollisuuksien yhteiskunnan.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Alho piti juuri puheenvuoron ja hän lähti siitä, ettei ollut oikein täältä löytänyt sellaista verolinjaa, jota hän itse halusi, ja sitten kertoi omansa. Itse kyllä huomasin, että aika paljon varsin monet edustajat ovat puhuneet nimenomaan siitä, mihin hän itse lopetti, eli pienten ansiotulojen, tai niin kuin hän sanoi, pienten tulojen verotusta pitäisi pystyä pienentämään. Tässä olen täsmälleen samaa mieltä. Se voisi olla eduskunnan suuri linjaus, jossa edettäisiin eteenpäin myös tämän eduskunnan ja toivon mukaan seuraavankin eduskunnan voimin. Se on tietysti aika tavalla sosiaalinen linjaus. Se lähtee nimenomaan siitä, että halutaan tukea ja auttaa pienituloisia ihmisiä ja tunnustetaan se kamppailu, mitä he käyvät usein varsin kohtuuttomien taloudellisten ongelmien keskellä.

Arvoisa puhemies! Verokilpailusta puhui useampikin edustaja, muun muassa ed. Kallio. Todella se on globaalia ja siinä Suomen roolin pitäisi tietysti olla myös EU:n sisällä sellainen, että se pyrkii tätä hillitsemään. Kun muun muassa Euroopan parlamentin puhemies vieraillessaan eduskunnassa totesi verotuksen harmonisoinnin olevan ensimmäisiä, niin kuin hän sanoi, kiireellisiä EU-tehtäviä Emu-päätösten jälkeen, niin harmonisointitodellisuudenkin tulisi olla pontimena sille, että Suomi pyrkii aktiivisesti verokilpailua vähentämään.

Alkoholin verotuksesta on puhuttu paljon. On tosiasia, että parhaimmillaan 7–8 miljardin markan tuloutus valtiolle tulee pienemään ja on jo pienentynyt. Aivan kuten muun muassa ed. Uotila totesi, siihen pitää osata valmistautua etukäteen ja hoitaa tilanne hallitusti, niin että olemme valmiit tuohon laskuun. Kaiken takana tietysti on se, että veroilla pidetään hyvinvointiyhteiskuntaa yllä, ja mitä vähemmän verotuloja meillä on, sen useampi ihminen ei voi hyvin. Tällä

hetkellä tietysti jo osa ihmisistä on leipäjonoissa, ja se on tosiasia, josta muun muassa arvoisa valtionkirkko, ainakin evankelisluterilainen kirkko on muistuttanut viimeksi juuri näinä päivinä, milloin eduskunnasta, valtiovallalta, lähtee sellainen sosiaalipoliittinen linjaus, joka poistaisi nämä leipäjonot. Tämä kai on tätä kirkon ja valtiovallan välistä ajankohtaista verokeskustelua omalta osaltaan.

Joka tapauksessa kaikki eivät voi hyvin, mutta ilman yhteistä taakanjakoa eli progressiivista verotusta, sitä, että enemmän ansaitsevat myös maksavat enemmän veroja, ei tässä maassa pystytä ylläpitämään nykyisen kaltaista koulujärjestelmää, yliopistoja, ei sairaanhoitoa, terveydenhoitoa, lasten päivähoitoa jne. Nyt on jo muodissa avoterveydenhoidon sulkeminen vaikkapa Kotkassa, jossa tällä hetkellä näin on jo tapahtunut. Täällä viitattiin siihen, mitä sairaanhoito maksaa. Yksi vuorokausi tehohoidossa on 12 000—15 000 markkaa. Jos tämä taakka jaettaisiin vain jokaisen omien tulojen mukaan, tiedämme, että valtaosa suomalaisista ei pystyisi hankkimaan itselleen tehokasta erikoissairaanhoitoa eli tarvitsemme taakanjakoa.

Nyt hallituksen esitys pudottaa ansiotuloverotusta, kuitenkin edelleen mielestäni liiaksi niin, että pieni- ja keskituloisia ihmisiä ei, kuten ei yhteiskunnan kokonaisuutakaan, kylliksi tarkastella tässä pudotuksessa. Nimenomaan pieni- ja keskituloisten ihmisten verotuksen vähentäminen johtaa työllisyyden paranemiseen, koska kaikki ne markat, jotka säästyvät verottajalta, pienituloinen ihminen laittaa ja ohjaa kulutukseen. Se on eräs näkökulma, jonka tulisi olla mielessä.

Edelleen on toimeentulotuen varassa elävien mainitseni ihmisten ongelma, jotka ovat leipäjonoissa ja joutuvat niihin turvautumaan. Eduskunta on päättänyt toimeentuloturvan alentamisesta aivan vastikään, kun asumiskustannusten omavastuuosuus otettiin käytäntöön, tuo 7 prosenttia niin sanotuista kohtuuhintaisista asumiskustannuksista. Se on johtanut kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten tulotason heikkenemiseen. Siihen, onko se kannustavaa, vastaus minun mielestäni on, että se ei ole kannustavaa, se ei ole mikään kannustin. Useimmat ihmiset, jotka ovat toimeentulotuen varassa, elävät siellä pitkään eli käytännössä jatkuvasti. He ovat usein yksin eläviä. Tyypillinen esimerkki lienee keski-ikäinen tai sitten hiukan vanhempi mies, joka kamppailee erilaisten työttömyys- ja päihdeongelmien kanssa ja tällä taval-

la on todella moniongelmainen. Hänen kohdallaan työllistyminen on todella horisonttiin verrattavissa oleva ilmiö.

Siinä keskustelussa, onko ansiotulovähennys tai yleensä verotuksen vähennysmenetelmät ulotettava myös sairaus- tai työttömyyspäivärahaan, kallistun mieluummin siihen suuntaan, mitä täällä ed. Pekkarinen totesi, eli niitä pitäisi viedä sen suuntaan. En näe siinä kannustavuusongelmaa.

Ed. Olin toi varsin painokkaasti täällä esiin samalta paikalta sen, että pörssiosakkeiden kauppa on varainsiirtoverosta vapaata. Tässä yhdyin hänen ajatteluunsa ja myös siihen, mitä on varsin usea, muun muassa ed. Elo, tuonut esiin, että pääomaverotusta Suomella on mahdollisuus ja myöskin, voisi todeta, välttämättömyys nostaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, energiaverotuksesta se toteamus, että meidän on yleensä ottaen energiaverotusta pystyttävä uudistamaan ja palattava hiilidioksidiperusteiseen energiaveroon. Tämä ei ole käsittääkseni mikään sellainen taivaanrannan kysymys, joka aina väistyy, kun sitä asiaa lähestyy, vaan uskon, että myös Euroopan unionissa tämä asia etenee välttämättömyyden pakosta.

Ed. Rosendahl merkitään läsnä olevaksi.

Ed. J u r o l a : Arvoisa puhemies! Puutun puheenvuorossani lähinnä tuloverolakiin liittyvään vastalauseeseen, jossa kiinnitetään tärkeään asiaan huomiota, eli pieni- ja keskituloisten tulonmuodostukseen, veronkevennykseen ja tietysti ansiotulovähennykseen, josta täällä nyt on paljon puhuttu.

Minusta keskustan vastalause on monessa mielessä varsin mielenkiintoinen. Siinähan todetaan, että hallitus ehdottaa, että kunnallisveron ansiotulovähennys ei koskisi lainkaan muun muassa sairaus- ja äitiyspäivärahaa, työmarkkinatukea ja työttömyysperuspäivärahaa. Kun vastalauseen allekirjoittaneet eivät voi hyväksyä tällaista menettelyä, he ehdottavatkin, että ansiotulovähennys ulotetaan myös edellä sanottuihin sosiaalietuuksiin.

Ensinnäkin tästä voi todeta sen, että sairaus- ja äitiyspäivärahat ovat ansiotulosidonnaisia. Ansiotulovähennystä keskustan mukaan ei siis pitäisi ulottaa ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan. Se minusta on aika erikoinen linjaus,

koska se siis haluttaisiin sairaus- ja äitiyspäivärahaan, työmarkkinatukeen ja työttömyyden peruspäivärahaan. Ehkä tämä osoittaa keskustan suhtautumista ylipäänsäkin ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan.

Toisena asiana tässä kiinnittää huomiota se, että tässä yritetään ratkaista sosiaaliturvaan liittyvää asiaa verotuksen yhteydessä, mutta tosiaankin hyvin epätasaisesti.

Toinen seikka tietysti, mihin tässä voi puuttua, on ylipäänsä se, ovatko ansiotulovähennykset oikea tapa ratkaista pieni- ja keskituloisten ongelmia. Minun mielestäni toinen keinohan on se, että ihmisille maksetaan kunnon palkkaa, kun he työttömyydestä siirtyvät työhön, että he saavat kokopäiväistä työtä tai mieluusti vakituista. Silloinhan ei ole minkäänlaista ongelmaa siitä, etteikö työhönmeno kannattaisi, eikä ole kannustavuusongelmia. Katson, että nykytilanteessa, jossa työtön siirtyy pätkätyöhön, osa-aikaan työhön ja joutuu keräämään ehkä monestakin työstä työpäivänsä, ainoa mahdollisuus edetä kannustavaan suuntaan on ollut puuttua ansiotulovähennykseen ja nimenomaan sitä kautta vähentää työssä olevien verotusta.

Kuten ed. Arja Alho sanoi, varmasti jatkossa tämä keino on loppuun käytetty ja on siirryttävä asteikkotarkistuksiin jo pelkästään siitä syystä, että ansiotulovähennys nykyin tulee vähentämään kuntien verotuloja 1,2 miljardilla markalla. Tämänkin aukon umpeenkuomisessa kunnilla on täysi työ. Keskusta tosin edellyttää samaisessa vastalauseessa, että pieni- ja keskituloisten verotusta pitäisi helpottaa vielä enemmän, mutta vaatii saman tien, että kaikesta tästä on maksettava täysi kompensatio kunnille. Näinhän on tietysti helppo esittää, jos ei tarvitse vastata kokonaisuudesta ja siitä, miten sitten kokonaisverotuksen käy ja miten kuntien talouksien ja palveluiden käy.

Valtiovarainvaliokuntahan on itse kantanut huolta pieni- ja keskituloisista ja nimenomaan verotuksen ja sosiaaliturvan yhteensovittamisesta ja uudistamisesta ja kantaa nimenomaan huolta siitä, että ei ole mitään järkeä, jos nimenomaan verojen maksuun pitää hakea toimeentulotukea. Tämä tietysti on järjetön tilanne. Siksi valtiovarainvaliokunta vaatii siitä, että valmistelutyötä pitää edelleen jatkaa, jotta verotuksen ja sosiaaliturvan uudistaminen ja yhteensovittaminen mahdollisimman järkevästi voitaisiin tehdä. Mutta ennen kaikkea katson, että kaikkein paras turva ihmisille on työ ja siitä maksettava kunnon palkka.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu, joka on laajentunut ohi käsiteltävänä olevan otsikon tai ainakin sitä kovasti laajentaen, on tuonut sen huomion pintaan, että sekä veropolitiikan ongelmien että tulonsiirtoihin liittyvien ongelmien suuri yhteinen nimittäjä on työttömyys, toisin sanoen, jos meillä ei työttömyyttä olisi, niin meillä olisi tässäkin keskustelussa veroratkaisusta paljon vähemmän vaikeita ongelmia. Toisaalta veropolitiikka on se politiikan osa, joka on niin laaja, että kun otsikon nostaa tarpeeksi korkealle, esimerkiksi niin, että verotusta pitää keventää, niin se vastaa ihmisten suurimman osan toiveisiin, mutta toisaalta täytyy sitten muistaa, että tuo vaatimus hyväilee kyllä juhlapuheissa, mutta käytäntöön pantuna se aina lyö jotakin korville.

Tässä keskustelussa mielenkiintoinen yksityiskohta oli se, kun entinen veroministeri ed. Alho puheenvuorossaan sanoi, että hän ei ole löytänyt veropoliittista linjaa, jonka tuntisi aivan omakseen, ja olen tehnyt saman huomion. Ei ainakaan sellaista veropoliittista linjaa edes löydy, että se voitaisiin nimetä puolueitten mukaan, vaan nuo linjaukset kulkevat puolueitten sisällä, ja taitaa olla niin, että puolueitten sisällä stereokaiuttimia sopivasti säädellen saa aina tarkoituksenmukaisen puheenvuoron joko opposition tai hallituksen tarpeeseen.

Täällä on käytetty monta sellaista puheenvuoroa taas, joista on löytänyt omaa ajatteluaan vähän enemmänkin. Täytyy sanoa, että ed. Uotila, kun tietää hänen luottamusmiestaustansa, käytti puheenvuoron, jossa suurelta osin oli ne ainekset, joihin olisin itsekin yhtymässä. Tosin haluaisin nostaa esille kannustavuuteen liittyvän veropolitiikan siltä osin sen, mitä tämänkin hallituskauden aikana kannustavuuden nimessä veroratkaisuja on tehty, nehän monessa suhteessa voidaan nimetä keppilinjalla suoritetuiksi. Ne ovat tuottaneet toisaalta sitten sivuilmionä kielteisen tällaisen pätkätyöyhteiskunnan, josta toistan sen, mitä olen monesti sanonut, että meidän yhteiskuntamme kaikkineen on liian ehdoitta ja tahdoitta sen edessä antautunut. Vaikka ei pidä hakea matkittavia malleja muualta, ja vaikka en tiedäkään esimerkiksi naapurimaan kokonaisuutta tarkalleen, niin olisi ainakin syytä vilkaista, mitä ruotsalaiset tässä ovat tehneet eri tavalla. Ainakin näin lahden takaa katsoen heillä on ollut erilainen ratkaisu, joka tuossa suhteessa ehkä ongelmien puolestakin on vähäisempi.

Liityn niihin, jotka hakevat todellista muutosta veropolitiikkaan vain siltä linjalta, että pää-

omavero ja yhteisövero on se, josta aidosti olisi saatavissa lisää rahaa ilman, että solidaarisuusongelmiin tarvitsisi kajota.

Mielenkiintoinen yksityiskohtahan on se, jossa puhutaan tuloveron alentamisesta, jossa sen otsikon alle sitten mahtuu sekä perinteisen oikeiston hellimä ajatus suurituloisten eduista ja samalla se, mitä vasemmalla ja ehkä keskustassakin on korostettu, pieni- ja keskituloisten etu. Tuloveron alennus tuossa mielessä katettaisiin ympäristöveroilla.

Täytyy muistaa, että tulovero on meidän veromuodoistamme ainoita, ainakin se on merkittävien solidaarinen verotusmuoto, tulontasauskeino yhteiskunnalle. Kun tuloveron progressiivisuudesta luovutaan, se on aina siirto velvoitteesta ja siirto rasitteesta huonommin toimeentulleille. Siinä mielessä ympäristöverokin on, siitä huolimatta että se on kestävän kehityksen kannalta varmasti monessa suhteessa puolusteltava, yleensä aina ollut askel epäsolidaariseen suuntaan. Täällä on mainittu jo bensavero, jonka kielteiset vaikutukset korostuvat siinä, että se kohdistuu vielä aluepoliittisesti herkkään paikkaan pitkien etäisyyksien maassa. Sitä kauttakkin juuri ne, joilla on suurin tarve tavallisen elämän kannalta käyttää liikennevälineitä, joutuvat eniten maksamaan. Samaten lämmityskulut, jokainen talous lämmittää, oli rikas tai köyhä. Silloin kun tuloveroa alennetaan kaikilta, siirretään hyvätuloisten osuutta lämmityskustannuksista pienempituloisten maksettavaksi.

Mielenkiintoinen on tietenkin sekin asetelma, jossa vastakkain on yritysten osuus ympäristöverossa. Sehän tuntuu hyvältä kannattaa, että sinne siirretään vastuuta. Mutta toisaalta on syytä muistaa, että yritys sinänsä ei sittenkään maksa sitä veroa ainakaan kokonaan. Sillä on keinonsa siirtää se vähennyksinä muulla tavoin yhteiskunnan maksettavaksi, joten täysin rehellinen keino hakea palkansaajan verotukselle kevennyksiä sekään ei ole.

Lopuksi kansainvälisestä vertailusta ja palkkatyöläisen, tuloveroa maksavan, vertailusta. Kun suomalainen tilipäivänä hirvittelee sitä, että häneltä on kuorittu päältä yhteiskunnan toimesta niin ja niin paljon ja käteen jää vain näin vähän, samaan aikaan siellä näennäisesti matalamman veroasteen maassa samana tilipäivänä palkansaaja saa kyllä yhteiskunnan toimenpiteiden jälkeen enemmän käteen rahaa, mutta siinä samassa toimituksessa hän käytännön syistä kuitenkin joutuu maksamaan vain näennäisesti vapaaehtoisia vakuutus- ja muita maksuja, jolloin

rasitus hänen kannaltaan saattaa olla jopa suurempi siellä kuin meillä.

Kaiken tämän jälkeen, kun nyt on ensimmäisen kauden kansanedustajana seurannut useampia veroratkaisuja, annan tunnustuksen: Tämä veroratkaisu on tämän hallituskauden kuitenkin paras ratkaisu.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Joitakin yleisiä ajatuksia verotuksesta, koska nyt olemme siinä kohdassa tätä asiaa. Sitten muutamia yksityiskohtia myös, joihin olemme jo laki- ja toivomusaloitteissamme kiinnittäneet huomiota, mutta jotka kaikki eivät ole mukana kaikilta osin vastalauseessamme, emmekä aivan kaikista näistä tässä yhteydessä tule äänestytäänkään, jotakinhan täytyy jättää tulevallekin eduskunnalle ja tulevillekin hallituksille ratkaistavaksi ja hoidettavaksi, ei kaikkia eväitä anneta nyt vielä tähän lähtöön.

Arvoisa rouva puhemies! Siirtymisemme euron tulee tietysti merkitsemään painetta talouspolitiikan harmonisointiin, veropolitiikan samankaltaistamiseen ja jopa yhteisiin tulonsiirtojärjestelmiin koko euroalueen sisällä. Tässä mielessä tekemämme euroratkaisu ei tullut yksin, vaan se kantaa, hyvä tai huono, liittovaltioajasta eri muodoissaan mukana.

Mitä tämä sitten merkitsee veropolitiikkaan ja yhteiskuntapolitiikkaan tältä osin, niihin kysymyksiin, joita täällä tänään on käsitelty? Suomalaisessa yhteiskunnassa on monia ongelmia, mutta eräs ilmeisimmistä taloudellisista ongelmista on korkea verotus. Jopa sellaisten keskimääräisesti tai vähän ansaitsevien ihmisten kuin kristillisen liiton kannattajien piirissä tehty gallup-tutkimus kertoi, että kolme neljästä oli sitä mieltä, että verot ovat liian korkeat suhteessa saatuihin palveluihin. En tiedä, oliko se moite palveluja kohtaan, että ne eivät ole tarpeeksi hyviä, vai moite veroja kohtaan, mutta joka tapauksessa nämä kaksi yhteensä eivät ole kunnossa.

Verotus on Suomessa korkeaa pohjoismaista tasoa. Tiedämme, että suurelta osin tämä johtuu hyvinvointivaltion mallistamme, jonka olemme luoneet suhteellisen hyvien julkisten palvelujen varaan. Tässä mallissa rahat ohjautuvat valtiovallan kautta, vaikka muitakin järjestelmiä maailmalla toki on olemassa.

Jatkossa joudumme Emun ja euron myötä sopeutumaan kohti eurooppalaista mallia, joka perustuu matalampaan verotukseen ja samalla suurempaan perheiden ja lähiyhteisöjen vastuuseen kuin mihin meillä on totuttu. Kulman taka-

na väijyy, jos kaikki menee huonosti, vielä paljon ankarampikin malli, tilanne, jossa pidetään huolta vain kaikkein köyhimmistä ja heistäkin vaihtelevalla tasolla, sekä huomattavasti lisääntynyt itse selviytymisen velvollisuus. Näin käy, jos julkisen vallan velkaantumista ei saada laskettua, ennen kuin nyt työssäolevat suurehkoit ikäluokat astuvat pois työelämästä.

Miten siis jatkaa? Veroja on kerättävä, jotta nykyisistäkin velvoitteista selvittää. Verotusta on alennettava, jotta työhalut ja veromoraali säilyvät ja koska ankaroituvaa eurokilpailu tiivistyy vielä nykyisestä tilanteesta. Haluaisin antaa kolme vihjetä. Osittain ne ovat asioiden esille nostamista, eivät lopullisia vastauksia, mutta keskustelun ryhdyttämistä tulevaisuutta varten, koska nyt näin hyvissä ajoin näitä veroratkaisuja teemme poikkeuksellisesti kesällä seuraavaa vuotta varten, mikä ei välttämättä ole huono asia.

Verotuksen hyväksyttävyyttä kansalaisten mielissä on parannettava. Kansalaisia on "ohjattava" arvostamaan veroilla tuotettuja palveluja. Ainakin minulla oli hyvä oppitunti seurata, mitä kaikkia terveystalvijoja vanhenevat vanhempani saivat heidän kannaltaan varsin kohtuullisilla kustannuksilla. Se on sitä hyvää, mitä meillä Suomessa on vielä tarjota suomalaisille. Toisaalta ei voi olla aivan viisasta, että työn verotus on jatkuvasti huomattavasti pääomaverotusta korkeampaa. Tuota epäkohtaa on jollakin maltillisella tavalla edelleen oikaistava.

Toinen pääkohta voisi olla se, että palvelut on tuotettava erittäin tehokkaasti ja joudutaan käytännössä siirtymään siihen, että palveluja voidaan myös kilpailuttaa. Kuntien ja valtion palvelut eivät siis jatkossa voi olla ainoita oikeita. Niiden on järjestettävä palvelut, mutta ei aina välttämättä tuotettava niitä.

Kolmanneksi tulevaisuuden haaste, teesi tai uhkakuva, kuinka tahansa: Joissakin asioissa on siirryttävä verotuksesta vakuutuksiin tai muutoin lisättävä omavastuuta. Jos me hyvin toimeentulevat saamme kaikki nykyiset palvelut ilmaiseksi tai pienillä kustannuksilla, ei synny ajatusta omavastuusta. Osalle palveluista joudutaan tulevaisuudessa asettamaan hinta, ja siihen on palvelujen pyytäjän varauduttava ennakkomaksulla, jonka päällä ei lue vero vaan jotakin muuta. Pelkään, että tämä tulee olemaan ankaraa arkea tässä tai jossakin muussa muodossa.

Kuitenkin pari asiaa olisi voitu korjata jo tässä yhteydessä. Ne ovat asioita, joihin aikaisemmissa puheenvuoroissa on viitattu, käsitelty ja jotka

näkyvät myös vastalauseissa ja osin myös mietinnössä.

Pientä ansiotuloa saavien verotusta on kevennettävä. Yhdyn kyllä näihin, jotka ovat olleet tällä linjalla, ja ryhmämme on hyvin pitkälle tälle kannalle asettunut. Nythän hallitus kyllä korottaa kannustinvähennystä. Toiminta on oikea, mutta ei se kyllä saisi tapahtua kuntien verotulojen kustannuksella. Lisäksi muutoshan on varsin pieni, joten varmaan jatkossakin pientä tuloa saavien ja veroakin maksavien on eräissä tapauksissa turvauduttava muun muassa toimeentulotukeen, mikä ei ole kovin hyvä ja kannustava järjestelmä.

Olen saanut arvoisan herra ministerin ansiokkaan vastauksen kirjalliseen kysymykseeni, jossa halusimme selvittää sitä kuviota, miten juuri kannustinvähennyksen korottaminen toisaalta voisi vähentää pienituloisten tarvetta toimeentulotukeen ja miten tämä kokonaisuus voitaisiin hoitaa tyylikkäästi. Ainakin eräs tämän vastauksen kantavia ajatuksia oli se, että verotuksen keventämisellä ei tavallaan voida riittävästi kohdentaa sitä todellista apua siellä, missä esimerkiksi toimeentulotukea tai hyvin konkreettista lisätuloa tarvitaan. Nämä kaksi järjestelmää eivät oikein riittävästi kohtaa toisiaan. Näin arvoisan ministerin vastauksen ymmärsin.

Eräs ongelma, jonka hän siinä nosti esille, oli se, että kun kannustinvähennys on vuositasonen, niin jotkut saavat kannustinvähennyksen siinäkin tilanteessa, että heillä on muutaman kuukauden aikana paljon tuloja, mutta vuositasolla ei kovinkaan paljon. Kannustinvähennys tulee silloin heidän hyväkseen. Työttömien hyväksihän se ei tässä muodossa tule ollenkaan.

Tästä syntyy ajatukseni, että ilmeisesti voisi, pitäisi, tulisi, jos mahdollista, siirtyä siihen ajatukseen, että kannustinvähennyksen kannustavuus kohdennettaisiin nimenomaan heihin, joilla on jatkuvaa tuloa, niin että nimenomaan jatkuvalla pienellä tai varsin pienellä tulolla itse toimeentulevat saisivat tuon eron. Ei välttämättä niin, että etu tulee myös kesätöistä tai vastaavista lyhytaikaisista töistä, joihin liittyy muita toimeentulojärjestelmän muotoja. Ilmeisesti nykyinen kannustinjärjestelmä ei tältä osin ole täysin onnistunut.

Toinen ongelma, joka näkyy keskustan ja kristillisten vastalauseissa, on kannustinvähennyksen tosin pieni, mutta kuitenkin periaatteessa ulottuminen pitkälle varsin korkeisiin ansiotuloihin. On todella vaikea ymmärtää, miksi meidänkin tulotasollamme, onko se nyt pieni vai suuri,

tarvitaan kannustinvähennystä. Joskus tuntuu, että ennemmin tarvittaisiin ehkä piiskaa kuin kannustusta, mutta voi olla kohtuutonta sekin kaiken hyvän työmme jälkeen.

Arvoisa rouva puhemies! Toinen suuri asia, joka osin vastalauseissa ja esityksissä näkyy, on perheiden asema. Tästä muun muassa ed. Alho käytti puheenvuoron, jossa hän käsitteli perhetukimallia. Onko se sitten yritysmaali tai verovähennysmalli, varmaan siitä saamme raportit aikanaan ensi vuodenvaihteeseen mennessä tai koska saammekaan, ja osaamme sitten parantaa niitä. Meidän mallimmehan on se, että veronkevennysmallia pitäisi viedä vahvasti eteenpäin.

Haluan tässä yhteydessä muistuttaa siitä, mistä olemme ennenkin puhuneet, mistä ed. Sasi muun muassa puhui, perheverotuksesta. Todelakin sellaisessa perheessä, jossa ihan aidosti hoidetaan lasta, vanhusta, vammaista, pitkäaikaissairasta, toinen puolisoista on kotona ja vain toinen ansaitsee ansiotuloa, verotus on kohtuuttoman korkea. Millä tahansa keinolla tämä ongelma pitäisi korjata, olisi pitänyt korjata jo kauan sitten. Tämäkin on eräs malli, joka johtaa tähän yhteiskuntavetoiseen malliin, jossa hoiva-työ haetaan ulkoa. Tai sitten, sanotaanko näin, perheyksikkö kohtuuttoman suurin henkilökohdaisiin uhrauksiin joutuu tämän veromallin sisällä asian hoitamaan.

Arvoisa rouva puhemies! Kun vielä on 20 sekuntia tavoiteaikaa jäljellä, lyhyesti mainitsen, että olemme tehneet lakialoitteen, että siirryttäisiin yhden luukun tai kahden lomakkeen malliin, miten tahansa sitä nimitettäisiinkin. Kun nyt pienistäkin suorituksista joudutaan ja saadaan maksaa työeläkemaksut tai TAEI-maksut tai millä nimellä ne nyt menevätkään, pitäisi kehittää järjestelmä, jolla yhdellä pankissakäynnillä voisi maksaa palkan, verot, sotut ja yhtenä könttänä sivukustannukset. Mutta näyttää siltä, että tämä hallitus ei tätä asiaa ehdi toteuttamaan, mutta pidämme huolta siitä, että tuleva sitten.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Kiinnitän huomiota oikeastaan vain yhteen asiaan. Keskustelussa on useassakin puheenvuorossa käsitelty niin sanottua kannustinvähennystä ja sen vaikutusta. Oikeastaan tässä vaiheessa, kun olemme hyväksymässä vuoden 1999 verotusta koskevaa lainsäädäntöä, eri puolueiden esittämät kannanotot on jo ehkä syytä nähdä myös tulevien eduskuntavaalien jälkeisen politiikan toteuttamisen tavoitteena. Sillä, mitä tässä ja nyt puhumme, varmasti valmistaudutaan paitsi seu-

raaviin eduskuntavaaleihin myös eduskuntavaalien jälkeiseen elämään.

Minua kiinnostavat oikeastaan erityisesti keskustan käyttämät veropoliittiset puheenvuorot. Kun keskusta esittää mielestäni täysin oikeat näkemykset, mitä tulee niin sanottuun kannustinvähennykseen ja sen kohdistumiseen, haluaisin tietää, aikooko keskusta, kun me, sen paremmin keskusta kuin minäkään, emme nyt saa hallituksen näkemystä parempaa näkemystä vuoden 1999 verotuksessa ajetuksi lävitse, sitoutua nyt omilla verotuspoliittisilla kannanotoillaan myös vaalien jälkeiseen elämään.

Suora kysymykseni on: Kun Lipposen hallitus, jossa vasemmisto on mukana mutta jota oikeisto on veropoliitikassa kuitenkin johtanut, viisaudessaan on tehnyt mielestäni hyvin epäsosiaalisen päätöksen, että kannustinvähennys ei kohdistu muihin kuin ansiotuloihin ja yrittäjätuloihin ja että kannustinvähennyksen ulkopuolelle on jätetty muun muassa sosiaaliturva, esimerkiksi työttömyysturva, ja kun keskusta nyt vastalauseessaan arvostelee, aivan samalla tavalla kuin itsekin olen arvostellut, epäsosiaalista ratkaisua jättää muun muassa työttömät kannustinvähennyksen ulkopuolelle, aikooko keskusta tältä osin myös vaalien jälkeen, ei vain ennen vaaleja, veropoliitikassaan ehdottaa esimerkiksi kannustinvähennyksen ulottamista myös työttömyysturvaan? Tämä on se kysymys, johon toivoisin vastausta.

Tämä on hyvin omalaatuinen tilanne. Kannustinvähennys, sen nimi oli aikaisemmin kunnallinen ansiotulovähennys, luotiin vähennykseksi, jonka tarkoituksena oli nimenomaan ottaa huomioon pienituloiset ja vähävaraiset. Tästä syystä vähennystä ei ulotettu lainkaan kaikkein suurimpiin tuloihin. Nythän tämän vähennyksen merkitys on kokonaisuudessaan muuttunut. Nykyään myös hyvätuloiset ovat päässeet osallisiksi tästä vähennyksestä.

Mutta ennen kaikkea se muutos, joka tehtiin vuoden 97 verotuksessa, on tässä suhteessa tärkeä. Aikaisemmin kunnallisen ansiotulon nimikkeellä kulkenut vähennys, joka ristittiin uudelleen kannustinvähennykseksi, koski myös sosiaaliturvasta saatuja tuloja ja myös työttömyysturvaan. Lipposen hallitus esitti, että työttömyysturvaetuudet rajataan kannustinvähennyksen ulkopuolelle, ja se johti siihen, että vuonna 97 työttömien verotus kiristyi aikaisempaan verrattuna. Ennen kaikkea kiristyi niiden työttömien verotus, jotka saivat pelkkää työmarkkinatukea, pelkkää peruspäivärahaa.

On sanottava, että oikeastaan kaikkien niiden työttömien, joiden verotettava tulo työttömyysturvana jäi alle 60 000 markan, verotus kiristyi vuonna 1997. Kaikkein voimakkaimmin kiristyi niiden työttömien verotus, joiden työttömyysturvana saatu verotettava tulo oli noin 40 000 markkaa. Silloinkaan ei ollut kovin suuresta verotuksen kiristymisestä kyse. Oli kysymys vain noin 0,7 prosenttiyksiköstä, jolla heidän veroasteensa kiristyi, siis niiden, jotka saivat noin 40 000 markkaa vuodessa työttömyysturvaveroja. Kuitenkin kyse oli siitä, että tällä päätöksellä, jolla työttömät jätettiin kannustinvähennyksen ulkopuolelle, johon he olivat aikaisemmin vielä 96 verotuksessa oikeutettuja, heidän verotuksensa kiristyi.

On tietenkin myös sanottava, että onhan aika omalaatuinen tilanne, että sosiaalisuudellaan kehuva, politiikkaansa puolustava hallitus tekee verotuksessa tavattoman epäsosiaalisen toimenpiteen ja panee kaikkein heikotulolisimmat kiireämmän verotuksen kohteeksi. (Ed. Pekkari: Missä se sosiaalisuus näkyy muualla?) — En tiedä. Lähinnä se on näkynyt sanoissa, olen siitä ed. Pekkariensa kanssa samaa mieltä.

Nyt haluaisin tietää, minkälaisista politiikkaa tuleva hallitus tulee noudattamaan. Kokoomuksesta itselläni ei ole minkäänlaisia harhakäsityksiä. Ed. Sasi ja ed. Zyskoviczhan ovat nousseet useaankin kertaan puolustamaan sitä menettelyä, että nimenomaan työttömiltä poistettiin ansiotulovähennys.

Mutta sen sijaan vasemmiston linja on jäänyt epäselväksi. Rehellisesti sanoen en tiedä esimerkiksi, mikä on oman puolueeni veropoliittinen linja tässä kysymyksessä, enkä tiedä myöskään, mikä on sosialidemokraattisen puolueen linja. Epäilen, että ratkaisu löytyy siitä, että kun sosialidemokraattisen puolueen johto löytää tässä kysymyksessä oman linjansa, vasemmistoliiton johto seuraa sitä.

Erityisesti, kun keskusta nyt kuitenkin katsoo tulevaisuutta ehkäpä johtavaksi puolueeksi seuraavassa hallituksessa, haluaisin tietää, onko nyt keskustan vastalauseessa esitetty veropoliittinen linja suhteessa kannustinvähennykseen tarkoitettu myös vaalien jälkeen eletävään aikaan. Tämä, rouva puhemies, on kysymykseni.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Kun verotuksesta puhutaan, veroasteikoista ja tuloverotuksesta tällä hetkellä tässä yhteydessä, erityisesti pitää tarkastella sitä, miten nämä esitykset vastaavat siihen haasteeseen, jonka työllisyystilanne asettaa ja toisaalta valtion ja kuntien

taloudellinen tilanne. Vielä voi sanoa, että myös oikeudenmukaisuusnäkökulma on nostettava esille.

Kun asiaa tarkastelee, joudun palaamaan lähetekeskustelussa esittämäni ajatukseen ja toteamaan, että valtiovarainvaliokunta ei ole korjauksia tehnyt. Nimittäin veroasteikoissa 80 000 markkaa vuodessa ansaitseva saa noin vähän yli 1 000 markan kevennyksen vuotuisen veroonsa ensi vuonna. 350 000 markkaa eli runsas neljä kertaa niin suuren tulon ansaitseva saa yli 3 000 markkaa eli tasan kolme kertaa niin paljon kuin 80 000 markkaa ansaitseva näillä asteikoilla vuodessa. Tämä merkitsee sitä, että tämäkin, vaikka prosentit osoittavat hieman erilaista kehitystä, osoittaa selkeästi sen, että hyvätuloisia suositaan edelleen hyvin voimakkaasti hallituksen esityksen mukaan. Kun kannustinvähennystä katsoo, se ylittää varsin korkeihinkin tuloluokkiin, joissa ei todellakaan kannustusta tarvita.

Tältä osin voi sanoa, että ei tämä veropoliittika ole oikeudenmukaista eikä niitä niukkoja verotuksen keventämisvaroja, mitä nyt ajatellaan olevan, anneta sillä tavalla, että se parantaisi työllisyyttä ja olisi valtion ja kunnallistalouden kannalta järkevää. Pieni- ja keskitulolisille kohdennettu verotuksen keventäminen tuo uusia työpaikkoja ja oikeudenmukaisuutta.

Ed. J a r i K o s k i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Laulun sanoin voi sanoa, että arkikin on juhlaa, koska juhlapuheita verotuksesta tänäänkin on kuultu, enkä aio pettää odotuksia. Vähän juhlapuheen tyylinen tulee nytkin. Joka tapauksessa tuloverotusta on nyt alennettu noin prosentilla per vuosi tällä hallituskaudella. Suunta on tietysti oikea, niin kuin sanotaan, mutta tahti ei ole riittävä.

Ensinnäkin tärkeätä kansalaisten kannalta on, että he voivat ennakoita, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, koska ennakointi on tärkeää ylipäätään talouspolitiikassa. Joskus talouspolitiikassa odotukset tulevaisuudessa vaikuttavat itse talouden tulokseen. Voi sanoa, että esimerkiksi inflaatio-odotukset yleensä toteutuvat. Jos kansalaiset ovat sitä mieltä, että inflaatio tulevaisuudessa kiihtyy, se ruokkii itse inflaatiota ja näin tulee tapahtumaan. Samaa voi sanoa myös verotuksesta.

Kansalaiset odottavat nyt, että he tietävät, mitä tulevaisuudessa verotuksessa tapahtuu, ja tätä tuloverotuksen linjan alentamista on jatkettava. On sitten toinen asia, riittääkö esimerkiksi seuraavien neljän vuoden aikana yksi prosenti

per vuosi. Mielestäni ei riitä. Tavoitteen pitäisi olla vähintään 2 prosenttia per vuosi, silloin päästäisiin neljässä vuodessa noin 8 prosenttiin.

Seuraava kysymys on aina, millä tavalla se sitten rahoitetaan. Kukaan ei pysty tarkkaan laskemaan, mikä on niin sanottu rahoituksen dynaaminen vaikutus. Paljonko sitten rahaa kertyy valtion kassaan lisää sillä, että verotusta alennetaan? Kansalaiset käyttävät enemmän ostovoimaansa, sitä kautta työllisyyttä tulee lisää ja myös työttömyysmenot alenevat.

Joka tapauksessa tällä hetkellä, kun valtiontalouden tila on vähän parempi kuin se muutamia vuosia sitten oli, nyt voisi olla tilaisuus, jolloin voitaisiin kokeilla kansantalouden hartioita, kun ne ovat vähän leveämmät ja kokeilla vähän reippaampaa veronalennusta ja katsoa, mikä on lopputulos. Minä uskon, että lopputulos on kuitenkin hyvä, koska tällä hetkellä, jos ajatellaan, että kun käytettävissä olevat tulot kasvavat, kansalaiset voivat joko kuluttaa tai säästää. Säästäminen ei kauheasti houkuttele, koska pankkisäästäminen, joka on ollut perinteistä suomalaista säästämistä, ei ole kauhean kiinnostavaa. Korot ovat niin alhaalla, että juuri kukaan ei rahojaan pankissa pidä, ellei keksi niille jotakin parempaa tekemistä, ja kaikki suomalaiset eivät ole vihkiytyneet osakesäästämiseen eivätkä välttämättä halua sitoa rahojaan pitkäksi aikaa esimerkiksi obligatioihin. Sen vuoksi uskon, että tulot käytettäisiin kulutukseen, ja kulutus taas lisää verotuloja, niin kuin totesin, arvonlisäveroja jne.

Suomessa, kun puhutaan verotuksesta, täytyy puhua myös marginaaliverotuksesta. Veronmaksajain Keskusliitto teki viimeksi tutkimuksen siitä, minkälaista on verotus Suomessa ja muualla. Tässä tutkimuksessa maamme kuului vuonna 1997 lievistä veronkevennyksistä huolimatta yhä palkansaajia kireimmin verottavien maiden joukkoon. Yksinäistä tulonsaajaa sekä kahden työssä käyvän vanhemman kaksilapsista perhettä tarkasteltaessa verotus on kireintä Tanskassa ja Hollannissa, joiden takana olevaan tasaiseen kärkiryhmiin kuuluvat Suomen lisäksi vain Saksa, Belgia ja Ruotsi.

Suomen palkkaverotus tutkimuksen mukaan on erityisen kilpailukyvytön myös suurten palkkatulojen osalta. Esimerkiksi 385 000 markkaa ansaitsevalta, joita Suomessa ei kovin paljoa ole, veroihin menee 49 prosenttia, kun muissa maissa vastaavasti verotus on noin 10 prosenttia alempi ja perheellisten palkansaajien osalta jopa 14 prosenttia alempi. Jos katsotaan pelkästään rajaveroasteita vuodelta 1997, kun vuositulo on

129 000 markkaa, Suomi vähän yli 50 prosentin rajaveroasteella on kolmanneksi kirein maa, kun taas eurooppalaisesta maista esimerkiksi Espanjassa vastaava rajaveroaste on 26 prosenttia. Siis jotakin on tehtävä välttämättä.

Selvää on myös se, että jos veroja alennetaan, se on paras ase harmaata taloutta vastaan. Lisäksi se lisää kansalaisten työmotivaatiota. Suuri osa suomalaisista on sitä mieltä, että eniten uusia työpaikkoja pystyisivät luomaan pienet palveluyritykset. Mutta jotta ne pystyisivät työllistämään lisää työntekijöitä, palvelujen lisäksyntää pitää syntyä, ja palvelujen lisäksyntää ei synny, ellei verotusta kevennetä kaikissa tuloluokissa.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Mitä tulee ed. Laakson ikään kuin kysymykseen siitä, mitä keskusta tekisi, jos jostakin syystä olisi seuraavalla vaalikaudella hallituksessa, niin meidän tavoitteemme on saada aikaan järjestely, jossa sosiaaliturva ja verotus yhteensovitetaan tavalla, joka ei ensinnäkään sisällä sellaisia tuloloukkuja, joita tällä hetkellä järjestelmässä vielä kosolti on, ja joka toiseksi turvaa kohtuullisen oikeudenmukaisen toimeentulon niihin poikkeuksellisiin elämäntilanteisiin, joita sairastaminen tai äitiys tai ennen kaikkea nyt työttömyys tässä tapauksessa, jonka ed. Laakso otti esille, tarkoittaa. Tarkoitin nyt poikkeuksellisilla tilanteilla ennen kaikkea työttömyyttä.

Nämä kaksi asiaa, sosiaaliturva ja verotus, pitää voida nivoa yhteen tavalla, joka siis sekä turvaa kohtuullisen oikeudenmukaisen toimeentulon että myös poistaa erilaiset kannustinloukut. Jos käytettävissä on mekanismeista ainoastaan yksi yhtä aikaa eli verotus, silloin meidän mielestämme on toimittava tavalla, miten nyt vastalause on kirjoitettu. Silloin verotuksen tietä pitää ojentaa kättä mainituille väestöryhmille, niin kuin me nyt tässä vastalauseessa teemme. Jos käytettävissä on yhtä aikaa samalla pöydällä sekä sosiaaliturvan kokonaisuus että verotus, näitä on tarkasteltava, vielä kertaalleen sanottuna, yhtäaikaaisesti ja tavoiteltava tässä äsken kertomaani.

Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti vielä tähän sairaus- ja äitiyspäivärahaan ja työttömyysturvaan ja tämän ansiotulovähennyksen rooliin.

Täällä on epäilty tai oikeastaan oltu sitä mieltä, että on väärin, että keskusta ja kristilliset esittävät, oppositio esittää vastalauseissaan ansiotulovähennyksen kohdentamista ja ulottamista myös näille väestöryhmille.

En halua pitempää debattia tästä asiasta enää saada aikaiseksi, mutta kun puhutaan kannustamisesta ja kannustusvähennyksestä, minä en oikein ymmärrä, että nimenomaan esimerkiksi äitiyden tilanteessa tai sairauden sattuessu tuolla kannustamisen elementillä tai kannustamisen asialla voisi olla jotain erityistä funktiota. Kyllä perheessä kai yleensä on päätetty ja sovittu siitä, että hankitaan lapsi ja kun siitä on sovittu ja päätetty, se on tietoinen ratkaisu ja sille ratkaisulle, isänmaalliselle ratkaisulle tulisi myös verottajan osoittaa ymmärtämystä niin, että se ei rankaise perhettä, ken mainitun askeleen ottaa, vaan verotuksessa kohtelisi tällaista perhettä aivan samalla tavalla kuin jos tuon perheen tulo tulisi normaalina ansiotulona. Nyt vielä kertaalleen sanottuna joudutaan tilanteeseen, kun ensimmäisen kerran ansiotulovähennyksen määrä on merkittävä, ei se nyt kovin suuri vieläkään ole, mutta hieman merkittävämpi, jossa todella äidin verotus kiristyy siitä, mitä se ennen äitiyspäivärahalle jäämistä on ollut.

Sama koskee sairastamista, sairauspäivärahaa. Jos ihminen on sairas, lääkäri määrää hänet sairauslomalle. Ei kysymys silloin ole mistään vetämisestä, siitä, että menisikö työhön vai ei. Kyllä silloin on lääkärin toteamasta sairaudesta kysymys eikä siinä nyt silloin pidä erityisesti työhön kannustaa, jos lääkäri on juuri määrännyt, että kansalaisen pitää olla pois töistä ja hoitaa sairautensa pois päiväjärjestyksestä, kuntoutua terveeksi. Ei tähän tällaista verotuksella rankaisemista tarvita.

Näistä syistä tämä hallituksen esitys on tavattoman huonosti perusteltu. Tämän esityksen historia on täsmälleen se, minkä ed. Laakso tavattoman hyvin muisti. Vuoden 1997 järjestelmässä ensimmäisen kerran hallitus otti tämän tien, tämän linjan käyttöön. Se oli väärä linja ja me emme sitä voi hyväksyä. Mitä tulee erityisesti työttömyysturvaan, niin niiltä osin jo äsken muutamalla sanalla tätä asiaa selvittelinkin.

Ja aivan lopuksi, mitä tulee kokonaisveroasteeseen ja siihen, mitä viime vuosien aikana on maassa tehty, minä vielä toistan ydinsanomamme: Niin kauan kuin työllistämispolitiikka, niin kauan kuin yritysten työllistämiskynnyks on niin korkea kuin se tällä hetkellä on, niin kauan kuin hallitus leikkaa esimerkiksi kuntien työllistämismahdollisuuksia, niin kuin se nyt on valtionosuuksien leikkauksien kautta tehnyt, niin kauan se toisaalta synnyttää uutta työttömyyttä, uusia sellaisia pitkäaikaistyöttömyyden tapaisia ja muita sosiaalisia ongelmia, joihin tarvitaan kasa-

päin uutta rahaa. Ja kun uutta rahaa tarvitaan kasapäin, se johtaa siihen ja merkitsee sitä, että kokonaisverotusta ei voida merkittävästi keventää.

Tästä syystä yksin nykyjärjestelmäpohjaisten tuloverojen kevennysten tietä kulkien ei tämä tauti tästä poistu eikä parane, se tauti, että meillä on suuri valtion velka, korkea verotus ja korkea työttömyys. On otettava uusi asento ei vain veropolitiikassa vaan työllistämisen kynnyksen määrittämisessä ja oikeudenmukaisemmassa suhtautumisessa niihin, jotka työllistävät, muun muassa kuntiin, paljon esillä olleisiin kuntiin.

Ed. T i u s a n e n : Rouva puhemies! Tästä Paavo Lipposen hallituksen ohjelmasta verotuksen kohdalta haluan vielä painottaa sitä, että hallitusohjelmassahan todetaan erityisesti pienen ja keskituloisten asema, niin että nimenomaan pienen ja keskituloisten verotusta pitäisi helpottaa. Samalla todetaan, että veroperusteiden muutoksien vaikutus on vaalikauden lopussa nykytasoon verrattuna 5—10 miljardia markkaa. Tämä miljardimäärä on nyt ainakin 60 prosentilla jo ylittymässä, mutta sitten tämä toinen puoli, että pienen ja keskituloisten asema erityisesti huomioitaisiin, ei niinkään ole toteutunut ja työttömyys jatkuu edelleen sietämättömän suurena. Mielestäni tässä on kyllä tietty yhteys.

Sitten, puhemies, ihan lyhyesti vielä niihin käytettyihin puheenvuoroihin, joissa on katsottu, että energiaverotus, ympäristöverotus ei tulisi niinkään kysymykseen. Toteaisin, että se on kuitenkin se linja, joka sekä Euroopan unionissa että myös Suomessa sen kautta tulee olemaan joka tapauksessa vallitseva linja. Tälle ei tavallaan ole syytäkään voida mitään. Näin pitää myös edetä ja katsoisin, että niiden henkilöiden, jotka olivat erityisesti Suomea viemässä ensiksi Euroopan unionin jäsenyyteen ja toiseksi Euroopan talous- ja rahaliiton jäsenyyteen, heidän pitäisi erityisesti olla tätä asiaa myös viemässä ja edesauttamassa, energiaverotuksen lisäämistä ja ansioverotuksen, palkkaverotuksen vähentämistä.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Kannustinvähennys on syntynyt myös neuvotteluissa työmarkkinajärjestöjen kanssa, ja on hyvin tiedossa, että muun muassa Akava, STTK ja SAK ovat sitä mieltä, että kannustinvähennys on erityisen tärkeä ja että sen kasvattamista on pidetty suotavana. Totuus on se, että meillä on tuo loukku ja tässä yhteiskunnassa monissa tilanteissa työnteke ei kannata. Siitä syystä on haluttu tietoisesti

löytää ratkaisu, jossa, jos vaihtoehtona on työn tekeminen tai turvan saaminen muun kuin palkkatulon kautta, verotus työtulojen osalta olisi hieman kevyempää, jolloin siinä olisi tuollainen psykologinen kiihoke, elementti, joka korostaisi työnteon arvoa ja merkitystä. Tästä syystä mielestäni järjestelmä on hyvä.

Tietysti jos vähennystä kasvatetaan vielä hyvin olennaisesti jatkossa, sen jälkeen pitäisi alkaa keskustella yhdenvertaisuusnäkemyksistä ja silloin pitää tarkasti tehdä laskelmat myös tuloloukuista, mutta tällä suuruustasolla, mitä se nyt on, uskon, että se toimii varsin hyvin ja tarkoituksenmukaisesti. Ja mikä on myös olennaista, se kohdistuu pienituloisiin. Sitten täytyy muistaa se, että jos meillä olisi vähennys, joka kohdistuu kaikkiin verovelvollisiin, niin sitten voi kysyä, mitä järkeä semmoisessa vähennyksessä enää on. Sitten pitää rakenteita muuttaa jollakin tavalla eikä antaa vähennystä jokaiselle kansalaiselle. Kyllähän vähennys pitää kohdistaa tietyille tulonsaajaryhmälle.

Puhemies! Vielä lopuksi haluan todeta sen, että tämä kotityökysymys on tietysti äärimmäisen tärkeä. Tähän mennessä ei ole vielä kovin hyviä kokemuksia siitä, millä tavalla verovähennys toimii ja millä tavalla tämä tukijärjestelmä toimii. Tai oikeastaan tiedetään, että tukijärjestelmä ei toimi kovin hyvin, sen käyttö jää äärimmäisen vähiin. Lähden siitä, että ensi syksynä on syytä tehdä jonkinlainen arvio siitä, millä tavalla tämä järjestelmä kaiken kaikkiaan toimii, ja pyrkiä tekemään sitten johtopäätöksiä ja ratkaisuja vuotta 1999 silmällä pitäen.

Ed. E l o : Puhemies! Ed. Laakso nosti minusta esille hyvin tärkeän kysymyksen kunnallisesta niin sanotusta kannustinvähennyksestä eli ansiotulovähennyksestä. Kun tämä kannustinloukkuajattelu edustaa tällaista tyypillistä uusliberalistista ajattelua, en usko, ed. Sasi, sitä, että SAK ja STTK olisivat koskaan antaneet tätä puoltavia lausuntoja. (Ed. Sasi: Tämä on tupon osa!) — Kun nyt ed. Sasi toivottavasti puhuisi totta tässä asiassa. Vuonna 1995 tehtiin tupo, vuoden 1997 verotus oli aivan eri asia. Sillä ei ollut tupon kanssa mitään tekemistä. Ed. Sasin pitäisi muistaa, että tupo tehtiin 1995, jolloin verotus sovittiin vuoden 1996 osalta, mutta ei vuoden 1997 osalta.

Tuntuu aivan merkilliseltä, että SAK:ssa tai STTK:ssa olisi sosialidemokraatteja, jotka olisivat valmiit puolustamaan ainakaan sitä mallia, mitä kokoomus on ajanut, eli tämän kannustin-

vähennyksen ulottamista, niin kuin nyt tapahtuu, 361 000 markan tuloihin asti. Ed. Jääskeläinen on ihan oikeassa, ei näihin meidänkään tuloihimme, kansanedustajien tuloihin, vaikkeivät ne niin kamalan isoja ole, enää mitään kannustinvähennyksiä tarvittaisi, mutta nyt vain tapahtuu niin vuodesta 1997 lähtien, että mekin saamme kannustinvähennystä.

Puhemies! Tästä kannustinloukkuajattelusta kannattaa vähän jatkaa lisää. Erään selvityksen mukaan, joka julkaistiin muutama kuukausi sitten, 86 prosenttia suomalaisista henkilöistä oli sitä mieltä, että vaikka sosiaaliturva antaisi heille saman tulon kuin palkkatyö, he käyvät mieluummin kuitenkin palkkatyössä, siis 86 prosenttia suomalaisista käy mieluummin palkkatyössä kuin ottaa sosiaaliturvaa vastaan. Tämä kumoo kaikki ed. Sasin ja kaikkien muiden oikeistolaisien näkemykset siitä, että ihmiset ovat laiskoja eivätkä halua mennä töihin vaan mieluummin nauttivat sosiaaliturvaa. Ed. Sasi on varmasti lukenut saman selvityksen. Se on ollut muun muassa Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa pari kertaa ja se on hyvin laajalti tunnettu.

Mitä sitten on tapahtunut tämän vaalikauden aikana lähinnä kokoomuksen vaatimuksesta? Mitä kannustinloukkuajattelulla on saatu aikaan? Saatiin se, että lasten päivähoitomaksuja alennettiin suurituloisten osalta ja nostettiin pieni- ja keskituloisten osalta. Tämä oli tyypillistä ed. Sasin ja kokoomuksen ajattelua. Tämän tarkoituksena on ollut ilmeisesti — keskustan työreformi tähtää vähän samanlaisiin uudistuksiin — muka paremman työllisyyden aikaansaaminen.

Puhemies, otan yhden esimerkin, joka kuvaa selvästi toisaalta sitä, mitä muualla tapahtuu. Tanskassa, missä työttömyysturva on 90 prosenttia työaikaisesta palkasta keskimäärin, työttömyys on 7 prosentin luokkaa. Meillä, puhemies, on suurin piirtein kaksinkertainen määrä työttömiä, vaikka työttömyysturva kai keskimäärin on 60 prosentin luokkaa, koska sehän tietysti vaihtelee henkilöittäin. Mutta siis Tanskassa työttömyys on 7 prosenttia ja työttömyysturva 90 prosenttia työaikaisesta palkasta.

Mitä tulee ensi vuoden verotukseen, joka nyt on käsittelyssä, sanoisin, että nyt on otettu askel oikeaan suuntaan, askel oikeudenmukaisempaan suuntaan tuloverotuksen osalta. Siinä mielessä tätä voidaan hyvinkin puolustaa. Mutta palaan vuoteen 1997, kun palkkatulovähennystä ei annettu enää työttömille. Ed. Laakso sanoi täällä, että silloin verotus kiristyi ehkä keskimäärin 0,7 prosenttia työttömien osalta. Minulle tuli

kyllä viestejä, että 4 000 markan kuukausitulolla tuli jopa 200 markan veronkiristys, kun palkkatulovähennys jäi saamatta. Mikä on sitten toisuus? Joka tapauksessa pitkäaikaistyöttömien osalta verotus kiristyi. Se ei ollut sosiaalisesti oikeudenmukaista enkä henkilökohtaisesti koskaan voinut sitä hyväksyä. On aivan selvä asia, että tämä oli kumarrus kokoomuksen suuntaan, joka koko ajan uusliberalistisena puolueena ajaa kannustinloukkuajattelua. Muutenkin, puhemies, vuoden 1997 verotuksessa suosittiin suurituloisia kohtuuttomasti. Silloinhan verotuksen helpotukset pääpainoisesti tulivat suurituloisille.

Mitä tulee puolueiden kantoihin, joita ed. Laakso kysyi, henkilökohtaisesti en voi sosialidemokraattisen puolueen kannasta sanoa muuta kuin sen, että itse tulen vahvasti ajamaan sitä, että kunnallinen ansiotulovähennys, jos tällainen säilytetään, myöskin ulotetaan kaikille. On sosiaalisesti oikeudenmukaista, että se annetaan myöskin työttömille ja eläkeläisille.

Puhemies! Lopuksi vielä haluan sanoa, että verotuksella voidaan ja Suomessa on pystytty tähän asti hyvinkin paljon harrastamaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta, koska valtionverotuksessa voidaan käyttää progressiota sosiaalisen oikeudenmukaisuuden turvaamiseen. Aamupäivällä jo toin esille sen, että samalla kun me sitten olemme valmiita alentamaan tulojen ja eläkkeiden verotusta, yleensä tulojen verotusta, mistä tahansa ne tulevatkin, palkkatulojen vähennystä, samanaikaisesti meidän pitää kertoa, mistä me otamme lisää tuloja. Nimittäin minä en ole valmis tällä hetkellä hyväksymään valtiosihtööri Sailaksen toimenpiteitä tai ehdotuksia, että tässä miljardikaupalla ruvetaan taas karsimaan. Kyllä nyt ensin pitää katsoa, missä suhteessa Suomi on jäljessä muista Pohjoismaista, muista EU-maista. Siinä näyttää siltä, että erityisesti suurten tulojen, suurten omaisuuksien ja myöskin pääomatulojen ja yritysverotuksen osalta Suomi on kevyesti verotettu maa. Sen toin jo aamupäivällä hyvin selvästi esille enkä halua, herra puhemies, enempää siihen kajota.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Täällä joku aikaisempi puhuja totesi, jotta jonkin mielipidetiedustelun mukaan kolme neljästä on sitä mieltä, jotta Suomessa on liian kireä verotus

ja sitä pitäisi alentaa. Siinä mielessä tämä kuvastaa jotain suomalaisesta tietämyksen tasosta. Jos samanaikaisesti kysyttäisiin näiltä henkilöiltä, jotta kun se tarkoittaa sitä, jos verotusta alennetaan, jotta meidän sosiaaliturvaamme joudutaan leikkaamaan, mihin se kohdistuisi, niin luulen, että nämä suhdelluvut muuttuisivat toisinpäin. Eliikkä verotus ei sinällään ole mielipideasia, tai jos se on, meidän tiedottamisemme, meidän puheemme eivät mene tämän salin ulkopuolelle, vaan ihmisillä on väärä kuva meidän taloutemme tilasta, mikä meillä Suomessa on.

Siinä meille kaikille on kyllä haaste, jos halutaan suomalaista yhteiskuntaa rakentaa, hyvinvointia pitää yllä, sosiaalista turvallisuutta yllä. Kyllä minusta on kaikilla puolueilla vastuu siitä, jotta ihmisillä on oikea tieto myös taloudellisesta asemasta eikä siinä vaalikiimassa tai -kiikhossa, mikä tulee varmaan muutaman kuukauden päästä nousemaan huippuunsa tai vajaan vuoden päästä, kerrotaisi ihan perätöntä. Kyllä tässä kokonaisuutena suomalaisten hyvinvoinnista, meidän yhteisestä pärjäämisestämme, on kysymys.

Ed. Saari: Arvoisa herra puhemies! Ed. Pekkarinen on tänään täällä jo moneen kertaan viitannut kokonaisveroasteeseen. Valitettavasti hän ei ole nyt enää paikalla. Olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että kokonaisveroaste on Suomessa liian korkea. Se on ollut pitkään, koko 90-luvun kaiken kaikkiaan. Kokonaisveroasteen vertaileminen eri vaalikausina, varsinkin tämän ja edellisen vaalikauden on kyllä aika turhaa ja turhauttavaa. Se on eräänlaista propagandistista knoppologiaa. Ensinnäkin kokonaisveroasteet tällä ja viime vaalikaudella ovat suurin piirtein samalla tasolla. Siinä on muutamia kymmenyksiä eroa. Voimme sen sijaan taittaa peistä eri veromuotojen keskinäisistä painotuksista, siis pelata eräänlaista nollasummapeliä.

Sen verran vielä palaan kokonaisveroasteeseen, että tällä vaalikaudella kuitenkin velkaantumismuutos valtioneuvostossa on vain kymmenesosa siitä, millä velkaannuttiin edellisellä vaalikaudella. Kuitenkin on pystytty, voisiko sanoa, pitämään kokonaisveroaste aisoissa ja saamaan velanhoito hallintaan.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Kun ed. Sasi mainitsi niin sanotun psykologisen elementin syyksi siihen, että työttömyysturvajärjestelmän kireämmin kuin palkka- ja yrittäjätuloja,

niin tämä on totta, kun tarkastelee hallituksen perusteluja veronkiristykselle. Niin sanottua kannustamista, psykologista elementtiä, perusteltiin juuri sillä, että työttömät hakeutuvat, kun heidän verotuksensa on kireämpää kuin palkkatulojen verotus, paremmin työhön. Ongelma vain on juuri se, mihin työhön.

Eli vaikuttaa siltä, että sen paremmin hallituksessa asianomaiset ministerit, jotka asian päättivät, kuin ed. Sasikaan eivät tunnu tietävän sitä, että jos työtön kieltäytyy hänelle tarjotusta työstä, hän menettää oikeutensa saada työttömyyskorvausta. Tämä on sellainen sanktiojärjestelmä, joka puree nopeasti ja on varsin tehokas ja pitää myöskin huolta siitä, että työstä ei voi rangaistuksetta kieltäytyä. Mutta huomattava osa esimerkiksi oikealla istuvista kansanedustajista luulee, että työtön voi kieltäytyä noin vain hänelle tarjotusta työpaikasta, olla vastaanottamatta sitä ja saada sen jälkeenkin vielä työttömyyskorvausta. Näin ei ole. Sen takia tällaiset puheet psykologisista elementeistä ja kannustamisesta sillä, että työttömien verotusta kiristettiin, ovat tyhjää puhetta.

Mutta edelleenkin itselleni on jäänyt epäselväksi, mitä keskusta aikoo tämän suhteen tehdä. Teidän vastalauseenne on hyvä tältä osin, mutta oletteko te tämän vastalauseenne takana myös siinä tapauksessa, että olette hallituksessa vaalien jälkeen? Eli kannatatteko te sitä, että kannustinvähennys ulotetaan tulevaisuudessa myöskin sosiaaliturvaa ja työttömyysturvaa saaviin?

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Tässä vastalauseessa ulotamme ansiotulovähennyksien sosiaaliturvan vähimmäisetuisuuksiin: sairauspäivärahaan, äitiyspäivärahaan, työmarkkinatukeen ja peruspäivärahaan, mutta emme ansiosidonnaiseen sosiaaliturvaan, jossa tietenkin siinäkin voi olla ongelmia.

Sinällään kannustavuus on tärkeä periaate, ja esimerkiksi Englannissahan on tällainen Working Family Tax Credit, USA:ssa on Earned Income Tax Credit, eli ansaitusta tulosta annetaan tietty kannustin. Sitä voidaan pitää hyvänä. Mutta tässä toinen näkökulma on tämä kansalaisnäkökulma, oikeudenmukaisuuden näkökulma, ihmisten ja perheiden arjen näkökulma. Molempien näkökulmien täytyy olla mukana, kun verotusta kehitetään ja uudistetaan. Tässä olisi välttämätöntä osana pitkän tähtäimen siirtymistä perusturvajärjestelmään nyt yhteensovittaa näitä sosiaaliturvan vähimmäisetuisuuksia

ja verotusta sillä tavalla, että voitaisiin näitä molempia periaatteita noudattaa. Se on vaativa tehtävä, mutta uskon, että siinä voidaan aika pitkälle näitä molempia periaatteita noudattaa. Tämä nykyinen tilanne, että ihmiset joutuvat hakemaan toimeentulotukea selvittääkseen sosiaaliturvan vähimmäisetuuksien veroista, on älytön ja nöyryyttävä. Tämä ei ole hyvä.

Kiinnitän kyllä huomiota siihen, että SAK:n ja STTK:n malli on tämä malli, mitä hallitus esittää. Ehkä SAK:illa on vähän jyrkempi se heidän toiveensa, mutta hallituksen lakiesityksen perusteluissa nimenomaan todetaan, että tämä on syntynyt työmarkkinaneuvotteluihin liittyen. Tämä on siis kolmikantamalli, mitä nyt esitetään. Sitä on turha kiistää, koska tämä syntyi tässä yhteydessä.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Viime mainitusta asiasta olen ed. Ala-Nissilän kanssa samaa mieltä. On totta, että se tapa, jolla työmarkkinajärjestöt esittivät kannustinvähennyksen korottamista ja ulottamista yhä suurempiin tuloihin, on johtanut muun muassa monet kunnat lisääntyviin vaikeuksiin. Muun muassa Vantaan sosiaalidemokraattinen kaupunginjohtaja Erkki Rantalahan julkisuudessa voimakkaasti arvosteli nimenomaan SAK:n kantaa ja piti sitä kuntien etujen vastaisena. Olen omalta osaltani kyllä yhtymässä tähän. Kannustinvähennys pitäisi harkita seuraavaa hallitusta muodostettaessa kokonaan uudelleen, koska nyt se johtaa ongelmiin sekä kuntien kannalta että niiden kannalta, jotka elävät pelkän sosiaaliturvan ja esimerkiksi työttömyysturvan varassa.

En saanut kuitenkaan vastausta, ed. Ala-Nissilä, siihen, mitä keskusta mahdollisena johtavana hallituspuolueena vaalien jälkeen aikoo tämän niin sanotun kannustinvähennyksen osalta tehdä. Oletteko te sitä mieltä, että kannustinvähennys pitää palauttaa myöskin työttömille, joilla aikaisemmin tämä vähennys oli, vai ettekö ole? Siihen en ole kuullut vielä vastausta.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Koska minun nimeni on myöskin vastalauseessa, haluan ansiotulovähennyksestä todeta, että se ei ole käytännössä mikään kannustinvähennys, se on yleinen verovähennys. Se on kannustinvähennys vasta sen jälkeen, kun tavallinen tulonsaaja tietää, kuinka suuri se on, mikä on sen merkitys. Kuten olen varsinaisessa puheenvuorossani yrittänyt sanoa, hyvin harva tietää, kuinka suuri ansiotulovähennys on. Minä luulen, että yksi-

kään kansanedustaja tässä salissa ei tänä päivänä tiedä, kuinka suuri se ansiotulovähennys omalta kohdalta on.

Minkä takia kuitenkin esitämme, että sen tulisi koskea myöskin tulonsiirtoja, johtuu yksinkertaisesti siitä, että se ryhmä, joka jää nyt ansiotulovähennyksen ulkopuolelle, on niin huonossa asemassa, että jollakin lailla sen tulotasoa pitää parantaa. Kun sosiaalisia tulonsiirtoja on leikattu, tämä olisi eräänlainen kompensatio. Mutta pitkässä juoksussa minun mielestäni pitäisi kyllä päästä tällaisesta vähennyksestä eroon verokynnystä korottamalla.

Ed. El o : Herra puhemies! Ed. Laakso aloitti todella mielenkiintoisen ja hyödyllisen keskustelun kannustinvähennyksen merkityksestä. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että kannustinvähennyksen poistaminen vuoden 97 verotuksessa ei suinkaan ollut mikään kannustus vaan rangaistus, aivan selvästi tulkittavissa rangaistukseksi, työttömille, joille on muita sanktioita, kuten ed. Laakso täällä jo totesi.

Mitä tulee tulevaisuuteen, minun mielestäni on aivan oikein se, niin kuin Laakso sanoi, että meidän pitää nyt katsoa vaalitaistelun aikana, mistä keskustellaan, ja puolueiden pitää muodostaa kanta tähän. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että kannustinvähennys pitää ulottaa kaikille, myöskin työttömyysturvaan ja eläketurvaan, ja sen tulisi ulottua korkeintaan esimerkiksi tuloihin, jotka ovat 15 000 markkaa kuukaudessa, eli todella sen pitäisi loppua keskituloihin eikä sitä pidä ulottaa, niin kuin nyt on ulotettu, 361 000 markan vuosituloihin.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani aiemmin käsittelin kannustamista ja kannustusvähennystä. Kuitaan sen, että jonkin verran kannustaminen on perusteltua, mutta yhdyin kritiikkiin, joka lähtee siitä, että kyllä nyt kannustamisen nimissä on menty, niin kuin puheenvuorossani totesin, oikeudenmukaisuuden ja tuloerojen kaventamisen edelle.

Olen samaa mieltä siitä, miten tästä mennään eteenpäin: Tällainen vähennyssysteemi on todella harkittava uudelleen, ja omasta puolestani olen sitä mieltä, että jatkossa pitäisi vähennys kohdistaa myös muihin kuin ansiotuloihin. Jos haetaan työllisyysvaikutuksia, ne kotimarkkinoiden elpymisen ja kulutuskysynnän kautta tulevat myös niiden ihmisten osalta, jotka elävät tulonsiirtojen varassa, eivät pelkästään niiden kautta, jotka saavat ansiotuloja — jos siis halu-

taan työllisyysargumenteilla perustella sitä, että pienituloisten ostovoimaa lisätään.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! On aika murheellista yleensä seurata keskustelua, kun puhutaan työttömyysturvasta, verotuksesta tai jostain muusta sellaisesta asiasta, joka liittyy lähinnä vähempiväkisten ihmisten asioihin. Tavan takaa tulee sama kysymys eteen, että työtön on ikään kuin omasta syystään laiska ja sen takia ei tarvitse oikeastaan mitään muuta kuin kannustusta ja kannustusta. Minä toki myönnän kannustuksen tarpeen, ja ehkäpä monet meistä ovat kannustuksen tarpeessakin, mutta kun se otetaan esille tämän tyyppisten asioiden yhteydessä, ei voi muuta kuin valittaa tätä syyllistämistä, mikä työttömiin kohdistuu esimerkiksi tässäkin salissa hyvinkin usein.

Siinä suhteessa pidin ed. Laakson puheenvuoroa aivan oikeana, kun hän otti tämän asian esille, ja totean myös saman, minkä hän totesi: Työttömille on työtilaisuuksista kieltäytymisen varalle lainsäädännössä selkeät sanktiot. Ei se käy rangaistuksesta; 6—8 viikkoa, jopa pidempäänkin, sieltä saattaa napsahtaa, ja minä uskon, että tämä on kyllä tällä hetkellä sellainen sanktio, että kyllä siinä monta kannustusta pitää rinnalle laittaa, ennen kuin nämä kompensoivat toisensa.

Minusta tämä on ollut hyvin murheellista keskustelua. En tiedä, onko keskustan ajama linja työttömyysturvan osalta, nimenomaan ansiosidonnaisten päivärahojen pudottaminen alemmas, tähän samaan kategoriaan liittyvää. Siltä monta kertaa tuntuu, kun puheenvuoroja kuuntelee.

Ed. L a a k s o : Herra puhemies! Haluaisin vielä todeta sen, että kun muun muassa kunnallista ansiotulovähennystä, niin sanottua kannustinvähennystä, koskevat ratkaisut pääsääntöisesti tehdään tämän talon ulkopuolella ja tuodaan tähän taloon hyväksyttäväksi, tietenkin meidän pitäisi silloin keskustella myös niiden tahojen kanssa, jotka käytännössä näiden vähennysten suuruudesta ja sisällöstä päättävät, eli työmarkkinajärjestöjen kanssa. Ongelma tässä on se, että esimerkiksi työttömien puolta ei näissä neuvotteluissa pidä kukaan. Tämä on aika suuri ongelma.

Itse kuuluin niihin, jotka luottivat siihen, että SAK nostaisi tulopoliittisissa neuvotteluissa esille kysymyksen työttömien oikeudesta kunnalliseen ansiotulovähennykseen, kannustinvähennykseen, mutta SAK:n johto ei katsonut edes

voivansa nostaa sitä neuvottelutavoitteeksi. Totta kai SAK:n perusväki ajattelee toisella tavalla ja ajaa myös työttömien etua. Mutta siis ongelma on se, että niissä neuvotteluissa, joissa asia viime kädessä ratkaistaan, esimerkiksi työttömillä ei ole minkäänlaista edustusta eikä niillä, jotka katsovat, että työttömien etua pitäisi näissä neuvotteluissa ajaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys tuloverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 28/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 15/1998 vp
Lakialoite 64, 67/1996 vp, 2, 12, 14, 17, 21, 87, 97, 103, 112, 132, 135/1997 vp, 3, 5, 21, 24, 29, 30, 39, 48, 54/1998 vp
Toivomusaloite 34—36, 40, 44, 48, 49, 53, 54, 57/1997 vp, 14, 16, 17, 23, 24, 27, 31/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys peitellyn osingon verotusta koskevien säännösten uudistamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 26/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 13/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. S a s i : Herra puhemies! Peitelty osingonjako on muodostanut aivan kohtuuttoman seuraamuksen sellaiselle verovelvolliselle, joka on hävinnyt korkeimmassa hallinto-oikeudessa juttunsa äänin 3—2, kun on esimerkiksi arvioitu sitä, jos on yritykseltään ostanut kiinteistön ja sen arvostusta on arvioitu sitten niin, että se ei

olisi tapahtunut aivan käypään arvoon. Mielenkiintoista on se, että muun muassa Nostokonepalvelun jutussa yhtiöllä on erityisen suuria ongelmia pääjohtaja Tammen osakkeiden suhteen, kun osakkeita ei saisi myydä liian kalliilla, mutta ei myöskään liian halvalla. Pitää yrittää löytää sellainen oikea arvo, joka ei johda esimerkiksi peitellyn osingonjaon tulkintaan.

Tältä osin täytyy pitää hyvänä sitä, että nyt tämä hallituksen esitys johtaa siihen, että yhteisöveron hyvitys, joka maksetusta osingosta on periaatteessa saatavissa mutta jota aikaisemmin ei ole ollut peitellyn osingonjaon tilanteessa saatavissa, nyt voidaan hyvittää sille, joka tuon peitellyn osingonjaon saa. Tältä osin voidaan todeta, että vaikka peitellyn osingonjaon seuraamukset ovat vieläkin varsin ankarat, tapahtuu jonkinlaista kohtuullistamista.

Tosin täytyy sanoa, että ehkä olisi ollut kaikin paras ratkaisumalli se, että törkeät tapaukset peitellyn osingonjaon osalta olisivat saaneet oman kohtelunsa, tiukan kohtelun, ja niitä, jotka ovat hyvin tulkinnanvaraisia ja joissa ei ole välttämättä vilpillistä mieltä, olisi kohdeltu sillä tavalla, että niistä ei olisi mitään rangaistusseuramusta. Tältä osin täytyy sanoa, että kun verotusmenettelylaki täällä myöhemmin tänään käsitellään, niin toivottavasti ne kohtuullistuttamis-säännökset, joita siinä on, myös jossain määrin voivat vaikuttaa peitellyn osingonjaon osalta.

Ed. B r e m e r : Herra puhemies! Peitelty osingonjako ja määräykset, jotka siitä säättävät Suomessa, ovat kaikkein raskaimpia ja vaikeimmin hallittavia pienyrityksille. Haluan sen takia muutamalla sanalla korostaa pienyritysten merkitystä juuri tällä hetkellä EU:ssa.

EU-komissio on viime aikoina toistuvasti korostanut pienyritysten tärkeyttä työllistäjänä ja vaatinut helpotuksia eri jäsenmailta pienyritysten käynnistymisvaiheeseen. Samoin Iso-Britannian pääministeri Tony Blair korosti täällä käydessään pääministeri Lipposelle pienyritysten perustamisen helpottamista ja tärkeyttä saada pienyritykset liikkeelle. Viime viikolla oli Helsingin Sanomissa kolmen palstan juttu, jossa todettiin, että Ison-Britannian pienyritykset ovat saaneet aikaan valtavan nousun koko Ison-Britannian elinkeinoelämälle.

Suomessa hallitusohjelma lupasi paljon kolme ja puoli vuotta sitten, mutta pienyritysten ja pienyrittäjien kohdalla on valitettavasti menty vain huonompaan suuntaan. Tässä palataan nyt peitellyn osingonjaon seuraamuksiin, joita korja-

taan pieneltä siivulta, hyvin pieneltä osalta. Haluan teille kertoa, mikä on jäänyt jäljelle.

Arvoisa puhemies! Pienyrittäjille peitelty osingonjako on sellainen mörkö, josta esimerkiksi valtiovarainministeri Niinistö ei tajua yhtään mitään. Hänellä nimittäin oli otsaa täällä ajan-kohtaiskeskustelussa kehaista, että hänkin ymmärtää pienyrittäjyydestä, hän on ollut kymmenen vuotta yrittäjänä lakiasiaintoimistossa.

Arvoisa puhemies! Lakiasiaintoimisto ei mielestäni voi mennä konkurssiin muuten kuin törkeästä juopottelusta tai muusta törkeästä väärinkäytöksestä. Lakiasiaintoimistoon ei tule verotarkastusta, sen takia, että jos verotarkastaja iskee pienyritykseen, lakiasiaintoimistoon, siinä hyvin äkkiä kyllä selviää, kuka on opettaja ja kuka on oppilas. Siellä verotarkastaja muuttuu oppilaaksi. Eikä ole mitään mahdollisuuksia käytännössä, että lakiasiaintoimisto joutuu peitelty osingonjaon alaiseksi.

Puhemies! Peitelty osingonjako on annettu verotarkastajalle aseeksi rangaista vilpilliseksi katsomaansa yrittäjää sillä tavalla, että summa, jonka verotarkastaja arvioi peiteltyksi osingonjaoksi, lisätään sekä yrittäjän henkilökohtaiseen tuloon että myös yrityksen tuloon. Minä kerron teille, mitkä ovat seuraukset käytännössä.

Minun pienissä liikeyrityksissäni on ollut 16 kuukautta nyt verotarkastus, jossa kaksi verotarkastajaa ja yksi arvonlisäverotarkastaja ovat istuneet penkomassa kirjoja viisi vuotta taaksepäin. Tämä verotarkastus on maksanut minun yrityksilleni toistaiseksi 120 000 markkaa sen johdosta, että kirjanpito on hoidettu ulkopuolisella kirjanpitotoimistolla, jossa verotarkastajat istuvat ja vaativat koko ajan uusia mappeja, uusia selityksiä, miksi tietyt tiliviennit on tehty tietyllä tavalla, ja luonnollisesti ulkopuolinen kirjanpitotoimisto on oikeutettu lähettämään minulle laskuja tästä toiminnasta. 16 kuukautta on verotarkastus jatkunut eikä se ole vielä kukaan selvä. Sen verran on selvinnyt, että mistään suurista asioista eivät saa minua kiinni, ja ehkä sen takia verotarkastajat pinnistävät kaikkensa löytääkseen puoliväkinen aiheita peiteltyyn osingonjaokoon. Minäpä kerron, minkälaisia aiheita.

Puhemies! Minun ammatillehteni, Autotekniikka ja kuljetus, järjestää joka vuosi Pudasjärvellä kansainvälisen Arctic-testin. Se on järjestetty jo 12 kertaa. Siellä oli viime talvena 20 maasta toimittajia. Siellä oli 8 autotehtaan koko tekninen henkilökunta. Se on sellainen retkue, joka varaa sieltä toistasataa hotellipetipaikkaa. Minä olin tekemässä reittiä tälle Arctic-testille viime

marraskuussa. Yllättäen Taivalkoskella mittarin neula putosi 20 asteeseen pakkasta ja minulla oli pikkukengät jalassa. Katsoin, mistä saan mahdollisimman halvat talvikengät. Siellä S-markettin alennusmyynnissä oli 280 markkaa maksavat vuoratut nilkkurit.

Nyt verotarkastuksessa todetaan, että herra Bremer, te hankitte nämä aivan itsellenne. Eihän tämä voi olla työkalu. Niin määrätään 280 markkaa peiteltyksi osingonjaoksi. Kun tulo lisätään henkilökohtaisiin tuloihin ja firman tuloihin, joudun maksamaan tästä 360 markkaa veroa.

Joka tapauksessa, vaikka ei ole suurista summista kysymys, tämä on loukkaavaa. Vielä loukkaavampaa on se, kun kysyin verotarkastajalta: Jos olisin ostanut 2 500 markan Goretex-lämpökengät, olisiko ne katsottu sitten työkaluksi? Totta kai, sanoi verotarkastaja, eihän kukaan niin kalliita kenkiä osta itselleen.

Puhemies! Minulla on Pohjoismaiden kaksi suurinta maantiekuljetuksen ammattilehteä: Autotekniikka ja kuljetus ja Ajolinja. Kun Tallinnan televisio alkoi lähettää kaupallisesti sponsoituja ohjelmia, suuri osa lehtieni ilmoittajista siirtyi ilmoittajiksi myös Tallinnan televisioon. Halusin nähdä, kuinka moni siirtyy sinne ilmoittajiksi. Samalla näin mahdollisuuden saada lisäkanavilla Discovery Channelin, jossa on erittäin paljon käyttökelpoista tekniikkaa lehdilleni. Samoin sain mahdollisuuden nähdä CNN:n sponsoituja uutisohjelmia. On journalistisesti arka asia, jos uutiset hakevat sponsoitua kannatusta, ja silloin on tärkeää nähdä, millä tavalla ne pystyvät hoitamaan puolueettomuutensa. Tämä on siis ammatillisesti tärkeä asia. Maksoin 80 markkaa kuukaudessa näistä lisäkanavista.

Nyt verotarkastus toteaa, että herra Bremer, teidän olette hankkinut lisäkanavia ihan sitä varten, että voitte itse katsella kotona näitä kanavia. Kun 80 markkaa vuodesta 1995 lasketaan yhteen, siitä saadaan 1 800 markkaa ja ne ovat peiteltyä osingonjakoa. Joudun maksamaan 2 400 markkaa nyt veroa tästä.

Sanon uudelleen, että tämä on loukkaavaa. Minulla on kolme muuta esimerkkiä. En pidätte teitä, mutta yhtä en malta olla kertomatta.

Yritykselläni oli lehti Tammisaaressa, Karjaalla ja Hangon alueella. Sitä varten hankimme asunnon Karjaalta. Lehti meni huonosti. Se ei mennyt konkurssiin, mutta se lopetettiin. Se meni kaksi vuotta tappiolla. Asunto jäi, se vuokrattiin ulkopuoliselle. Tiettyssä vaiheessa ulkopuolinen vuokraaja muutti Amerikkaan. Sen jälkeen tyttäreni, 34-vuotias ihminen kysyi, saako

hän muuttaa tähän asuntoon oman perheensä kanssa. Minä sanoin: "Joo, samalla vuokralla, minkä ulkopuoliset, edelliset ovat maksaneet." Hyvä on, menivät sinne.

Nyt verotarkastaja tulee ja sanoo, että herra Bremer, meidän mielestämme te olette antanut 1 300 markkaa liian halvalla tämän tyttärellenne. Siitä ei välitetty ollenkaan, että se oli ollut samalla hinnalla myös edellisellä vuokraajalla, vaan tässä tapauksessa 1 300 kuussa liian halvalla. Sosiaalitoimisto Karjaalla arvioi vuokran, sosiaalitoimisto, joka joutuu ilmeisesti vuokraamaan Karjaan kaupungille asuntoja vähävaraisia varten, ja antoi lausunnon, jonka mukaan kenties tämä asunto oli ollut 300 markkaa liian halpa. Tästä verotarkastaja ei välittänyt lainkaan, vaan katsoi itsepäisesti, että se on 1 300 markkaa. Tästä kertyi vuodesta 95 17 600 markkaa. Pelästyin, että nyt ne panevat tyttäreni maksamaan. Ei, minä sain sen mätken, vaikka yrityseni oli vuokrannut sen tyttärelleni. Verotarkastaja sanoi: "Tehän olette hankkinut asunnon tyttärellenne etua ja nyt te joudutte maksamaan." Siitä tuli lisättynä minun ja firman tuloihin 28 000 markkaa veroa maksettavaksi summasta, jonka verotarkastus on napannut taivaasta ihan vapaasti arvioiden, summasta, joka ei ikinä ole tullut minulle hyödyksi. Käsittämättömällä tavalla joutuu maksamaan rangaistusveroa asiaa, joka on täysin kiistanalainen.

Asiaan kuuluu, että tyttäreni pahoitti mieltä sillä tavalla, että hän muutti sieltä heti pois. Asunto vapautui 1 päivänä marraskuuta. Sen jälkeen sitä on yritetty vuokrata viisi kuukautta sillä summalla, jonka verotarkastus on sanonut, ja se ei sillä mene kaupaksi. Asunto on nyt seissyt 1 päivästä marraskuuta tyhjänä ja pelkästään maksanut yritykselle, kun siellä ei ole asukasta. Mutta verotarkastaja ei anna periksi, että heidän arvioimansa vuokra on oikea, ja he tuomitsevat minut peitelystä osingonjaosta, että olen toiminut tässä asiassa rikollisesti.

Arvoisa puhemies! Tällaisia ovat peitelty osingonjaon käytännön kasvot Suomessa yrittäjälle. Toivon, että näette, että yrittäjä elää kerta-kaikkisessa helvetissä verotarkastuksessa, jossa hänellä ei ole mitään mahdollisuuksia pärjätä. En saa tähän korjausta, jollen mene tuomioistui-meen, mutta sitä ennen minun pitää maksaa peitelty osingonjaon arvioverot. Sen jälkeen saan mennä tuomioistuimeen kokeilemaan, olinko oikeassa vai väärässä. Tämä on Suomen Hallitusmuodon 12, 15 ja 16 §:n vastaista. Myös on YK:n hyväksymien 1, 8, 9, 25 ja 26 artiklan vastaista,

että minut tuomitaan ja ennen kuin asiani on käsitelty oikeudessa, minä joudun maksamaan.

Puhemies! Yrittäjän ei kannata lähteä hake-maan oikeutta alta 100 000 markan veroon, koska häntä vastaan oikeudessa asettuvat verohal-linnon ammattiverojuristit. Yrittäjä ei pärjää näitä ammattimiehiä vastaan. Yrittäjän pitää myös hankkia ammattiverojuristi. Ammattive-rojuristi maksaa, kuulkaa, 950 markkaa tunnissa plus alv:n. Sellainen juristi ei tee edes viikko-a-kaan työtä, kun se on jo 100 000 markkaa. Ne ovat sellaisia summia, että yrittäjän ei kannata hakea oikeutta alle 100 000 markan tuomioissa. Tämä on niin loukkaavaa, että kuten näette, pal-jon on vielä korjattavaa peitelty osingonjaon soveltamisessa Suomessa.

Ed. S a a r i n e n : Herra puhemies! Linaan hallituksen esityksestä seuraavan tekstin: "Pei-tellyllä osingolla tarkoitetaan osingonjaon muo-tovaatimukset sivuuttaen tapahtuvaa osakeyhtiön varojen siirtämistä osakastaholle tavalla, joka todelliselta luonteeltaan on voitonjakoa. Verojärjestelmän kannalta varojen peitelty ja-kaminen merkitsee yleensä samalla myös vältty-mistä osingonjaon veroseuraamuksilta."

Tällä perusteella ja tästä syystä olen sitä miel-tä, että tässä asiassa on aihetta edelleen olla var-sin pidättyväinen, olkoonkin, että markkinoilla on monenlaisia tarinoita. Äsken kuulimme ed. Bremeriltä yhden, joka ei ollut kovin hauskaa kuultavaa. Tarkoituksena ei voi nimittäin olla, että eduskunnan taholta annettaisiin sellainen signaali, jolla jotenkin ohjattaisiin verovelvollisia toimimaan peitelty osingonjaon suuntaan.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että ed. Bremerin esimerkit olivat kyllä esimerkke-jä todellisesta elämästä ja tämän tapaisia ta-pauksia on varsin paljon. On sitten kyllä tapauk-sia, jotka eivät ole näin tulkinnanvaraisia.

Mitä tulee ed. Bremerin puheenvuoroon, hän ehkä antoi liian synkän kuvan niistä muutoksen-hakumahdollisuuksista, mitä meillä Suomessa on. Verotarkastuksessa useimmiten toimitaan, aivan kuten ed. Bremer totesi, aika jyrkästikin, mutta useimmiten kyllä jo ensimmäisessä muo-toksenhakuasteessa ja sitten myös lääninoikeu-desta varsin helposti saa muutoksen, ja virhe voidaan korjata. Mutta se tietysti täytyy sanoa, että näitten asioiden tulkitseminen ei välttämättä ole aina yksinkertaista.

Mitä tulee muutokseen, joka nyt on käsittelys-sä, voi sanoa, että peitelty osingonjako muodos-

tui varsin kohtuuttomaksi nimenomaan siinä yhteydessä, kun siirryttiin pääomaverojärjestelmään. Silloin jo eduskunta vaati, että tähän pitää puuttua. Säännösten muuttaminen eduskunnassa olisi ollut mahdotonta ja on hyvä, että eduskunnan toivomus ja lausuma on nyttemmin tullut hallituksen esityksen muodossa hyväksytyksi.

Haluan vielä todeta, että valiokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota kahteen seikkaan. Nimittäin mitä tulee keskinäisiin osakeyhtiöihin, niin todetaan, että tämä niin sanottu Mankalaperiaate säilytetään eli jos osuuskunnan tai keskinäisen yhtiön yhtiöjärjestyksessä on maininta siitä, että omakustannusperiaatteella voidaan etuja antaa, niin tämä yhtiöjärjestyksen säännös johtaa siihen, että ne voidaan omakustannushintaan antaa ja sitä ei katsota peitellyksi osingonjaoksi.

Myös kun on ollut keskustelua siitä, että esimerkiksi myydään yhtiölle osakkeita, niin lähtökohta on se, että peiteltyksi osingonjaoksi ei katsota niitten osakkeitten bruttoarvoa, vaan voi sanoa niiden nettoarvo, ja se on oikea laskentatapa tältä osin.

Ed. Johannes K o s k i n e n : Herra puhemies! Minäkin puuttuisin ed. Bremerin puheenvuoroon juuri muutoksenhakumenettelyn ja oikeusturvakysymysten osalta. Onneksi nämä verovalitukset vielä käsitellään hallinnollisissa tuomioistuimissa, lääninoikeuksissa, joissa kustannukset eivät ole lähimainkaan sitä luokkaa kuin käräjäoikeuksissa. Eli nämä ed. Bremerin viittaamat kymmenien tuhansien kustannukset eivät ole välttämättömiä hallinnollisissa tuomioistuimissa. Silloin tietysti, jos haluaa maksaa kalleimmasta maasta löytyvästä verojuridiikasta, niin tällaisiin summiin voi päätyä. Mutta ainakin omakohtaisen kokemuksen perusteella, mitä on joskus ollut siellä lääninoikeudessa töissäkin, niin siellähän valtaosa valituksista on ihan maallikon kirjoittamia ja hyvin tarkkaan kuitenkin katsotaan se asiallinen sisältö ihan riippumatta, kuinka formaalisesti oikein tai kuinka moneen lakipykälään siinä on viitattu, ja siinä suhteessa uskoisin, että tosiasiallinen oikeusturvatilanne on huomattavasti parempi kuin ed. Bremer kuvaili. Mutta kyllä löytyy tämän tyyppisiä ääritapauksia, että tavallaan varmuuden vuoksi pannaan mahdollisimman maksimaaliset seuraamukset likoon ja jäädään odottamaan, missä vaiheessa tai oikeusasteessa ne sitten oikeenevat.

Ed. B r e m e r : Arvoisa puhemies! Täällä puhui kolme huonoa omaatuntoa: edustajat Saari-

nen, Johannes Koskinen ja Sasi. Kellään heistä ei ole käytännön kokemusta yrittäjyydestä ja toivon, että he eivät tällaisia kokemuksia koskaan saa, koska en usko, että he kestäisivät.

Ed. Koskinen, kuvitteletteko todellakin, että kun verohallinto panee vastaan oman erikoisjuristinsa, joka kokopäivätoimisesti tutkii verolakeja tehtävänään puolustaa verotarkastuksen ratkaisua, tavallisella ihmisellä todella on käytännössä mahdollisuuksia? Hyvin harvoin ja vain äärimmäistapauksissa, joissa veropäätös on ollut kaikkein räikein, voidaan katsoa, että näin tapahtuu. Sitä paitsi ei mikään kallis verojuristi ole vielä 950 markkaa tunnissa plus alv. Se on aivan keskihintainen verojuristi. Valitan, ed. Koskinen, te olette tässä asiassa täysin väärässä, mikä johtuu teidän kokemuksenne puutteesta.

Puhemies! Perusongelma tässä on se, että voidaan tuomita rangaistukseen ennen kuin asia on koeteltu oikeudessa. Tässähän yrittäjät vain hakevat aivan tavallisen kansalaisen perusoikeuksia, että heilläkin olisi mahdollisuus siihen, että ennen kuin he joutuvat maksamaan, heidän asiansa koeteltaisiin oikeudessa, ja vasta sen jälkeen, kun siellä tuomitaan, he joutuisivat maksamaan. Tämä on peruskysymys ja tämä toivottavasti joskus vielä myös ratkeaa täällä, niin että yrittäjäkin on samanarvoinen kuin ihan normaali Suomen kansalainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verotamisesta annetun lain ja tuloverolain 114 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 27/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 14/1998 vp

Lakialoite 37/1998 vp

Toivomusaloite 38/1996 vp, 44/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa herra puhemies! Tämäkin liittyy tulopoliittisen kokonais-

ratkaisun yhteydessä tehtyihin verolakeihin, vaikka yritysten verotuksen ei oikeastaan pitäisi siinä pöydässä olla eikä se ihan suoraan olekaan, mutta käytännössä tämäkin on siellä leivottu. Kysymys on siitä, että hallitus esittää irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöksestä tehtävien poistojen alentamista nykyisestä 30 prosentista 25:een. Nyt on kysytty paljon sitä, miksi yritykset eivät investoi, mikä onkin ongelma. Tässä tulee nyt heti ensimmäisenä ongelmana se vastaan, että kun poistoprosenttia pienennetään, se ei kyllä innosta lisäinvestointeihin. Tässä suhteessa tämä on selvä veronkirstys.

Me olemme olleet huolestuneita erityisesti pienten yritysten eräiden toimialojen tilanteesta tässä suhteessa. On sellaisia toimialoja, joilla tämä 25 prosentin poisto ei enää riitä, vaan esimerkiksi kuljetusyrityksessä auto on käytännössä kolmessa neljässä vuodessa lopussa. Kuitenkin siitä on poistettu vasta runsaat puolet. Näin ollen poistoprosentin pienentyminen merkitsee verotuksen kiristymistä. Se on erityinen ongelma henkilöyrityksissä, joissa verotus on ansiotuloverotuksen osalta progressiivista. Poistokiristys on siis kielteinen uudistus niiden vaikutusten vuoksi, joita poistoleikkauksilla on yritysten investointitoimintaan. Yritysten kalustoinvestointien kehitys ei ole vielä voimakkaan laman jälkeen elpynyt keskimääräiselle tasolle.

Poistouudistusta alun perin esittänyt valtiovarainministeriön varaus- ja poistotyöryhmä ehdotti, että kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenot tulisi verotuksessa vähentää taloudelliseen käyttöikään perustuvina suunnitelman mukaisina poistoina kuten kirjanpidossa tehdään. Nyt ehdotettu uudistus, joka liittyy tulopoliittisen sopimuksen vero- ja sairausvakuutusmaksualennusten rahoittamISRatkaisuun, ei huomio investointien taloudellisia pitoaikoja.

Mielestämme kalusto, johon liittyy ongelmia 25 prosentin poistosäännöksellä, on luonteeltaan sellaista, jossa kuluminen, laitteisto-, tekninen tai muu kehitys on niin nopeaa, että poistosäännökset jäävät jälkeen todellisesta arvon alenemisesta. Vastalauseessamme on nostettu esille neljä ryhmää: tietokoneet ja muut tietojenkäsittelylaitteet, joita ei poisteta alle kolmen vuoden säännöksen puitteissa; toimisto- ja muu kuin tiedonvälityskalusto; kuljetusvälineet, joita käytetään yksinomaan liiketoiminnan tarkoitukseen; sekä muu käytettyä hankittu käyttöomaisuus, jonka ikä jo hankintahetkellä ylittää kolme vuotta. Näissä suhteissa mielestämme poistoprosentti pitäisi säilyttää 30:nä kaikissa niissä tapauksissa,

ellei ole ilmeistä, että kaluston taloudellinen käyttöikä ylittää kymmenen vuotta.

Toinen kohta, johon olemme esittäneet muutosta — nämä molemmat kohdat ovat yrittäjäjärjestöjen esittämiä, myös maataloustuottajajärjestön, Veronmaksajain Keskusliitossa ja TT:n papereissa on näistä ollut esityksiä — on se, että pienhankintojen poistojärjestelmä tehdään nyt turhan monimutkaiseksi. Se tulisi yhdenmukaistaa vallitsevaan kirjanpitolähtöiseen. Pienhankintojen markkamääräinen raja tulisi korottaa voimassa olevan kirjanpitolautakunnan ohjeen mukaiseen 10 000 markkaan. Sitä nyt ehdotetaan 5 000 markaksi. Edelleen samoin ehdotettu 15 000 markan vuotuinen katto pienhankinnoille aiheuttaisi kohtuuttoman rajoituksen ja johtaisi pakostakin kirjanpidon ja verotuksen eriytymiseen niissä yrityksissä, joissa rajoitus tulee ajankohtaiseksi. Mielestämme kohtuullinen katto tässä yhteydessä olisi 50 000 markkaa, ellei tätä rajaa voida kokonaan poistaa. Olemme kristillisen liiton ja keskustan allekirjoittamassa vastalauseessa ehdottaneet näitä korotettuja markkamääriä rajoja.

Arvoisa puhemies! Näillä muutoksilla voisimme nyt taas hivenen edistää pienyritystoimintaa ja yrittäjyyttä ja työllistämistä, ja tällainen muutos on paikallaan tehdä.

Ed. K a l l i s : Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten ed. Ala-Nissilä totesi, tästä asiasta on sovittu muualla, vaikka tässä talossa siitä tulisi päättää. Tällä osittain rahoitetaan tuloveroalennusta, otetaan yrittäjiltä noin 900 miljoonaa markkaa. Tämä siis kiristää yritysverotusta noin 900 miljoonalla markalla. Onko oikea aika kiristää yritysverotusta? Ovatko markkinat niin ylikuumenneet, että pitää kiristää? Meidän mielestämme ei missään nimessä. Mutta emme me voimakkaasti tätä vastusta. Jos ajattelemme nyt vaikkapa miljoonan markan investointia, niin verokiristys on semmoisessa yrityksessä tuollainen 30 000 markkaa ja mahdollisesti yritys sen kestää. Mutta tosiasia on kuitenkin se, että tämä ei lisää investointihalukkuutta. Päinvastoin se vähentää. Kuinka paljon? En varmasti ole oikea henkilö vastaamaan, kuinka paljon, mutta aivan varmasti se jonkin verran vähentää, ja se vaikuttaa kielteisesti työllisyyteen.

Ed. Ala-Nissilä toi esille nämä ongelmakohdat, kuljetusalan ja tietokonealan. Se on oikeastaan vähimmäisvaatimus, mitä voitaisiin edellyttää, että nämä ongelma-alat korjattaisiin sillä tavalla, kuten olemme vastalauseessa esittäneet.

Haluan vielä lopuksi todeta, että kansainvälisesti on esimerkiksi Hollannissa ja monessa muussa maassa sellaisia säännöksiä, että on aloja, missä vallitsee vapaa poisto-oikeus, ja noissa maissa noilla aloilla yritysten kilpailukyky on selvästi parempi kuin suomalaisten, emmekä me sitä tietenkään halua.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriössä oli pitkään suunnitelma siitä, että myös verotuksessa tulisi siirtyä kirjanpidon mukaisiin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tästä asiasta keskusteltiin ja valtiovarainministeriö lupasi toteuttaakin tämän uudistuksen, mutta kesällä 1995 uudistus pantiin toistaiseksi jäihin. Nyt tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä, kun tuloverotusta kevennettiin ja siitä yritykset hyötyivät, myös sovittiin, että yritysten verotusta voidaan kiristää, ja tässä yhteydessä valittiin poistosäännösten muuttaminen kiristyksen kohteeksi. Luulen, että tarkoituksenmukaisin malli olisi voinut olla energiaverotuksen kiristäminen, mutta tähän nyt kuitenkin on päädytty.

25 prosentin poisto ei sinänsä ole kovinkaan ongelmallinen useimmille yrityksille, koska se varsin hyvin riittää poistamiseen. Täytyy kuitenkin todeta, että esineet ovat hyvin erilaisia. Meillä on suuri paperikone, jossa varmasti riittäisi 5—10 prosentin poisto, mutta sen sijaan atk-laitteet, atk-ohjelmat, kännykät ja muut vastaavat ovat niin kuluvaan käyttöomaisuutta, että tänä päivänä voidaan katsoa, että niitten käyttöaika on jopa alle kolmekin vuotta. Tässä suhteessa voitaisiin ajatella sitä, että mentäisiin esinekohtaiseen poistamiseen, mutta se muuttaisi radikaalisti ja aivan perusteiltaan meidän nykyisen poistosäännöstömme, jota sinänsä pidetään yksinkertaisena ja ymmärrettävänä. Jos tähän mennään, pitää aika tarkkaan miettiä, onko se kuitenkaan hyvä ratkaisu.

Haluan viitata siihen, että valiokunnan mietinnön perusteluissa on kiinnitetty huomiota juuri näihin atk-laitteisiin, -ohjelmiin ja kännyköihin ja todettu, että jos ajatellaan tämän päivän yhteiskuntaa, useimmissa tapauksissa niitten käyttöaika on noin kolme vuotta ja niissä tilanteissa ne voitaisiin sitten poistaa yhdellä kertaa.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Poisto-oikeudella joissakin maissa ohjataan yritysten sijoittumista maan sisällä, ja se olisi hyvä keino myös Suomessa. Tästä on toivomusaloite, ed. Vehviläisen tekemä, jossa vapaaseen poisto-oikeuteen Itä-Suomessa on paneuduttu.

Itse olen tehnyt joskus aikanaan kirjallisen kysymyksen, ja vastaus siihen oli kohtuullisen tyyliä siinä mielessä, että tämmöistä ei tulla Suomessa ottamaan käyttöön.

Mutta yhä edelleen minä lämmitän sitä ajatusta, että nyt kun Itä-Suomi-työryhmä pohti erinäköisiä keinoja, miten Itä-Suomi saadaan nousuun, mitä toimenpiteitä pitäisi tehdä, yhtenä merkittävänä seikkana oli vapaa poisto-oikeus. Sehän oli joskus 1960-luvun lopulla, 1970-luvun alussa käytössä, ja siitä meillä on hyviä hedelmiä olemassa. Siellä on tänäkin päivänä monta isoa yritystä, tehdasta, jotka toimivat. Todennäköisesti niitä ei siellä olisi, ellei tämmöistä poisto-oikeusmenettelyä aikaisemmin olisi ollut. Siinä mielessä, koska olen käsittänyt, jotta EU ei kokonaan kiellä tämän tyyppistä ajattelua, niin ellei siihen nyt ole valmiutta, jatkossa, kuka tulevaisuuden hallituksissa mahtaa ollakaan ensi kevään jälkeen, tämmöistä yhä edelleen lähdetäisiin harastamaan. Se käy tuonne vähän ylemmäs pohjoiseenkin, mutta ei Ouluun.

Ed. T i u s a n e n : Herra puhemies! Kuunnelllessani tämän asian kohdalla ja edellisen asian kohdalla keskustelua tuli mieleen se, että kun yritysmaailma, elinkeinoelämä suorittaa verosuunnitteluaan, niin jos saman periaatteen mukaisesti tavallinen veronmaksaja, yksityinen henkilö, sitä tekisi, sitä kutsutaan veronkierroksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laeiksi eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä ja valtion eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 70/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 16/1998 vp

Lakialoite 6/1996 vp, 47/1997 vp, 55/1998 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

Ed. J. K u k k o n e n : Arvoisa puhemies! Tässä kohden, hallituksen esityksestä laeiksi eräistä opetusalan eläkejärjestelyistä ja valtion

eläkerahastosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta oleva valtiovarainvaliokunnan mietintö aivan oikein toteaa valiokunnan lausumaehdotuksena, että on ryhdyttävä havaittujen epäkohtien korjaamiseksi toimenpiteisiin mukaan lukien kaarensisäännöksiä ja sairaalakoulujen opettajien eläkeikiin liittyvät epäkohdat. Ed. Vartiainen on tästä tehnyt lakialoitteen. Omassa puheenvuorossaan täällä lähetekeskustelussa hän tarkasti ottaen luetteli jopa ne henkilöt ja erityisesti ne koulut, joita tämä koskee.

Tässä suhteessa nyt mietinnöstä herää se kysymys, onko tässä tapahtunut jokin inhimillinen vahinko, kun asia on kyllä oivallettu ja nähty, mutta perusteluosassa tästä puuttuu kaksi koulua eli Toivola ja Naulakallio. Siksi ed. Vartiainen toivomuksesta kysyn asian perään, ikään kuin tämä luettelo ei olisi täydellinen, vaan siinä olisi otettu mukaan vain osa näistä henkilöistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 29/1998 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1998 vp

Lakialoite 40/1995 vp, 2, 5, 52, 56, 63, 68/1996 vp,

26, 29, 129/1997 vp, 36, 42/1998 vp

Toivomusaloite 36/1995 vp, 30/1996 vp, 58/1997 vp, 28/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelu:

Ed. Kallis: Arvoisa herra puhemies! Kiinteistöverolaki on vuodelta 1992 eli viime kaudelta. Heti sen tultua voimaan huomattiin eräitä epäkohtia. Edellinen hallitus yritti poistaa osan niistä. Ehkä kaikkein tuntuvin epäkohta koski juuri yleishyödyllisiä yhteisöjä, jotka joutuivat maksamaan kiinteistöistään melko suuriakin kiinteistöveroja. Ne yleishyödylliset yhteisöt, jotka pääsivät edullisempaan asemaan, olivat maamiesseurat, nuorisoseurat ja työväenyhdistykset, eli poliittisista syistä — se oli poliittinen päätös

niin kuin kaikki muutkin päätökset tässä salissa — valittiin nämä kolme eri yleishyödyllistä yhdistystä.

Vuosien varrella ne yleishyödylliset yhteisöt, jotka eivät ole päässeet siihen piiriin, että ne voitaisiin vapauttaa kokonaan kiinteistöverosta, ovat perustellusti katsoleet, että niitä kohdellaan väärin. Ei esimerkiksi Pelastusarmeija voi ymmärtää, minkä takia se joutuu maksamaan tuhansia, ehkä kymmeniätuhansia markkoja kiinteistöstä, joka palvelee yhteiskuntaa ja palvelee nimenomaan sellaisia henkilöitä, jotka ovat sosiaalisesti suuressa avun tarpeessa. Aivan sama koskee uskonnollisia yhdyskuntia: metodistit, baptistit, helluntailiike jne. jne. Urheiluseurat ovat myöskin ihmetelleet, minkä takia ne joutuvat kiinteistöveroa maksamaan. Luulen, että mikäli näille kolmelle ryhmälle — maamiesseurat, nuorisoseurat ja työväenyhdistykset — ei olisi annettu mahdollisuutta vapautua, tuskinpa nämä muutkaan yleishyödylliset yhteisöt niin kovin voimakkaasti olisivat kiinteistöveroa vastustaneet.

Tästä on tehty äärettömän monta lakialoitetta, on tehty kirjallisia kysymyksiä, suullisia kysymyksiä, mutta hallitus ei ole katsonut aiheelliseksi muuttaa kiinteistöverolakia. Päinvastoin kiinteistöverolain muutosesitys johtaa korkeampaan kiinteistöveroon, ja, kuten tässä aikaisemmin todettiin, tuloveroalennusta yritetään rahoittaa monella tavalla. Eräs tapa on ottaa yrityksiltä 900 miljoonaa markkaa muutettujen poistossääntösten kautta. Kiinteistöveroa muuttamalla yritetään ottaa 500 ja lasketaan, että saadaan 500 miljoonaa markkaa kiinteistönomistajilta.

Kun vielä katsoo kiinteistöveron tuottoa, joka viime vuonna oli tuollainen 2,6 miljardia markkaa ja nousee siis noin 500 miljoonalla markalla, tullaan 3,1 miljardiin. Nämä yleishyödylliset yhteisöt, jotka tänä päivänä eivät voi päästä nollaprosenttiin, maksavat minun arvioni mukaan noin 20 miljoonaa markkaa vuodessa, 20 miljoonaa 3,1 miljardista. Valiokunnassa olemme kyllä tiedustelleet monelta asiantuntijalta, kuinka suuri todellinen summa on, minkä nämä maksavat. Olen itse esittänyt oman mielipiteeni siitä 20 miljoonasta, eikä kukaan ole sitä korjannut. Olen melko varma, että se ei kauas heitä oikeasta summasta, siis 20 miljoonaa 3,1 miljardista.

Onneksi verojaoston jäsenet kuultuaan asiantuntijoita ovat yksimielisesti päätyneet siihen lopputulokseen, että voimassa oleva kiinteistöverolaki on epäoikeudenmukainen. Se kohtelee niitä yleishyödyllisiä yhteisöjä, jotka eivät pääse

nollakerhoon, epäoikeudenmukaisesti, ja yksimielisesti esitetään nyt muutosta.

Verohallinto on ilmoittanut epäilynsä siitä, että tällainen muutos voi tuottaa verohallinnolle suuria ongelmia, ja todennäköisesti sillä väitteellä halusi kumota muutoksen, mutta verojaosto ja valiokunta ovat viisaudessaan torjuneet tämän epäilyn myöntämällä lisäaikaa verohallinnolle niin, että lakimuutos astuisi voimaan vasta vuonna 2000. Olemme täysin vakuuttuneita siitä ja myöskin verohallinto on todennut, että jos se saa lisäaikaa, niin pystytään kyllä hyvin tämä lakimuutos sitten soveltamaan niin, että yleishyödylliset yhteisöt pääsevät nollakerhoon.

Epäilyt siitä, että yleishyödyllisten yhteisöjen omistamat arvokkaat kiinteistöt Helsingissä vapautuisivat nyt kiinteistöverosta, on aiheeton. Mietinnössä todetaan, että nollakerhon ulkopuolelle jäävät kaikki kiinteistöosakeyhtiöt. Jos ajattelemme SAK:n, Metalliliiton, TT:n, MTK:n ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen omistamia arvokkaita kiinteistöjä täällä Helsingissä, niin ne ovat kaikki kiinteistöosakeyhtiömuotoisia eivätkä näin ollen pääse tähän nollakerhoon.

Arvoisa herra puhemies! Aivan lopuksi haluan kiittää valiokuntaa, valiokunnan jäseniä ennakkoluulottomasta suhtautumisesta tähän kiinteistöveroon. Kuntien menetys tulee olemaan noin 20 miljoonaa markkaa eli aivan olematon, mutta se hyöty, minkä nämä yleishyödylliset yhteisöt saavat, on tavattoman suuri. Tämä on merkittävä muutos kiinteistöverolakiin.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Todelle tämä ed. Bjarne Kalliksen esittelemä muutos hallituksen esitykseen on tavattoman tärkeä. Rahallisesti sekä veron saajalle että ylipäänsäkään tämä ei ole kovin iso asia, mutta niille yhteisöille, jotka ovat tällaisia yleishyödyllisiä yhteisöjä, jotka eivät tee kiinteistöillään varsinaista bisnestä, jotka harrastavat yleistä hyvää, käyttävät kiinteistöjä monenlaisiin yleisiin hyviin tarkoituksiin, kiinteistövero on ollut kuitenkin vissi rasite. Nyt tällä ratkaisulla mainitut yhteisöt — siellä on veteraanijärjestöjä, siellä on urheiluseuroja, siellä on kulttuuri-, raittius-, sotaveteraanitaloja ja vastaavia — voidaan nyt vapauttaa kiinteistöveron piiristä.

Mitä muutoin tulee hallituksen esitykseen niiltä osin kuin se nostaa kiinteistöveron määrää, keskusta on osaltaan ollut valmis hyväksymään hallituksen esityksen. Näin siitä yksinkertaisesta syystä, että kunnat ovat aika vaikeassa taloudellisessa tilanteessa sen jälkeen, kun valtio on lei-

kannut sekä valtionosuuksia että verotuloja, veropohjaa monilta eri kohdin.

Kaikkeen tähän liittyvänä ratkaisuna mahdollisuus kiristää verotusta kuntien omilla toimenpiteillä, nostaa kiinteistöveroa vähän korkeammalle, on ei-innostava eikä ole erityisen miellyttävä, mutta sellainen välttämätön toimenpide, jolla kunnat kuitenkin voivat tulopussinsa laihaa osaa vähän kohentaa ja parantaa. Tässä mielessä tämä esitys on kannatettava myöskin meidän mielestämme.

Hallituksen esityksestä poiketen valiokunta toimi niin, että se alarajan noston jätti suorittamatta, pitää siis mietinnössä kiinteistöveron alarajan entisellään. Käytännössä tästä saattaa olla seurauksena se, että kunnille verotuotto kiinteistöverosta ei aivan kasvakaan sitä mittaa, mikä hallituksen esityksessä oli alun perin arvioitu. Meidän toiveemme on, että muilla toimin löytyy kunnille mahdollisuudet selviytyä ja saada riittävä tulopotti niihin menoihin, mitä kunnille aiheutuu, ja tästä ei ylimääräistä rasitetta kunnille kovin paljon tulisi.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan vielä sanoa ääneen sen, että keskusta ei ole kannattamassa kiinteistöveron veropohjan laajentamista. Eri yhteyksissä myöskin tämän kevään ja loppukevään aikaan tämä vaihtoehto ja vaade on ollut julkisesti esillä. Emme ole kannattamassa ja hyväksymässä sitä tietystikään tämän asian yhteydessä, mutta emme liioin, kun katsotaan jo kevääseen 99, emme myöskään niissä yhteyksissä pidä tarkoituksenmukaisena, että veropohjaa laajennettaisiin siihen malliin, mitä julkisuudessa on esitetty.

Ed. S a s i : Arvoisa herra puhemies! Kiinteistövero on sikäli turvallinen veromuoto, että sitä on hyvin vaikea välttää ja paeta. Kiinteistöt ovat Suomessa, ja ulosmittaamalla vero voidaan hyvin helposti panna täytäntöön. Siitä huolimatta tulee pitää huolta siitä, että kiinteistöveron taso säilyy kohtuullisena. Muun muassa Ruotsissa on menty jopa liian pitkälle, ja voi sanoa, että se muodostaa tiettyjä selviä ongelmia ja on huomattavan kiihkeän poliittisen keskustelun aihe. Sen korotuksen jälkeen, joka eduskunnassa on tarkoitus tehdä, voidaan sanoa, että kiinteistöveron taso Suomessa on vielä varsin kohtuullinen ja hyväksyttävä.

Valiokunta on tehnyt sen muutoksen, että verojen alarajaa ei ole nostettu, kuten hallitus on esittänyt. Tässä lähtökohtana on yksinkertaisesti ollut se, että on haluttu lisätä ja vahvistaa kuntien

lisähallintoa ja antaa kuntien itse aika laajoissa rajoissa päättää siitä, mikä on kunkin kunnan oikea kiinteistöveroprosentti. Olisi ollut kohtuutonta mielestäni pakottaa nelisenkymmentä kuntaa nostamaan kiinteistöveroa, jos ne itse eivät sitä halua tehdä.

Valiokunnassa on myös tehty se muutos hallituksen esitykseen, että ei enää mainita kolmea erityistä yleishyödyllistä yhteisöä, maamiesseuraa, nuorisoseuraa ja työväenyhdistystä, vaan annetaan kunnalle mahdollisuus vapauttaa kaikki yleishyödylliset yhteisöt, niiden omistamat kiinteistöt, joita käytetään yleisiin ja yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Kunta voi siis tehdä päätöksen niiden vapauttamisesta osittain tai kokonaisuudessaan, mutta kunta ei voi valita tiettyjä rakennuksia, vaan sen täytyy kohdella yhdenvertaisesti ja tasavertaisesti kaikkia yleishyödyllisiä yhteisöjä, ja uskon, että tämä ratkaisu on onnistunut ja saa varmasti myönteisen vastaanoton näitten yhteisöjen keskuudessa.

Lopuksi haluan vielä todeta sen, että mitä tulee voimaloiden kiinteistöveron korottamiseen, siinä mennään tällä kertaa jo varsin pitkälle, ja kun jatkossa harkitaan enimmäisprosentteja, niin voimaloitteen osalta mielestäni korotuksiin ei ole enää mahdollisuuksia. Muun muassa Kemijoki Oy maksaa kiinteistöveroa noin 10 prosenttia liikevaihdostaan.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Arvoisa puhemies! Ensiksikin oli oikein hyvä asia, että ed. Pekkarinen totesi napakasti, että keskusta ei lähde mahdollisiin kiinteistöveropohjan laajennuksiin. Siitä jatkuvasti näyttää olevan julkisuudessaakin keskustelua, ja tämä asia on kuitenkin hyvin tärkeä todeta, että emme ole mukana näissä laajentamissuunnitelmissa.

Valiokunnan jäsenet ovat kiitelleet toinen toisiaan. Melkein siitä, kun kuunteli ed. Kallista, voi näin päätellä, kun on saatu muutos hyvin pitkään ajettuun asiaan eli yleishyödyllisten yhteisöjen verotuskohteluun kiinteistöverossa. Todellakin itse haluan myös antaa valiokunnalle kiitoksen, että se on vihdoin kyennyt tämän asian ratkaisemaan. (Eduskunnasta: Hallitus myös!) — Aivan. No, tässä yhteydessä täytyy ehkä totuuden nimissä muistaa, että 13 §:n lisäys tältä osin aikoinaan tehtiin eduskunnassa. Vaikka itse olin hallituksessa ja ajoimme sitä silloisen ministeri Pekkarisen kanssa, emme onnistuneet, mutta eduskunta silloinkin onnistui tekemään tässä muutoksen. Mutta kysymyksessä on ollut todella hyvin epäoikeudenmukainen pykälä, ja

kun se nyt poistuu, kaikki siirtyvät samalle viivalle.

Olemme esimerkiksi seurantaloasiain neuvotelukunnassa paljon pohtineet, miten voisimme muutosta saada aikaan, koska oikeutetusti todella monet yhteisöt ovat viestineet siitä epäoikeudenmukaisuudesta, joka kuntatasolla on syntynyt, kun siellä erilaisia yhteisöjä toimii ja monilla on talo ja toiset saavat vapautuksen ja toiset eivät. Harmillista vain on, että laki ei tule heti voimaan. En usko, että tässä olisi suuria teknisiä ongelmia, mutta hyvä, että se tulee voimaan edes vuonna 2000. Tämän vapautusmahdollisuuden antaminen on hyvin tärkeä senkin takia, että kolmatta sektoria voidaan niin halutessa tukea sitten tätä kautta, kun kunnilla on tiukat budjetit ja muuten kansalaistoiminnan tukeminen on joutunut viime vuosina kuntatasolla erittäin ahtaalle.

Toinen hyvä muutos, jonka valiokunta näyttää tehneen, on se, että kunnille annetaan niiden itsehallintoperiaatteen mukaisesti oikeus päättää asuinrakennusten kiinteistöverotuksen alarajan korottamisesta. Olisi ollut perin kummallista, jos lakiin olisi tullut uusi alarajasäännös. Sehän olisi merkinnyt itse asiassa sitä, että eduskunta olisi pakottanut lukuisia kuntia vastoin kuntien omaa tahtoa korottamaan asuinrakennusten kiinteistöveroa.

Ed. Sasi äsken mainitsi jotakin voimalaitoskuntien verotuksesta. Lakiinhan sisältyy muutos myös näiden osalta, kiinteistöveroprosentin korotus siten, että uusi prosentti tulisi olemaan enintään 1,40. Valiokunta ei tässä tehnyt enää mitään muutosta. Kunnat, joissa voimalaitos on, ovat esittäneet uudeksi prosentiksi 1,50. Tähän valiokunta ei ole kuitenkaan päätenyt.

Voimalaitoskuntien verotus on kaihtanut jo pitkään, yli vuosikymmenen. Aivan erityisesti Oulujokivarren ja Iijokivarren kunnat ovat kokeneet joutuneensa epäoikeudenmukaisen kohtelun piiriin. 80-luvulla eduskunnassa useaan otteeseen käsiteltiin tätä verotusta. Silloinhan se jouduttiin hoitamaan pääsääntöisesti korkeimman hallinto-oikeuden kautta. Korkeimman hallinto-oikeuden vuosittaisen päätösten avulla harkintaverotuksen muodossa kunnat saivat niille kuuluvan voimalaitoksen verotuksen kautta itselleen tuloja. Näihin korkeimman hallinto-oikeuden vuosittaisiin päätöksiin vähitellen kyllästyttiin ja väsyttiin ja ryhdyttiin neuvottelemaan pysyvää ratkaisua. Tuolloin oli suunnitteilla, että luodaan erityinen vesivoimamaksu kyseisille kunnille, mutta samanaikaisesti alettiin

valmistella kiinteistöverolakia. Vesivoimamaksua ei koskaan tullut. Tulevaan kiinteistöverolakiin sisällytettiin voimalaitosten verotus.

Kunnat olivat, niin ymmärrän, sitten kiinteistöverolakiin jokseenkin tyytyväisiä, kunnes vuoden 1996 alussa tuli muutos. Tuolloin voimalaitosten kiinteistövero tuli mukaan valtionosuuslainsäädännön verotulojen tasauslaskentaan, ja tällä muutoksella heikennettiin selkeästi kyseisten kuntien voimalaitosverotuksen kautta tulevaa tuottoa. Esimerkiksi Oulujokivarren kaikki voimalaitoskunnat joutuivat tästä kärsimään, kun ne ovat tuon valtionosuusjärjestelmän tasausrajan alapuolella, ja juuri tämä muutos merkitsi sitä, että verotuloja menetettiin.

Verotuloihin perustuvassa valtionosuuksien tasauksessa laskentapohjaan nyt tulisikin ottaa vesivoimalaitosten kiinteistöveron tuotto siten, että otettaisiin vain yleisen kiinteistöveron veroprosentin keskimääräinen luku sinne mukaan. Tällä tavalla voimalaitoskunnat saisivat erotuksen eräänlaisena korvamerkittynä verotulona. Tämä korvaisi energiatuotannosta aiheutuvia pysyviä haittoja ja toisi alueelle sen taloudellisen hyödyn, joka tälle alueelle ja näille kunnille ilman muuta kuuluu.

Voimalaitosten rakentamisesta aiheutuneet haitat ja menetykset ovat siis jatkuvasti pitäneet pohjoisessa yllä niin sanottua oikeudenmukaisuuskeskustelua. Parhaillaan Oulun yliopiston Thule-Instituutti selvittää Oulujoen vesivoimaloiden yhteiskuntataloudellisten ja paikallistason vaikutusten arviointia. Siinä selvitetään hyötyjä ja haittoja myös kansantaloudellisesti, ja nyt näiden alustavien laskelmien mukaan voidaan todeta, että jos esimerkiksi Utajärven kunnan alueella olevien voimaloiden tuloksesta maksettaisiin yhteisöveroä kaikesta sähkön tuotannosta, se tuottaisi kunnalle 16 miljoonaa, vastaavasti Muhokselle 24 miljoonaa ja Vaalaan 18 miljoonaa. Nyt tulevilla ja nykyisillä yhteisöverotuottoluvuilla kyseiset kunnat saavat vain aivan muutamaa miljoonaa markan tuloja. Utajärven kunta esimerkiksi menettää kyseisessä hallituksen yhteisöveroesityksessä Oulun läänissä kaikkein eniten yhteisöverotuottoa. On ymmärrettävää, kun kunnan talous on muutenkin tiukilla, että tämä vaikuttaa hyvinkin paljon niillä alueilla.

Arvoisa puhemies! Voimalaitosten kiinteistöverolla on oma ja hyvin perusteltu historiansa. Voimalaitosten kiinteistövero puolustaa paikkaansa. Kiinteistöverolla on aivan oleellinen merkitys Iijoki- ja Oulujokivarren, ehkä myös Kemijokivarren voimalaitoskuntien verotuloi-

hin. Aikoinaan on haettu oikeudenmukaista kompensatiota, se saavutettiin välillä ja päästiin jokseenkin tyydyttävälle tasolle. Nyt se saavutettiin siten, että valtionosuuslakiin saatettiin edellä kerrottu muutos. Tästä tulen tekemään lain kolmannen käsittelyn yhteydessä ponsiehdotukset.

Ed. Saarinen: Arvoisa herra puhemies! Pitäisi melkein pyytää anteeksi, kun jo näin monetta kertaa lienen tänään äänessä, mutta kun sattuu listalla olemaan verojaoston asioita, täytyy käyttää tätä julkista foorumia puheenvuoron käyttämiseksi.

Ensinnäkin, miksi eduskunta siirtää painetta kunnallisvaltuustoille kiinteistöveroasiassa? Ei suinkaan sen tähden, että haluttaisiin jotenkin pakolla vastuuta, vaan sen vuoksi, että halutaan kunnioittaa kunnallista itsehallintoa. Tämän vuoksi yleistä kiinteistöveron alarajaa ei haluttu korottaa, koska se olisi merkinnyt käytännössä, että 46 suomalaiskuntaa olisi joutunut väkisin eduskunnan päätöksistä johtuen korottamaan yleistä kiinteistöveroprosenttiaan.

Ehkä tässä yhteydessä on syytä myös todeta, että hyvin usein menevät käsitteet sekaisin, mikä rooli on kunnallisvaltuustolla, mikä rooli verohallinnolla. Kunnallisvaltuustot päättävät vain ja ainoastaan veroprosenteista. Kunnallisvaltuustoissa ei siis oteta kantaa siihen, ketkä ovat verovelvollisia. Näin ollen nämä kaksi eri käsitettä toivoisi ymmärrettävän oikealla tavalla.

Mietintö antaa aihetta riemuun siltä osin, niin kuin on jo todettu, että yleishyödylliset yhteisöt pääsevät nyt saman arvoiseen asemaan, ne ovat eräällä tavalla edunsaajia. Tätä on pitkään yritetty. Pientä viilausta, korjausta tehtiin viime vaalikaudella. Siinä ilmeisesti on tarkoitettu ihan hyvää, mutta ihan täydellistä napakymppiä ei siinä saavutettu. Nyt hyvässä hengessä verojaosto yksimielisesti sai mietinnön kasaan. Tästä tietysti jokainen koettaa myös poliittiset irtopisteet kerätä itselleen.

Ratkaisevaa on tietysti ollut se, että hallituspuolueiden edustajat ovat olleet yksimielisiä. Yhdenkin edustajan eri mieltä oleminen olisi tuhonnut tämän hyvän asian. Kun katson entistä kulttuuriministeriä ed. Isohookana-Asunmaata, väkisin tulee mieleen, että tässä on varmasti edunsaajien joukossa hyvin paljon kulttuurijärjestöjä. Olisi tietysti toivonut, että jo viime vaalikaudella niinkin vahvalla poliittisella voimalla, kuin keskustapuolueella oli, tämä asia olisi saatu hoidetuksi.

Tämähän on merkitykseltään kunnallistaloudelle aika pieni mutta erittäin suuri merkitykseltään vapaalle kansalaistoiminnalle. Ei ole vielä todettu sitä, että samalla korjataan myös eräs toinenkin epäkohta. Kun kiinteistöverosta on voinut saada vapautuksen kolme eri järjestötyyppiä rakennusten osalta, nyt laajennetaan vapautusta sekä rakennuksiin että maapohjaan ja kaikille yleishyödyllisille yhteisöille, ei kuitenkaan esimerkiksi kiinteistöosakeyhtiöille, niin kuin mielestäni ed. Kallis erittäin onnistuneesti tämän asian kuvasi.

Vielä aivan siunatuksi lopuksi: Kun on oppositionkin edustajien toimesta kiiteltu hallituspuolueiden edustajia ja verojaostoa ja valiokuntaa ja vaikka mitä, toivotaan nyt kuitenkin, että siitä ei seuraa mitään pahaa opposition niille edustajille, jotka täällä ovat sortuneet hallitusta kehumään.

Ed. M. Pietikäinen: Herr talman! Jag vill börja med att precis som så många andra här tidigare uttrycka min glädje över att skatteprocentsatsen för allmännyttiga samfund nu sänks och att det direkt finns en möjlighet till att den fastställs till 0,00. Det här är en seger, anser jag, för den frivilliga verksamheten och talkoarbetet i kommunerna och det här är ju som det tidigare har kommit fram en fråga, ett problem som man här under flera års tid har försökt lösa. Jag hälsar med glädje utskottets förslag. Det är bra.

Jag vill ta upp en detalj som utskottet inte har behandlat och jag hänvisar till ett förslag till ändring av fastighetsskattelagen som jag har lagt fram i en lagmotion. Där har jag föreslagit att en lägre fastighetsskatteprocentsats kunde fastställas i sådana fall då en tillämpning av den allmänna fastighetsskatteprocentsatsen skulle leda till uppenbar oskälighet.

Fastighetsskattelagen av år 1992 har ju visat sig vara behäftad med flera brister, bland annat på det sättet att kommunerna har fastslagit relativt höga procenttal för fastighetsskatten. Det har till exempel i praktiken visat sig att skatten har kunnat bli mycket hög för egnahemsägare med hus på relativt stora fastigheter på stadsplanerad mark.

I många kommuner finns det speciellt äldre personer och pensionärer, som på grund av tidigare kommunala byggnadsbestämmelser bor i hus som är uppförda på stora fastigheter. Orsaken till att de har byggt på en stor tomt har ofta berott på att kommunens tidigare byggnadsbestämmelser krävt att man haft en stor tomt för att över huvud taget få bygga. Bland annat därför

anser jag att en lägre fastighetsskatteprocentsats skulle ha kunnat fastställas för de fastigheter, där en tillämpning av den allmänna fastighetsskatteprocentsatsen leder till uppenbar oskälighet.

Olen ehdottanut, että kiinteistöverolakia muutettaisiin niin, että kiinteistöveroprosentti voitaisiin määrätä alhaisemmaksi tapauksissa, joissa yleisen kiinteistöveroprosentin soveltaminen johtaisi ilmeiseen kohtuuttomuuteen. Olen tehnyt tästä aloitteen, eikä se valitettavasti saanut vastakaikua valiokunnassa.

Mutta olen sitä mieltä, että vuonna 1992 säädetty kiinteistöverolaki on osoittautunut monin paikoin puutteelliseksi. Kunnat ovat määränneet veron prosenttiluvut suhteellisen suuriksi. Käytännössä vero on muodostunut hyvin korkeaksi esimerkiksi omakotitalon omistajalle, jonka talo sijaitsee suhteellisen suurella kiinteistöllä asemakaavoitetulla maalla. Monissa kunnissa varsinkin vanhemmat ihmiset, usein eläkeläiset, asuvat aikaisempien kunnallisten rakennusmääräysten johdosta suurehkoille kiinteistöille rakennetuissa taloissa. Tämän vuoksi kiinteistöveroprosentti olisi mielestäni pitänyt voida määrätä alhaisemmaksi niiltä kiinteistöiltä, joilla yleisen kiinteistöveroprosentin soveltaminen johtaisi ilmeiseen kohtuuttomuuteen.

Nyt kun uusi kiinteistöverolaki astuu voimaan, on entistä tärkeämpää, että kunnat käyttävät harkintaoikeuttaan tässä asiassa. Harkinnan ja alentamisen tulisi erityisesti kohdentua väliinputoajiin, siis esimerkiksi edellä mainittuihin omakotitalon omistajiin, joitten talot sijaitsevat suhteellisen suurilla kiinteistöillä asemakaavoitetuilla mailla.

Ed. Malm: Talman, puhemies! Jag beklagar att jag kommer att upprepa en del av det som tidigare har sagts här i salen.

Valitan, herra puhemies, että tulen toistamaan sen, mitä salissa on jo sanottu, mutta kun on tärkeästä asiasta kysymys, on pakko todeta se, mitä on tapahtunut.

Det finns kanske skäl att komma ihåg att orsaken till att fastighetsskattelagen, eller ändringar av fastighetsskattelagen, finns i riksdagen idag är någon form av dåligt samvete från regeringens sida efter att man beslöt om skattesänkningar för medborgarna som delvis gick på kommunernas bekostnad. Genom rätten att höja på fastighetsskatten gav man kommunerna möjlig-

het att kompensera det inkomstbortfall, som uppstod genom ett regeringsbeslut och riksdagslagstiftning.

Möjligheten att ta ut större fastighetsskatt, alltså genom en höjning av procentsatsen, har olika inverkan och ger olika kommuner olika utvägar. Det är alldeles klart att en avsevärd del av landets kommuner inte hade utnyttjat den möjlighet som redan tidigare fanns. Det var många kommuner som inte hade valt den högsta möjliga procentsatsen för fastighetsskatten. På det sättet kom och kommer det här förslaget som nu förelagts inte att ha den totala effekt, tror jag, som man kanske räknar med.

Jag tvivlar på att kommunerna kommer att ta ut den förhöjning på 500 miljoner mark som den här höjda skatteprocenten ger möjligheter till. Men å andra sidan är det bra att regeringen och riksdagen ger kommunerna den här möjligheten, eftersom man tidigare ganska självväldigt tog ifrån kommunerna en del av deras skatteintäkter.

Herra puhemies! Vihdoinkin eduskunnalla on valmiutta tehdä ne muutokset kiinteistöverolaikiin, joista on keskusteltu lain säätämisestä asti.

Yleishyödyllisten järjestöjen omistamista kiinteistöistä on keskusteltu joka kerta, kun lain muutosesitys on annettu eduskunnalle. Eduskunta on ollut sitä mieltä, että nämä kiinteistöt on vapautettava kiinteistöverosta. Ehdotus on kuitenkin aina torjuttu verottajien ja hallitusten toimesta. Tällä kertaa eduskunta tekee totta pyrkimyksistään ja antaa kunnille mahdollisuuden vapauttaa yleishyödyllisten järjestöjen omistamat kiinteistöt kiinteistöverosta.

Verojaosto ja valtiovarainvaliokunta ovat olleet yksimielisiä esityksessä. Toivottavasti myös eduskunta on yksimielinen. Päätöksellä pääsemme verotuksesta, jonka monet kokevat epäoikeudenmukaiseksi, ja verosta, johon monen järjestön on vaikea löytää rahaa.

Kuntien osalta on kyse pienistä summista, niin kuin monet ovat jo tässä salissa sanoneet. Monille järjestöille kysymys on siitä, pystyvätkö ne säilyttämään kokoontumistilansa ja miten.

Talman! Äntligen har riksdagen beredskap att göra de ändringar i fastighetsskatten som diskuteras ända sedan lagen stiftades. De, som var med då lagen stiftades, kan konstatera att organisationerna redan i det skedet befarade att det här skulle bli en skatt, som de skulle ha svårt att klara av. Vi skall vara medvetna om att många allmännyttiga organisationer som drabbats av den här

skatten har inkomster som grundar sig på insamling och på frivilligt arbete och de saknar helt och hållet fasta intäkter. Det är klart att det här har varit ett bekymmer.

Fastigheter ägda av allmännyttiga organisationer har diskuterats varje gång ett ändringsförslag av lagen förts till riksdagen, och de har blivit ganska många under årens lopp. Riksdagen har ansett att dessa fastigheter borde befrias från fastighetsskatt. Jag vill påstå att så här har varit fallet och att en majoritet av riksdagen hela tiden har haft den här uppfattningen. Men varje gång har förslaget torpederats av dels beskattarna, dels regeringarna. Men den här gången gör riksdagen verklighet av sina strävanden och ger kommunerna möjlighet att helt befria fastigheterna ägda av allmännyttiga organisationer från fastighetsskatten.

Jag vill här konstatera att det beslut som vi nu håller på att ta i riksdagen är ett typiskt exempel på att riksdagen har möjligheter, blott man är enig. Här har många gånger gjorts gällande att regeringen dikterar och riksdagen är tvungen att föga sig därefter. Det här är ett exempel på att så här inte är fallet och det kan också tillämpas i andra frågor, där vi kan vara eniga. Det tyder också på att vi kanske mera borde söka enighet i det här huset än att var och en strider på sitt håll, dels som regeringspartier, dels i opposition.

Jag tror vi skulle kunna påverka utvecklingen i samhället på ett helt annat sätt om vi skulle kunna komma litet ifrån det här med att bara stirra på vad som är bäst om man går ut på valfältet, och i stället titta efter vad som är bäst för helheten då resultatet räknas samman för en riksdagsperiod. Det är kanske för mycket begärt, men det kan sägas av en som är på väg att lämna riksdagen.

Skattedelegationen och statsutskottet har varit enhälliga i sina förslag. Riksdagen kommer förhoppningsvis också att vara enhällig. Genom beslutet så kommer vi att komma ifrån en beskattning, som av många upplevts som orättvis och en skatt som många organisationer har problem att hitta pengar till. För kommunerna, som det här redan har sagts, handlar det om småpengar. För många organisationer gäller det frågan huruvida de kan behålla sina samlingshus eller inte.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Tästä pitää antaa valtiovarainvaliokunnan jaostolle kiitos hyvästä työstä. Tässä on sellainen erikoinen piirre, kun tätä mietintöä lukee, että

tässä todetaan aika lempeästi, että näitä aloitteita ei kumotakaan, niin kuin monet muut valiokunnat tekevät, vaan tällä ikään kuin annetaan ymmärtää, että näitä lakialoitteissa ja toivomusaloitteissa olleita asioita ei ole otettu huomioon. Siinä mielessä aika noin niin kuin näitesti mainittu kaikkia kansanedustajia kohtaan, jotka aloitteita ovat tehneet.

Itsekin tein tästä rinnakkaislakialoitteen hyljättäin, joskus lähete keskustelun jälkeen, kun tämä itse asia on ollut esillä, ja tämä näköjään on tullut siinä muodossa esiin eli päätös on tullut semmoisena kuin tein lakialoitteen. Kiitoksia vain siitäkin. Eli esitin, että kaikki yleishyödylliset yhteisöt tulisivat tämän piiriin, että voitaisiin kiinteistövero pudottaa nolleen valtuuston päätöksellä. Tässäkään eduskunnassa ei haluta ottaa pois kunnallista itsehallintoa, joka korostuu myös tässä valiokunnan mietinnössä erityisesti. Se on hyvä asia, koska jokainen kunta omien poliittisten tahojensa ja tahtojensa mukaan ja voimavarojen mukaan määrittää sen tason. Siinä annetaan kunnille väljyyttä tehdä päätöksiä, mahdollisesti vapauttaa tai olla vapauttamatta. Siinä mielessä tämä on edistystä monessakin mielessä.

Erityisesti olen kantanut huolta siitä, että sielä on sen lisäksi, mitä aikaisemmin on ollut näitä yhdistyksiä, urheilujärjestöjä, uskonnollisia yhteisöjä, kylätoimikuntia ja niiden kiinteistöjä, kaupunginosayhdistyksiä, kaikkia mahdollisia, jotka voidaan lueta yleishyödyllisiksi yhdistyksiksi. Ne eivät tee bisnestä, niiden talot on tehty muuta varten, kokoontumistiloiksi mahdollisesti, tällaisiksi vapaa-aikataloiksi ja useimmissa tapauksissa ne saa vielä maksutta käyttöönsä. Siinä mielessä nyt tässä tullaan vastaan myös sitä kolmatta sektoria, jonka koetaan ja odotetaan työllistävän ihmisiä. Tässä annetaan nyt suora sysäys, impulssi, vastaantulo, että ei tarvitse maksaa veroa näistä kiinteistöistä, vaan mahdollisesti, jos valtuusto aikanaan kussakin kunnassa päättää, se on jopa nolla.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta keksi ihan hyvän täyn, nämä yleishyödylliset rakennukset, joita tässä nyt kaikki ovat kiitelleet. Se on hyvä puoli tässä kiinteistöveroasiassa, mutta mitään muuta hyvää puolta siinä sitten ei oikeastaan olekaan.

Tein lakialoitteen, kun tutkin tätä asiaa ja huomasi, että siinä on esimerkiksi sellaisia ongelmia, että hankittaessa käytetty, vanha kiinteistö verottajan ja omistajan näkemykset ovat

täysin erilaisia. Koska tontista on korkeampi kiinteistövero yleensä kuin asunnosta, verottaja haluaa painottaa tontin arvoa ja omistaja nimenomaan tällaisessa kiinteistössä asunnon arvoa, koska silloin hän pääsisi pienemmällä verolla. Näitä riitatapauksia riittää korkeimmassa oikeudessa, eivätkä ne tälläkään parannu, kun ei yhdistetty asuntojen ja tonttien kiinteistöveroa samaksi, mikä minun mielestäni olisi ollut mielekästä ja mitä asiassa esitinkin.

Toinen ongelmahan on tietenkin se, että jos on kaksi samanarvoista tonttia, joku erehtyy vielä tekemään semmoisen tyhmyyden, että ottaa esimerkiksi lainaa ja ostaa sen tontin, maksaa pankille ensin 6—7 prosenttia ja saa kiinteistöverot niskaansa, kun viisaampi menee ja vuokraa sen. Samanarvoisen tontin saa silloin 4,5 prosentin vuosivuokralla, eikä siitä enää mene mitään kiinteistövero, ja omistusoikeus on jokseenkin yhtä turvattu, varsinkin jos sen yhteiskunnalta vuokraa. Silloin pitäisikin siinä olla jokin leasingvero, jotta se menisi jotenkin tasapuolisesti.

”Rahat pois porvareilta”, ehkä tuumivat monet tässäkin salissa käsiteltäessä tonttien ja asuntojen kiinteistöveron nostoa. Mutta huomautta on kuitenkin tainnut jäädä se, että maasamme on vielä runsaslukuinen joukko jo ennestään raiippaverotettuja eläkeläisiä ja veteraaneja, jotka asuvat omakotitaloissaan. Sitähän ei nykyään enää tämän mukaan saisi tehdä. Usein on vanha, verotusarvoltaan matala asunto, mutta tontin arvo ei laske iän myötä, päinvastoin nousee. Heidän asumisensa omissa kodeissaan on jo nyt käynyt lähes mahdottomaksi. Miten käy niissä vasemmistokunnissa, kuten Vantaalla, jotka ovat niin suurissa veloissa, että oikein suu auki odottavat kiinteistöveron nostomahdollisuutta? Miten siellä käy omakotitalojen ja velkaisten rivi- ja paritalojen ja pienkerrostalojen asukkaiden? Tietenkin voidaan todeta, että omat koirat purivat, mutta haavat ovat silti samat.

Mielestäni kunnille ei ole syytä antaa oikeutta kovin laaja-alaisesti holtittomaan kiinteistövero-oikeuden käyttöön, sillä sitä se olisi, jos alarajoja ei olisi ollenkaan tai ne ovat hyvin matalat, mutta asunnosta voitaisiin vuosittain periä 5 prosenttia sen arvosta ja tontista kokonainen prosentti. Eihän se heti kerrostaloissa tuntuisi, mutta vuoden viiveellä kylläkin. Puolen miljoonan markan arvoisesta asunnosta alkaisi mennä 2 500 markkaa vuodessa eli vastike olisi 200 kuukaudessa pelkästään tästä johtuen. Kun myös tontin kiinteistövero nousisi, vaikuttaisi se myös kerrostalojen vuokria vielä lisäävästi, vaikka

kaan ei kovin paljon, sillä tontin lisääntyneen veron jakajia on kerrostalossa kymmeniä.

Mutta miten käy näiden veteraanien ja eläkeläisten omakotitaloissaan? Heidätkö tämän lain kannattajat haluavat ulos ja vaivaistentaloon? No, tuleehan sitten tontteja markkinoille, mutta keino on kohtuuton. Luulenpa, että valveutuneet omakotitalojen ja muiden pienkiinteistöjen omistajat ryhdistäytyvät ainakin sen verran jälkikätehen, että tutkivat tarkkaan äänestyslistamme, sillä vaaleissa voi antaa turpiin, vaikka talo menikin.

Entä sitten kesämökit? Helsingissä lieene 50 000—100 000 kesämökkiä ja siirtolapuutarhaa tai vastaavaa. 0,6 prosentin veron kohdistaminen niihin tuntuu tämän hallituksen taholta täysin järjettömältä. Ei ihme, että Esko Aho hykerteli käsiään ja minun oli hieman vaikea saada keskustalaisten nimiä lakialoitteeseeni, jossa esitin tonttien kiinteistöveron alentamista samalle tasolle kuin asuntojen.

Mutta kesämökeistä en puhu lakialoitteessani mitään, sillä kunnat mielestäni verottavat niitä aivan riittävästi. Tuttavani maksaa erääseen keskustalaiseen Oulun läänin itäiseen kuntaan kuukauden kesäasumisesta saman kuin loppuvuoden rivitaloasumisestaan Espoossa. Ei siis ihme, että oppositio on mielissään, kun kokoomus ja demarit ihan oma-aloitteisesti ajavat kaikki kesämökin omistavat helsinkiläiset keskustakuntiin kiinteistöverolla riistettäväksi. Voiko siis hallitus antaa typerämpää lakiesitystä? Eipä ihme, että kepun kannatuskäyrät nousevat. Eikö olisi kannattanut Ahon itsensä antaa tehdä tämä liikainen työ? Mutta voihan olla, että tämä on kepun piirustuspöydältä lähtöisin.

Vakuutan teille, ettei asia jää tähän, vaan perästä vielä kuuluu ja lujaa, sillä on selvää, että yksistään helsinkiläisten kesämökkiläisten nykyinen vero voi nousta jopa moninkertaiseksi, puhumattakaan kaikkien suomalaisten perusasumisesta omakoti- ja pientaloasunnoissa, joiden vero nyt voi nousta 20 prosenttia. Ovatko omakotitaloissa asuvat veteraanit ja muut eläkeläiset nyt rahoittamassa veronalennuksia muun lamarahoituksen lisäksi? Eikö heitä ole tarpeeksi tällä vuosikymmenellä rokotettu?

Ed. Sjöblom: Arvoisa puhemies! Kiinteistöverolain muutos on hyvä 13 a §:n osalta. On tehty selvennys, että se koskee kaikkia yleishyödyllisiä kiinteistöjä eikä anna mahdollisuutta enää syrjiä eri ryhmiä. Se on tasapuolinen. Samoin alarajan pitäminen paikallaan on hyvä

asia. Se antaa kunnalliselle itsehallinnolle liikkumavaraa. Se ei pakota yli 40:tä kuntaa muuttamaan linjaansa. Valiokunta on tehnyt hyvää työtä tehdessään nämä muutokset alkuperäiseen esitykseen.

Veron ylärajan nosto ei ole maksajille hyvä asia. Verotusarvo-ongelmat jäävät edelleen. Varsinkin pk-toimitilojen osalta ne kärjistyvät hyvin helposti. Itse en ole veropohjan laajennuksen kannalla.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Kuten jo useassa puheenvuorossa on todettu, 13 a § tasavertaistaa erilaisten yhteisten yleishyödyllisten rakennusten omistajien aseman, mikä tarkoittaa, että maamiesseurojen talot, urheiluseurojen talot, työväenyhdistysten talot ym. vanhat rakennukset ovat nyt samalla lähtöviivalla kiinteistöverotuskäytännön suhteen. Se on erinomainen uudistus, jonka valiokunta omalla työkentelyllään sai tähän mietintöön.

Toinen täällä yhtä lailla kiitelty ratkaisu oli se, että kiinteistöveron alarajaa ei nostettu, jolloin, kun ylärajaa nostettiin, se antaa kunnille liikkumavaraa. Kiinteistövero oli eräs kunnille tarjottu kompensaatio kuntien tulonleikkauksien katteeksi. Aivan samoin kuin ed. Sjöblom en itse kannata veron nostoa, mutta se mahdollisuus täytyy toki kunnille suoda, koska jostakin niidenkin on tilkettä pussin pohjalle saatava.

Toinen mielenkiintoinen asia, johon tämä lakiesitys sinällään ei puutu, on tietysti kiinteistöjen verotusarvon määrittely. Tarkoitin tällä sitä, että tontin, jolle kaavoittaja kaavoittaa lisärakennusoikeutta, arvo nousee verottajan silmissä. Voi olla tällainen tilanne, että on kaavoitettu lisärakennusoikeutta ja tontilla on vanha rakennus, jonka kaavoittaja suojelee. Verottaja määrittelee tontille arvon sen lisärakennusoikeuden mukaan, jota ei pystykään käyttämään. Tässä tilanteessa syntyy hyvin vakavia epäkohtia näille kiinteistöjen omistajille. Toki oikeuslaitoksen pitkän prosessin kautta tapaukset pystytään useimmiten oikaisemaan.

Täällä otettiin myöskin kantaa siihen, että kiinteistön eli sen maapohjan arvo määritellään erikseen ja rakennuksen arvo erikseen. Tämän entisenä kaavoitustointa harjoittavana henkilönä ymmärrän varsin hyvin. Rakennus ikääntyy. Rakennuksen, silloin kun se on suojeltu, käyttöarvo tietyllä tavalla hyyytyy, koska sitä ei pysty purkamaan eikä uudistamaan. Toisaalta maapohjan arvo voi nousta johtuen kaavoittajan toimenpiteistä. Tontti yksikseen onkin jonkin alueen

tai taajaman, jopa kaupungin keskustassa ja sen hyödyntämisarvo nousee. Silloin tietysti on ymmärrettävää, että syntyy harrastusta myöskin kuntatasolla rahastaa tällä.

Edelleen, arvoisa puhemies, haluan korostaa sitä, että valiokunnan työskentely oli erinomaisen osoitus siitä, että hallituksen esitystenkin suhteen voidaan käyttää sellaista harkintaa, että kuntia, joissa on matala kiinteistöveroprosentti, ei pakoteta sitä nostamaan, jos ne ovat edelleen sitä mieltä, että sitä ei tarvitse kohottaa, ja erityisesti, jos niiden taloudellisesti on mahdollista pitää kiinteistöveroprosenttinsa matalana.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Valiokunnan työskentely ansaitsee todella kiitoksen kaikilta osin. Sitä olen aina ihmetellyt ja vähän kysellyt, tarvitaanko yleensä lainsäätäjältä ala- ja yläraja kiinteistöveroon. Ei vanhassa veroäyriässä eli nykyisessä tuloveroprosentissaakaan ole mitään lainsäätäjän asettamia ala- tai ylärajoja. Miksei voitaisi luottaa kunnalliseen itsehallintoon ja antaa kunnan päättää itse vapaasti nämä prosentit? Se on ehkä liian pitkälle ajateltua kunnallisen itsehallinnon kunnioitusta, mutta mitään estettä en sille näe, koska kuntalaiset valitsevat omat päättäjänsä. Näin päätösvalta voisi olla siltäkin osin siellä, niin kuin tosiaan tuloveroprosentin osaltakin on. Mutta esitys tältä osin on muuttunut niin, että tuota alarajaa ei ole nostettu. Se on ehkä ihan paikallaan.

Tuo 13 a § on hyvä. Se korjaa sen räikeän epäkohdan, joka meillä on ollut, joka edellisen hallituksen aikana ministeri Viinasen vaatimuksesta ja painostuksesta tuli. Nyt meillä on ilmeisesti joustavammat, ymmärtävämmät ja fiksummat ministerit valtiovarainministeriössä, jotka eivät ole estäneet tällaisen järkevän ja, sanoisin, ihan perustuslakiakin ajatellen tasapuolisuutta, tasavertaisuutta toteuttavan uudistuksen tekemistä.

Nuorisoseurantat, työväentalot ja maamies-seurantat on ollut mahdollista vapauttaa. Esimerkiksi omassa kotikunnassani on raittiusseuralla yksi seuratalo. Sitä ei ole voinut lain mukaan vapauttaa kiinteistöverosta. Nyt sen voi ja samalla tavalla kaikki muutkin yleishyödyllisten yhteisöjen rakennukset. Tämä on todella askel oikeaan suuntaan, kiitos siitä.

Ed. N u r m i : Arvoisa herra puhemies! Olen kovin ilahtunut siitä, että kiinteistöverolain 13 a § on muutettu. Taloudellisesti ei ole kyse suurista summista, mutta käytännön merkitys on

suuri. Monet kolmannen sektorin toiminnot saavat tämän pykälän myötä tukea. Tämä on myös linjassa hallituksen noudattaman politiikan kanssa, jolla etsitään verkostoja yhteiskunnan hyvinvoinnin ylläpitämiseksi.

Henkilökohtaisesti olen tyytyväinen siitä, varsinkin kun olen itse tehnyt asiasta aloitteen, joka nyt meni läpi, että myös vapaapalokunnat voivat saada vapautuksen kiinteistöverosta. Se on osaltaan askel kohti turvallisempaa Suomea.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti vain, tässä ed. S. Kanerva on huolissaan ja vähän moitiskeli hallitusta, että tässä on huono esitys. Tässähän pitää jatkossa vain uskoa siihen, jotta kaupungin- ja kunnanvaltuustot hoitavat homman hienosti siten, jotta sotaveteraanit ja iäkkäät ihmiset eivät joudu kärsimään tästä, koska asia on paikallisen hallinnon käsissä. Ei se ole enää meidän käsissämme.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Kuuntelin ed. S. Kanervan puhetta huoneessani ja harvoin nousen niin äkkiä pystyyn ja lähten tänne juoksemaan. Valitettavasti ed. S. Kanerva on myöskin tehnyt saman tempun ja lähtenyt täältä salista.

Ed. Kanerva puhuu yleensä asiaa. Nyt hän puhui osin asiaa, mutta suosiota ei saavuteta lisää sillä Helsingissäkään, jos nakkelee kiviä tämän lakiesityksen yhteydessä Suomen keskustan niskaan. Ei ole keskustapuolueen eikä aivan kokonaan meidän keskustalaisten luottamusmiestenkään syy, että helsinkiläiset ovat erityisesti mieltyneet keskustalaisiin kuntiin. On tosin huomattava, että kun on jaksanut pari tuntia istua Helsingistä lähdettyään, melkein aina päätyy keskustalaiseen kuntaan. Jos helsinkiläiset tuntevat itsensä orvoiksi keskustalaisissa kunnissa, on parasta jäädä viettämään kesää Erotajalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys verontilityslainsäädännön muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 54/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1998 vp
Toivomusaloite 41/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Kallio: Arvoisa herra puhemies! Tässä verontilityslaissa on muutama kohta, mihin oppositio on kiinnittänyt huomiota ja mitä oppositio ei haluaisi hyväksyä. Ensimmäinen koskee tietenkin jatko-osuutta kuntien, valtion ja seurakuntien kesken. Siinä mielestämme mietinnössä oleva ponsi on joutavan terävä kirkkoa kohtaan. Annetaan sellainen viesti, että kuntien ongelmat ratkaistaan muuttamalla jako-osuuksia siten, että kirkolle tuleva osuus leikataan. Oikeastaan tämä ponsi kuuluu samaan ryhmään kuin hokema "valtiontalous saadaan kuntoon, kun puoluetuki poistetaan". Nimittäin kysymyksessä on kuitenkin kuntien kannalta aika pieni summa, parisataa miljoonaa, 200 miljoonasta suurin piirtein puhutaan ja 200 miljoonalla ei kyllä kuntien ongelmia ratkaista.

Perustelut, minkä takia tällainen lausuma on annettu, ontuvat myös mielestäni pahanlaisesti. Annetaan ymmärtää, että vain kirkon osuus yhteisöverosta on huomattavasti kasvanut. Todetakaan, että se on kasvanut suurin piirtein samassa suhteessa kuin valtion ja kuntien osuudet yhteisöverosta. Viime vuonna leikattiin kirkon osuutta 3,3 prosentista 3 prosenttiin eli sen osuus ei ole noussut edes siinä suhteessa kuin muiden veronsaajien osuudet yhteisöverosta.

Yhteisöveroon liittyy tietenkin ongelmia, ja jos näistä jako-osuuksista ruvetaan neuvottelemaan, niin edellyttämme kyllä täyttää kompensaatia. Kirkko esimerkiksi maksaa selvästi korkeampaa sosiaaliturvamaksua palkoista ja siinä yhteydessä, jos osuuksia lähdetään muuttamaan, on paikallaan kompensoida sosiaaliturvamaksuja, mutta lähdemme täydestä kompensaatista.

Vastalauseessa meillä on kolme omaa perustelulausumaa ja sitten minulla on henkilökohtaisesti yksi oma perustelulausumaehdotus, joka koskee vapaaseurakuntien asemaa. On ymmärrettävää, että vapaat uskonnolliset yhdyskunnat kokevat epäoikeudenmukaiseksi sen tosiasian, kun ne joutuvat maksamaan omasta liiketoiminnastaan toiselle uskonnolliselle yhdyskunnalle veroa. Jotta tuo selviäisi, niin sanon sen yksinkertaisemmin näin: Kun esimerkiksi vapaakirkko ylläpitää kirjapainoa ja tekee liikevoittoa siitä, niin se maksaa toiselle seurakunnalle veroa.

Kysymyksessä on loppujen lopuksi aika pieni summa. Se on noin 6 miljoonaa markkaa tuosta 700 miljoonasta markasta, ja tämä ongelma voitaisiin ratkaista kahdella tavalla, joko siten, että muut uskonnonvapauslain mukaan rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat sisällytetään veronsaajien joukkoon, mutta en pidä sitä hyvänä ratkaisuna, vaikka se on yksi tapa ratkaista tämä ongelma. Toinen tapa on jakaa opetusministeriön määrärahoista toiminta-avustusta näille yhdyskunnille saman verran kuin ne ovat maksaneet toiselle kirkolle veroa. Esimerkiksi vapaaajattelijat maksavat omasta liiketoiminnastaan ja omasta toiminnastaan veroa kirkolle, mutta opetusministeriö jakaa vapaaajattelijoiden toiminta-avustusta. Samaa periaatetta voitaisiin soveltaa vapaitten seurakuntien osalta.

Herra puhemies! Sitten näihin pykäliin, mistä me tulemme sitten aikanaan tekemään muutosehdotuksia. Keskusta ja kristilliset esittävät 13 §:ään, joka koskee kuntien ja seurakuntien jako-osuuksia, muutosta niin, että jako-osuus määräytyisi verovuositain 75 prosentin painoarvolla kunkin kunnan asukasluvun mukaan. Tämä esitys vastaa täysin Kuntaliiton esitystä.

Herra puhemies! Kyllä tässä esityksessä on muitakin kohtia, mutta palaan niihin sitten toisessa käsittelyssä.

Ed. Jurola: Arvoisa puhemies! Yhteisöverojaon muutos kiinnostaa tietysti meitä kaikkia, koska jokainen meistä on sitoutunut omaan kuntaansa ja kantaa huolta kotikuntansa taloudesta.

Yhteisöverojako-osuudet ovat säilyneet muuttumattomina vuodesta 93, vaikka yhteisöjen kehityksessä on ollut kunnittaisia eroja. Jako-osuudet perustuvat vuosien 91 ja 92 tilanteeseen. Silloin päätetyssä jako-osuudessa huomioitiin muun muassa kuntien metsäverotuksen menetykset. Yhteisöveron kasvaessa metsäkunnat ovatkin saaneet tästä erityistä hyötyä. Toisaalta vuosikymmenen alussa lamassa olleet yrityspaikkakunnat eivät ole hyötäneet yritystoiminnan elpymisestä muutoin kuin ehkä ansiotuloverojen kasvaessa.

Kuntien tilinpäätökset ovat heijastelleet yhteisöveron jako-osuuksien suuruutta. Tutkija Heikki Helin esimerkiksi toteaa, että Päijät-Hämeessä viime vuoden tilinpäätöksen vuosikate oli sitä parempi, mitä kauempana kunta sijaitsee Lahdesta. Näissä kunnissa yhteisöveron osuus asukasta kohden oli myös suurin. Vastaavasti heikoimman katteen kuntien kuten Lahden, Heino-

lan, Hollolan ja Nastolan yhteisövero asukasta kohden oli maakunnan pienin, eli juuri niiden kuntien, jotka ovat pisimmälle teollistuneet. Tämähän ei voi kuvata yritystoiminnan kunnittaisia eroja.

Kyseessä oleva hallituksen esitys pyrkii kohdistamaan yhteisöverot niihin kuntiin, joissa ne kertyvät. Peruseriaate on varsin oikeudenmukainen. Uudistuksen tulisi kannustaa siis kuntia yritystoiminnan synnyttämiseen. Tällaiseen verouudistukseen ja yhteisöverouudistukseen ei siis mielestäni pidä sotkea esimerkiksi asukaspoijaista jakoa, koska valtionosuusjärjestelmä on tehty sitä varten, että kuntien välisiä eroja tasataan. Mutta kuinka sitten loppupelissä kullekin kunnalle käy?

Valtionosuusjärjestelmällä tasataan kuntien välisiä eroja varsin tehokkaasti. Päijät-Hämeessäkin vuonna 2003 minkään kunnan tulopohja ei ole nykyistä heikompi. Vähentynyt yhteisövero korvaantuu verotulontasauksella ja voittajaksi jonkin verran pääsevät vain Lahti, Heinola ja Nastola. Kokonaisuudessaan koko Suomessa noin 300 kunnan osalta rahoitusasemassa verontasauksen jälkeen ei ole havaittavissa juurikaan muutosta. Noin 90:tä kuntaa koskee itse asiassa lopputilanteessa koko uudistus, miten näiden kuntien kesken yhteisövero lopulta jaetaan.

Kyseessä olevan esityksen mukaan monessa kunnassa toimivan yrityksen maksamat yhteisöverot jaetaan yrityksen toimipaikkakuntien kesken toimipaikkojen henkilökuntamäärien suhteessa. Pääkonttorille ei eroteta erillistä pääkonttoriosuutta. Konsernisuhteessa olevien yhteisöjen verot lasketaan yhteen ja jaetaan konserniin kuuluvien yhteisöjen kunnittaisten henkilöstö-määrien suhteessa.

Juuri viimeksi mainittu kohta on aiheuttanut kritiikkiä, ei niinkään peruseriaatteeltaan, vaan siksi, että koelaskelmissa ei ole voitu ottaa huomioon konserniveron jakautumista. Metsäkunnille erotetaan yhteisöveron kokonaismäärästä metsäveron osuus, joka on puhtaan tuoton mukaisen laskennallisen veron ja Metsähallituksen maksaman yhteisöveron yhteismäärä. Osuus jaetaan kuntien kesken kantorahatulojen kunnittaisen jakauman perusteella.

Helsingin Sanomat esittelee tämänpäiväisessä lehdessä kuntien tilinpäätöksiä viime vuodelta. Selvityksessä todetaan, että parhaita tuloksia tekivät edelleen maaseutukunnat ja pienet maalaiskunnat. Huippujoukon muodostavat 90 kuntaa, joissa vuosikate kattoi poistot yli kaksinkertaisesti. Tähän tulorahoituksen huippujoukkoon

mahtuu vain 7 kaupunkia. Artikkelin mukaan kunnallistalouden kriisi on siis muuttanut maalta kaupunkiin. Mitään yksittäistä syytä vaikeuksiin on artikkelin mukaan mahdoton löytää, mutta useimmilla vaikeuksiin joutuvilla kunnilla yhteisöveron kasvutuotto on valunut pääosin ohi suun.

Yhä vakavammin voidaan kysyä, onko verontasausjärjestelmä ylipäätään liian raju. Noin 300 kunnalle on taattu verontasauksen jälkeen suhteellisen turvattu olo ja vaikeuksissa olevat taajamat tasaavat verotuottoa muille kunnille. Minun mielestäni uusittua valtionosuusjärjestelmää ja sen vaikutusta kuntien talouksiin tuleekin tarkasti seurata ja selvittää, kuten hallintovaliokunta aikanaan edellyttikin, ja on ryhdyttävä tarpeellisiin muutoksiin.

Menettely, jossa yhteisöveron tuotosta ohjataan 3 prosenttia evankelisluterilaiselle ja ortodoksille kirkolle, on kansainvälisesti ainutlaatuista, kuten valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan. Seurakuntien saama osuus on vuosikymmenen alusta kasvanut useilla sadoilla miljoonilla markkoilla, ollen tänä vuonna noin 700 miljoonaa markkaa. Samaan aikaan kuntien valtionosuuksia on kuitenkin rajusti leikattu, niin kuin kaikki tiedämme. Toisaalta kirkon maksama työnantajan sosiaaliturvamaksu on noin 6 prosenttia korkeampi kuin kuntatyönantajalla, mikä varmasti estää seurakuntia työllistämästä.

Minun mielestäni, toisin kuin ed. Kallis arvioi, valtiovarainvaliokunta on aivan oikein lausunut, että hallituksen tulee asianomaisten tahojen kanssa neuvotellen selvittää pikaisesti mahdollisuudet alentaa seurakuntien yhteisöverosuutta joko suoraan kuntien hyväksi tai ohjattavaksi valtionosuuksien korotuksien kautta vaikeuksissa oleville kunnille, jolloin samassa yhteydessä tulee selvittää myös seurakuntatyönantajan sosiaaliturvamaksujen taso. Eihän tällä tietysti, niin kuin ed. Kallis sanoi, kuntien asemaa ratkaista, mutta esimerkiksi harkinnanvaraisten valtionosuuksien määrärahasa muuttamat sadat miljoonatkin ovat luultavasti hyvin tarpeellisia.

Lopuksi haluan vielä yhteenvedonomaaisesti todeta, että yhteisöverouudistuksen peruseriaatteet ovat varsin oikeudenmukaiset. Lopputasaus eli kuntien verotulon tasaus on kuitenkin varsin voimakas. Mikäli tämä järjestelmä juuri tästä syystä johtaa kohtuuttomuuksiin, järjestelmää on uusittava.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Voin ensinnäkin täysin yhtyä ed. Juurolan esittämisiin näkemyksiin. Me yhdessä olemme punnertaneet mietintöä verojaostossa muitten jäsenten kera.

Tässä asiassa on muutama sellainen kipupiste, jota haluan käsitellä.

Ensinnäkin konsernien maksama yhteisövero ja sen vyöryttäminen siltä osin kunnallistalouteen kuin konsernilla on toimintaa useiden eri kuntien alueella. Siinä on selvästi aukko paikka. Kukaan ei tälläkään hetkellä pysty vielä minkäänlaisin koelaskelmin esittämään arvioita siitä, millä tavalla kunnat tässä tilanteessa verotuloja osakseen saavat tai menettävät. Tältä osin onkin esitetty, että asiaa pitää seurata ja tämä on vakava esitys. Tätä pitää todella tarkkaan valvoa ja seurata ja ryhtyä myös tarpeen tullen toimenpiteisiin, ettei synny kohtuuttomia tilanteita.

Nimittäin viittaus henkilöstön lukumäärään saattaa joissakin tilanteissa ontua, koska suuret yhtiöt ovat yhtiöittäneet monia alatoimintojaan tyyppiä kiinteistönhuolto, siivous, ruokapalvelut jnp. Esimerkinomaisesti totean, että vaikka Inkoon voimalassa on satamäärin työntekijöitä, niin siellä virallisesti on vain muutamia kymmeniä työntekijöitä konttorissa. Kaikki muut toiminnot on yhtiöitetty. Siellä on siis juridisia henkilöitä, mutta ei fyysisiä henkilöitä. Sitten, kun yhteisöveroa vyörytetään, niin Inkoo saa vain näitten, voisiko sanoa, virallisten työntekijöitten mukaisen osuuden eikä todellisen työntekijämäärän mukaista osuutta. Tämä erotus voi olla kohtuuttoman suuri.

Tämän kaltaisia tilanteita voi olla muuallakin, mutta meillä ei ole niistä tätä päätöstä tehdessä minkäänlaista käsitystä. Eivät asiantuntijat valtiokunnassa pystyneet sitä sanomaan, ei hallitus esityksessään, ei kukaan ja sen vuoksi korostan asian tärkeyttä, vaikka se mietinnössä on aika lievästi muotoon kirjoitettu, että pitää seurata.

Toinen kipupiste liittyy seurakuntien oikeuteen ylipäänsä saada yhteisöveroa, mihin se perustuu ja millä tavalla lakiesitys kohtelee ylipäänsä uskonnollisia yhteisöjä. Mietinnössä todetaan, että ne ovat keskenään eriarvoisessa asemassa.

Meillä sosialidemokraateilla, kuten myös tietääkseni vasemmistoliitolla olisi ollut valmius tässä yhteydessä jo kannattaa ministeri Heinosen

näkemyksiä siitä, että olisi yhdellä prosenttiyksiköllä seurakuntien yhteisövero-osuutta voitu tässä yhteydessä leikata. Mutta myönnämme sen, että tämä asia on luonteeltaan kuitenkin niin laaja-alainen ja moniulotteinen, että on ehkä järkevämpää paremmalla ajalla ratkaista asia. Ehkä seuraava hallitusohjelma on oikeampi asiakirja sopia ja katsoa tätä uudelleen. Mutta selvää on, että se on nyt luopin alla ja jonkinlaisia toimenpiteitä siinä on aihetta tehdä.

Mitä tulee siihen, että järjestelmään liitettäisiin jollakin tavalla asukasmäärä, että kunnan asukasmäärä vaikuttaisi suoraan kunnan saamaan yhteisöveromäärään, niin pidän huonona, jos sotketaan valtionosuusjärjestelmät ja verojärjestelmät. Ne kannattaa pitää erillään. Siltä osin kuin kunnallistaloudessa on ongelmia, siellä on erilaisia tasausjärjestelmiä.

Kaiken kaikkiaan olisi järkevää useammin katsoa kuntien saamia tulonsiirtoja kokonaisuudessaan, mitä merkitsevät valtionosuudet, yhteisövero-osuudet, verotulon tasausjärjestelmät, ja katsoa sitten, paljonko on markkaa per asukas missäkin kunnassa. Vertailuja on olemassa ja siellä on hyvin hyvin yllättävät kunnat a) kärjessä ja b) hännillä. Siinä pikkuisen sellainen musta tuntuu -logiikka heittää voltia. Siellä köyhä muuttuu rikkaaksi ja päinvastoin. Suosittelen sellaisten tilastojen lukemista.

Hyvänä pidän myös sitä, että pääkonttorillisä on hallituksen esityksestä poistettu. Se rauhoittaa asiaa kovasti.

Kaiken kaikkiaan tilanteen ajanmukaistaminen ja pyrkimys parempaan on kyllä hallituksen esityksestä luettavissa. Esitys on pienine puutteineenkin kannatettava ja hyvä.

Ed. Ala-Harja merkitään läsnä olevaksi.

Ed. V e h v i l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Miksi Pohjois-Karjalassa toimii Abloyin lukko-tehdas? Siksi, että voimme lukita viimeisimmänkin oven. Tämän kaltaisia kyynisiä vitsejä on kuullut viime aikoina Pohjois-Karjalassa. Kyynisyyttä on aiheuttanut erityisesti maan hallituksen kuntapolitiikka. Tämän talven pelätty uutinen on ollut nyt keskustelussa oleva yhteisöverouudistus.

Kaikki olemme samaa mieltä siitä, että yhteisöverojärjestelmää on tarpeellista uudistaa, sillä nykyiset jakoperusteet ovat vanhentuneet ja perustuvat vuosikymmenen alun tilanteeseen. Hal-

lituksen uudistusmallin perustelut kuitenkin ontuvat.

Uudistuksen pyrkimys kannustaa kuntia elinkeinopolitiikkansa hyvään hoitamiseen toimii kyllä teoriassa, mutta ei käytännössä. Uskon, että yritystoiminnan kehittymiseen ja sijoittumiseen vaikuttavat kuntien omien toimien ohella paljon enemmän muut tekijät, muun muassa kunnan sijainti, yrityksen omat panostukset ja myös valtiovallan tukitoimetkin. On luonnollista, että yliopistot, erilaiset tutkimuslaitokset, virastot ym. instanssit lisäävät yritysten hakeutumista tietyille paikkakunnille. Kunnan omien elinkeinopolitiittisten toimien merkitys on useissa tapauksissa melko vähäinen, vaikka täällä edellä toisin on annettu ymmärtääkin.

Hallituksen esitys yhteisöveron uudistamiseksi on ainakin minulle pettymys. Suuri virhe hallituksen mallissa on, että se hylkää täysin asukaslukupohjaisuuden yhteisverojoon perusteena. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että vähävaraisten kuntien ähdinko kasvaa ja uudistus kohdistuu ankarimmin juuri niihin kuntiin, joilta on valtion toimesta jo tähänkin mennessä leikattu eniten. Hallituksen yhteisöveromalli lisää edelleen kuntien välistä eriarvoisuutta ja jakaa kunnat sumeilematta menestyviin ja taloustuskissaan kamppaileviin kuntiin. Tämä uudistus ei tunne yhteisvastuullisuutta eikä tasa-arvoa.

Hallituksen malli ei rankaise vain yksittäisiä kuntia, vaan siitä kärsivät myös laajemmat alueet, maakunnat. Tämä yhteisöveromalli on auttamattomasti rahansiirtoa maakunnasta toiseen. Esimerkiksi Kainuulle siirtymäkauden menetys on toistasataa miljoonaa markkaa, kun sitä vastoin Uudenmaan voitto vuositasona on yli 400 miljoonaa markkaa. Tällä uudistuksella hallitus heikentää edelleen pahasta työttömyydestä ja kovasta muuttoliikkeestä kärsivien alueiden tilannetta.

Hallituspuolueiden on turha täällä kummasella voimistunutta maan sisäistä muuttoliikettä samaan aikaan, kun se ajaa yhteisöveron osalta nyt esillä olevan kaltaista ratkaisua. Tällä hallituksen linjalla tuetaan ihmisten siirtymistä syrjäseuduilta ja pikkutaajamista kohti suurempia keskuksia.

Arvoisa puhemies! Esillä oleva yhteisöverouudistus on looginen jatko hallituksen muulle kunta- ja aluepolitiikalle. Uudistus palvelee hyvin hallituksen näkemystä, jonka mukaan tuetaan niitä kuntia ja alueita, joilla jo muutenkin menee hyvin, ja jätetään samaan aikaan ne kunnat ja

alueet, joilla menee heikommin, selviytymään oman onnensa nojaan.

Siv Sandbergin ja Krister Ståhlbergin tutkimuksen mukaan jako yhteisöverouudistuksen voittajiin ja häviäjiin seuraa karkeasti ottaen jakoa suuriin ja pieniin kuntiin, keskuksiin ja syrjäseutuihin. Pienet kunnat menettävät tutkijoiden mukaan uudistuksessa eniten. Keskimääräinen muutos alle 3 000 asukkaan kunnassa on lähes 900 markkaa per asukas ja tappiot vähenevät kuntakoon kasvaessa.

Entä millaisia kuntia ovat uudistuksen voittajakunnat? Ensinnäkin niissä työttömyys on tuntuvasti alhaisempaa kuin häviäjäkunnissa. Toiseksi niiden veropohja on ennestään vahvempi. Niin ikään voittajakunnissa veroprosentti on alhaisemmalla tasolla kuin häviäjäkunnissa. Voittajakunnissa palveluiden tuottaminen on kokonaisuudessaan halvempaa kuin häviäjäkunnissa. Näin kertovat Sandbergin ja Ståhlbergin tilastot ja tutkimukset.

Mitä yhteenvetoa edellisistä voi tehdä? Sen, että niin sanotut häviäjäkunnat ovat jo nyt suurissa talousvaikeuksissa, ja sen, että ne tulevat olemaan vielä suuremmissa vaikeuksissa siirtymävuosien aikana. Vaikeudet tulevat tarkoittamaan suurta sopeuttamispainetta, joka näkyy veroprosenttien korottamisina, suurina säästöpaketteina, palvelutuotannon supistamisena jne. Kuntalaisten, siis ihmisten tasolla uudistus merkitsee sadoissa kunnissa palveluiden saatavuuden vaarantumista, mahdollisesti myös kallistumista sekä verotuksen kiristymistä.

Yhteisövero on ollut merkittävä taloudellinen pelastuskeino monille rahavaikeuksissa oleville kunnille viime vuosina, niin myös omalle kotikaupungilleni Joensuulle. Nyt maan hallitus kuitenkin haluaa ottaa myös vaikeuksissa olevilta kunnilta tämänkin pappilan hätävaran pois.

Arvoisa puhemies! Millainen olisi oikeudenmukainen yhteisöveron jakomalli? Peruskysymys on asukaslukupohjaisuus, jota täällä on jo kammoksuttu edellisissä puheenvuoroissa. Niin keskusta, Suomen Kuntaliitto kuin myös lukuisat maakunnalliset liitot ovat esittäneet, että yhteisöveron jakoperusteeksi otettaisiin osittain asukaslukupohjaisuus. Näin voitaisiin hidastaa sitä, että sadat vaikeuksissa olevat kunnat joutuvat yhä pahempaan taloudelliseen kurimukseen. Näin voitaisiin samalla myös turvata peruspalveluiden järjestäminen kunnissa. Näin voitaisiin hillitä myös muuttoliikettä.

Keskusta on vastalauseessaan esittänyt oman mallinsa yhteisöveron toteuttamisesta ja siirty-

mäkauden järjestelyistä. Erityisesti haluan painottaa siirtymäajan ratkaisujen tärkeyttä. Kuntien viime vuoden tunnusluvut kertovat, että taloudellinen kaaos on täyttä totta kymmenissä kunnissa. Tämän vuoksi onkin välttämätöntä, että uudistuksen tuomat siirtymäkauden tappiot korvataan tappiokunnille harkinnanvaraisilla avustuksilla.

Ed. L a h t e l a : Rouva puhemies! Jos tämä toteutettaisiin siten, jotta ei olisi siirtymävaihetta ollenkaan, eli tehtäisiin tämä uudistus siten, jotta ne lopputulemat, mitä siellä laskelmissa on olemassa, toteutettaisiin suoraan, kävisi sillä tavalla, että osassa kunnista eli ilmeisesti 90 kunnassa tapahtuisi muutoksia. Mutta hallituksen esitys ei lähde semmoisesta ajattelusta. Se olisi kaikkein yksinkertaisin malli.

Tässä on kysymys siitä, jotta on nollasummapeli. Siinähan hyvää ratkaisua ei tule olemaanakaan. Joku aina häviää, joku aina voittaa. Sehän tietysti juontaa juurensa sieltä, jotta jos olisi joskus aikanaan ollut viisautta tehdä semmoinen ratkaisu tätä yhteisöveroa ensimmäistä kertaa tehtäessä, jako-osuutta tehtäessä, että osuudet olisivat sattuneet just nappiin, silloinhan tämmöistä keskustelua ei enää käytäisikään. Siinä mielessä luulen, jotta tästä ei hyvää sillä tavalla saakaan, että aina joku on tyytymätön ja jotkut ovat vähän tyytyväisempiä. Tällä hetkellä ei ihan kaikki, mutta suurin osa on tyytymättömiä, koska tässä siirtymävaihe tekee isolle osalle menetyksiä. Aikanaan ne tasaantuvat kolmen neljän vuoden päästä lopullisesti.

Pohjois-Karjalan osalta tilanne on aika ongelmallinen, sillä ilmeisesti väliaikana taitaa kaksi kuntaa voittaa ja loput ovat häviäjiä ja siinä mielessä ymmärtää sen huolen, mikä meillä maakunnassa on ollut. Me olemme toivoneet tietysti, että tässä tapahtuisi vielä jotain oikeudenmukaisuutta enemmän. Mutta niin kuin valiokunnan mietinnöstä näkee, muutosesityksestä ei ole näköjään sen parempaa tulossa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Aluksi totean, että meille jaetusta valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä puuttuu ilmeisesti hallintovaliokunnan lausunto. En ainaakaan sitä mistään löytänyt. Mutta kun olen hallintovaliokunnan jäsen, niin kyllä tiedän, mitä se sisältää.

Yhteisöverouudistus on tietysti välttämätön, koska vuosien 1991 ja 1992 perusteet ovat ensin näkin vanhentuneet, tilanne elinkeinoelämässä

on oleellisesti muuttunut sekä yritysten määrän että ennen kaikkea myös tuloksen suhteen.

Kun täällä salissa on puhuttu siitä, mitkä kunnat ovat nyt vaikeuksissa, millä kunnilla on paremmat katteet, voi hyvin yksinkertaisesti todeta, mitkä kunnat pärjäävät ja mitkä eivät. Jos kunta on viimeisten vuosien aikana joutunut korkeimpien valtionosuusleikkausten kohteeksi järjestelmämuutoksen kautta ja jos sillä samanaikaisesti on ollut pieni yhteisövero-osuus, kaikki tällaiset kunnat ovat tänä päivänä vaikeuksissa, niin suuri merkitys kuntien taloudelle yhteisöverolla ja valtionosuuksien leikkauksilla sekä siihen liittyvällä järjestelmän muutoksella käytännössä on.

Kun yhteisöveron jakoperusteita muutetaan, on lähtökohta sinänsä oikea, että sen avulla pyritään kohdentamaan yhteisöverot kertymän mukaisesti ja että se tukisi kuntien elinkeinopolitiikkaa. Mutta se perustelu, että yhteisöveron tuotto olisi riippuvainen vain kuntien elinkeinopolitiikasta, ei pidä yhtä todellisuuden kanssa. Kuten ed. Vehviläinen äsken totesi, elinkeinoelämän sijoittumiseen vaikuttavat oleellisesti enemmän yliopistojen ja tutkimuslaitosten sijainti, kunnan hallinnollinen asema, koko, sijainti johonkin muuhun keskukseen nähden jne. Näin ollen käytännössä käy niin, että kun valtio on ensin panostanut yliopistoihin, tutkimuslaitoksiin ja vastaaviin, sen lisäksi se vielä palkitsee yhteisöveron kautta näitä kuntia.

Toinen asia on sitten se, kuten Keskuskaupakamarin apulaisjohtaja, maamme johtaviin veroasiantuntijoihin kuuluva tohtori Pauli K. Mattila toteaa yhteisöveromietintöön antamassaan lausunnossa, että ei ole kohtuullisin kustannuksin luotavissa sellaista järjestelmää, joka oikeudenmukaisesti ottaa yrityksen tuloksen huomioon. Ja kun näin on, hän esittää, että osa yhteisöveron tuotosta jaettaisiin esimerkiksi asukaslukuperusteisesti. Eli asukaslukuperusteisen jaon osittainen lähtökohta on nimenomaan Keskuskaupakamarin veroasiantuntijan esityksessä.

Toinen asia on sitten, että voi kysyä, miksi tällaista järjestelmää ei ole ollut luotavissa. Yksikuntaisten yritysten eli niiden yritysten osalta, joilla on vain yksi toimipaikka, on helposti todettavissa tuoton mukainen yhteisövero, ja se tuloutetaan sijaintikunnalle. Sen sijaan monikuntaisten yritysten eli niiden osakeyhtiöiden ja muiden vastaavien osalta, joilla on toimintaa usean kunnan alueella, ei voida laskea tulosvaikutteisesti, millä tavalla minkin kunnan yksikkö tuot-

taa, ja näin ollen se on esitetty jaettavaksi henkilöstömäärien suhteessa.

Kolmas ja suurin ongelma, johon täällä on puututtu, ovat erilaiset konsernirakenteet. Monet yritykset ovat yhtiöittäneet niin, että mietinnön mukaan esimerkiksi UPM-Kymmenellä on noin 135 erillistä osakeyhtiötä. Niiden osalta, kun pörssiyhtiöiden tytäryhtiöiden voitot putsaataan kaikki pääyhtiöön, ilman konsernin huomioon ottamista sehän tarkoittaisi sitä, että pääyhtiön kotipaikkakunta olisi saanut kaikki verot, kuten työryhmä esittikin ja jonka työryhmän esityksen oikeudenmukaisuutta niin hana-kasti pääkaupunkiseudulla erityisesti valtakunnan valtamediaakin hyväksi käyttäen yritettiin todistaa.

Siitä oikeudenmukaisuudesta voi todeta sen, mitä oikeudenmukaisuutta on siinä, jos otan käytännön esimerkin, että esimerkiksi Outokumpu Oy:n vuoden 1995 tuloksesta, joka oli kaiken kaikkiaan noin 700 miljoonaa markkaa, tuotettiin Torniossa olevien kolmen tytäryhtiön toimesta 1,8 miljardia markkaa, ja työryhmän esityksen mukaan verotettava tulo olisi jäänyt kokonaan Espooseen eikä Tornion kaupunki olisi saanut penniäkään verotettavasta tuotosta, vaikka se oli peittänyt muiden yhtiöiden tappiot ja sen päälle oli jäänyt vielä voittoa 700 miljoonaa markkaa. Eihän siinä ole oikeudenmukaisuuden häivääkään, ei sinne päinkään. Onneksi hallitus on tämän tajunnut ja muuttanut tältä osin työryhmän esitystä. Tämä oli hallituksen hyvä teko, vaikka se ei vielääkään tulosvaikutteisesti vaikuta vaan henkilöstömäärien suhteessa, joka sekin oli selkeä ja hyvä parannus. Tämä vaikuttaa kymmeniin suomalaisiin kaupunkeihin, koska kaikki pörssiyhtiöt ovat yhtiöittäneet, paitsi Rautaruukissa se on vielä vähän kesken ainakin toistaiseksi, mutta sekin ilmeisesti tulee ne yhtiöittämään.

Kun sitten esimerkiksi Outokummun osalta laskettiin valiokuntaa varten, miten nämä verot uuden esityksen mukaan jakaantuvat, niin kun aiemman työryhmän esityksen mukaan Espoo olisi saanut 90 prosenttia kaikista Outokummun maksamista yhteisöveroista, uuden jaon mukaan se saa enää 10 prosenttia, eli se suurin piirtein yhteen kymmenesosaan jäi pääkonttorikunnan vero-osuus. Näin varmasti käy monen muunkin osalta. Siksi olisi tietysti ollut paikallaan nähdä koelaskelmat, mutta valitettavasti verohallitus ei tässä ajassa pystynyt niitä toimittamaan.

Kaiken kaikkiaan voi siis sanoa, että jos me millä tahansa elinkeinoelämän mittarilla mit-

taamme, uudenkaan esityksen mukainen jako ei vielä vastaa todellisia elinkeinoelämässä tapahtuvia muutoksia, sillä esimerkiksi pääkaupunkiseudun kaikkien toimialojen jalostusarvo tai tuotannon lisäysarvo on noin 26,3 prosenttia kokomaan arvosta, mutta se saa yhteisöverosta kuitenkin 41,5 prosenttia. Näin ollen monet muut teollistuneet kaupungit — uskon, että Oulu mukaan lukien — kärsivät merkittävällä tavalla vielä uudenkin esityksen puitteissa. (Ed. Dromberg: Tornio ei!) — Tornio kärsii edelleen. Esimerkiksi vuoden 1997 tuotosta Tornion tehtaasta muodostivat yhtiön tuloksesta 60 prosenttia Outokummun toimintakertomuksen mukaan, mutta henkilömäärällä jaettuna Tornio saa vain 24,1 prosenttia (Ed. Dromberg: Nykylakien mukaan?) — nykylakien mukaan — eli se ei ole tuottope-rusteinen edelleenkään, mutta, niin kuin olen sanonut, se vaatisi kokonaan uuden tilastokannan keräämisen, johon valtiovarainministeriö ja verohallitus ovat sanoneet, ettei sellainen ole näissä olosuhteissa mahdollista.

Tähän perustuen osittainen asukasmäärän huomioiminen olisi ollut täysin oikein ja oikeudenmukaista. Tunnusluvulla mitaten, jos jako olisi 50 ja 50 prosenttia, pääkaupunkiseudun ja muun Suomen osalta jako vastaisi elinkeinoelämän tunnuslukuja, joskin on tietysti todettava, että yksittäisten paikkakuntien välille edelleenkin jäisi ongelmia, ei se tasaisesti jakaantuisi sen mukaisesti.

Toinen asia, johon täällä on puututtu, on se, että on sanottu, että asukasmäärää ei saa sekoittaa tähän sen vuoksi, että pitää pitää erillään valtionosuusjärjestelmä ja verojärjestelmä. Kun verojärjestelmä ei ole todellinen, se oikeuttaa myöskin silloin ottamaan huomioon muita tekijöitä.

Toinen kysymys on myöskin se, että yhteisövero vaihtelee kunnittain niin voimakkaasti, että tasausjärjestelmä ei pysty ottamaan kaikkia näitä huomioon. Kun verotulojen tasausjärjestelmässä on 15 prosentin yläraja, niiden kuntien osalta, jotka saavat suurimman yhteisöveron pottin, yläraja tulee vastaan, jolloin mitään tasausta ei käytännössä enää tapahdu. Toinen ongelma on se, että käytännössä esimerkiksi Espoolta joudutaan tulevana vuosina perimään tavallaan valtiolle osa veroja takaisin, koska erot Espoon ja muiden kuntien välillä ovat niin suuret, että valtionosuusjärjestelmä ei riitä enää sisäisesti korvaamaan näitä eroja, kun valtionosuuksia on karsittu ja osittain kliirattu tehtävien siirtojen yhteydessä.

Edelleen hiukan epäilyttää tällainen puhe, kun ensin vaaditaan pitämään järjestelmää erillään ja sanotaan, että tasausjärjestelmä hoituu, niin seuraavassa kappaleessa, kuten ed. Juurola totesi, sanotaan, että tasausjärjestelmä on liian raju ja sitä pitää muuttaa. Elikkä tarkoitus on nimenomaan lisätä kuntien välisiä tuloeroja. Totuus on kuitenkin se, että kun nykyinen valtionosuusjärjestelmä perustuu sille ajatukselle, että laskennalliset menot on tasattu markkaa per asukas samaksi kaikissa kunnissa, ja kun menot ovat samat, kyllähän tulojenkin pitäisi olla hyvin pitkälle lähellä toisiaan. Näin ollen me emme voi hyväksyä liian suuria tuloeroja kuntien välillä. Kun verotulotäydennys kattaa 90 prosenttia, sehän tarkoittaa järjestelmänä sitä, että todellisuudessa, jos kaikki kunnat hoitaisivat yhtä taloudellisesti tehtävänsä ja pystyisivät pysymään laskennallisten menojen puitteissa, niillä kunnilla, joita on yli 300, jotka saavat verotulojen täydennystä, pitäisi olla 10 prosenttia korkeampi veroäyriin hinta kuin muilla kunnilla keskimäärin eli yli 19 penniä, mikä osoittaa, että lainsäädäntö jo hyväksyy 10 prosentin eriarvoisuuden veroäyriin hinnassa. Se on toinen asia, itse kunkin arvovallinta, katsooko, että tämä on sallittava ja hyväksyttävä ero.

Peruskysymys on kuitenkin se, että siirtymäkauden ongelmat ovat kaikkein merkittävimmät. Sen vuoksi keskusta on vastalauseessaan esittänyt, kun hallituksen esityksessä siirtymäkauden raja on 1 500 markkaa asukasta kohden, että tuo alennettaisiin 500 markkaan ja että verovuonna 2001, jolloin määrä on enintään voinut muuttua hallituksen esityksessä 4 000 markkaa, se on keskustan esityksessä 3 000 markkaa. Sen lisäksi katsomme, että siirtymäkauden ajaksi tulisi riittävästi lisätä harkinnanvaraisia valtionosuuksia, jotka kohdennettaisiin nimenomaan yhteisöveron järjestelmästä aiheutuviin ongelmiin. Sen tarve on hyvinkin merkittävä, mutta Suomen Kuntaliitto on esimerkiksi esittänyt tähän tarkoitukseen 200 miljoonaa markkaa.

Mitä tulee hallintovaliokunnan kannanottoon, jossa todetaan metsäveromuotojen korvaaminen muulla metsätalousmaahan kohdennetulla kiinteistöverolla, haluamme todeta tässä yhteydessä, että käytännössä se ei ole tässä vaiheessa mahdollista senkään vuoksi, että metsäverossa on menossa tällä hetkellä siirtymävaihe, osa on myyntivoiton verotuksessa, osa pinta-alaverotuksessa, ja näiden korvaaminen johtaisi sellaiseen sekamelskaan, ettei siitä käytännössä selvittäisi ilman, että osa metsänomistajista saisi

osakseen kohtuuttoman epäoikeudenmukaisen kohtelun.

Tämän vuoksi keskusta tulee yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään siirtymäkautta koskeviin pykäliin muutosehdotuksensa, jotta kansalaisten peruspalvelut voitaisiin turvata hallitusmuodon edellyttämällä tavalla kaikissa maamme kunnissa ja että kansalaisten yhdenvertaisuus tällä tavalla turvattaisiin.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Edellisen hallituksen toimesta toteutettu pääomatulojen verotuksen uudistaminen merkitsi yhteisöveron tuoton erittäin voimakasta kasvua. Vuodelta 93 sitä perittiin 5,7 miljardia markkaa, josta kunnat saivat 2,5, seurakunnat noin 200 miljoonaa markkaa ja loput valtio. Tänä vuonna määrät ovat viisinkertaistuneet noista summista. Näin tarkastellen voi sanoa, että uudistus onnistui erittäin hyvin: veropohja laajeni ja tuotto kasvoi. Yritykset ovat menestyneet varmasti suurelta osin tämän uudistuksen ansiosta niin, että niiden veronmaksukyky on kasvanut.

Sen sijaan tuon uudistuksen jälkeen yhteisöveron jakautuminen eri veronsaajaryhmien, valtion, kuntien ja seurakuntien kesken ei ole enää oikeudenmukainen. Eräiltä osin se ei ollut alkuunkaan oikeudenmukainen. Nyt hallitus esittikin uudistusta, joka korjaa osittain kuntien välisen ongelman mutta aiheuttaa erälle kunnille kohtuuttomia uusia ongelmia. Kaikkien uskontokuntien kohtelun oikeudenmukaistamista hallitus ei esittänyt. Näiltä osin hallituksen esitys on puutteellinen ja sitä pitäisi korjata. Valitettavasti korjauksia ei ole valtiovarainvaliokunnassa saatua aikaan.

Yhteisövero-osuuden jakaminen kuntien kesken olisi toteutettava niin, että perusteissa otettaisiin huomioon asukasluvu esimerkiksi 25-prosenttisesti. On myönnettävä, että asukasluvupeuste sopii huonosti järjestelmään, mutta toisaalta se tuo ehdottomasti oikeudenmukaisuutta jakoperusteisiin. Mielestäni oikeudenmukaisuus on huomattavasti tärkeämpi periaate kuin puhdaslinjaisuus.

Siirtymäkauden kohtuuttomia menetyksiä tulisi lieventää rajaamalla menetysten katto hallituksen esittämästä 1 500 markasta asukasta kohti vuodessa esimerkiksi puoleen tai 500 markkaan asukasta kohti vuodessa ja vastaavasti koko siirtymäkauden aikana esimerkiksi 3 000 markkaan. Näin voitaisiin suurimpaan ahdinkoon ajautuvat kunnat päästää niistä ongelmista

siihen asti, kunnes verotulojen tasausjärjestelmä alkaa vaikuttaa ja korjata tämän epäoikeudenmukaisuuden ja kohtuuttomuuden. Tämä rajaustaikaisi lakisääteisesti oikeudenmukaisen ja ennakoitavan menettelyn. Vastaavaa oikeudenmukaisuutta ja ennakoitavuutta ei ole harkinnanvaraisten rahoitusavustusten käyttämisessä. Ne ovat aina poliittisen päätöksenteon takana ja epävarmoja loppuun asti.

Uudistukseen sisältyy hallituksen esityksen ja valtiovarainvaliokunnan mietinnönkin pohjalta ongelmia konserniavustusten osalta. Erityisesti arvaamattomuus on suuri ongelma kuntien kannalta. Toisaalta toimipaikkojen sijaintiin liittyvien tietojen epävarmuus tuo ongelmia ja jättää sellaisia tekijöitä avoimiksi, jotka vaikuttavat kuntien talouden suunnitteluun. Edelleen metsäveron aiheuttamat ongelmat ovat huomattavat, kuten on useassa puheenvuorossa todettukin. Näihin tekijöihin on syytä kiinnittää vakavaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Alussa mainitsin, että koko yhteisöverojärjestelmä on seurakuntien yhteisövero-osuuden osalta epäoikeudenmukainen. Omistajien tai osakkaiden uskontokunnasta riippumatta kaikki yhtiöt, perikunnat ja muut yhteisöt ovat yhteisöverovelvollisia ja näin maksavat osuuden, veron evankelisuterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle. Siis pakkojäsenyys yhtiöillä, perikunnilla on kirkkoihin, vaikka ei osakaista yksikään kuuluisi seurakuntaan. Toisaalta kaikkien muiden uskonnollisten yhdyskuntien seurakunnat ovat tämän yhteisövero-osuuden ulkopuolella. Uskonnollisten yhdyskuntien omistamat kustannus- ja muut yhtiöt, esimerkiksi Suomen vapaakirkon omistama Päivä Osakeyhtiö maksaa yhteisöveroa kahdelle muulle kirkkokunnalle. Tämä on erikoinen järjestelmä, jota ei todellakaan missään muualla maailmassa ole, että kirkkokunta on toiselle kirkkokunnalle verovelvollinen. Tämä jäi alun perin korjaamatta ja on edelleen korjaamatta ja jää tämän uudistuksenkin ulkopuolelle valitettavasti. Nämä muut uskonnolliset yhdyskunnat eivät saa minkäänlaista vastinetta tälle maksuvelvollisuudelleen.

Yhteisöverolainsäädäntö näin ollen loukkaa uskonnonvapauden ja tasavertaisuuden periaatetta. Se tulisi korjata niin, että seurakunnille osoitettava osuus yhteisöverosta jaettaisiin kaikille uskonnonvapauslain mukaisesti rekisteröityneille uskonnollisille yhdyskunnille niiden virallisten jäsenrekisterien mukaisten jäsenmäärien suhteessa ja lisäksi yhdistyslain mukaisesti rekisteröidyille seurakunnille tulisi osoittaa nii-

den jäsenmäärien edellyttämä osuus yhteisöverosta. Tänäkin kohtauksessa käsittelyssä hyväksyttiin laki uskontokuntien jäsenrekisteristä, ja se tulee voimaan ensi vuonna, jolloin tämä osa tähän kokonaisuuteen on myös lailla järjestetty ensi vuodesta alkaen, eli ongelmaa ei tältä osin ole jäsenrekisterien paikkansapitävyydestä.

Kaikkien uskonnollisten yhdyskuntien seurakunnat pitävät omin kustannuksin ja ilman verotusoikeutta jäsenrekisteriä. Nyt hyväksytyn uudistuksen jälkeen myös evankelisuterilaisella kirkolla ja ortodoksisella kirkolla on jäsenrekisteri ja ne eivät enää ole virallisia väestörekisterin pitäjiä, koska koko väestörekisteri siirtyi valtion vastuulle tehdyllä uudistuksella.

Siis oma jäsenrekisteri on jokaisella uskonnollisella yhdyskunnalla ja niiden seurakunnalla tasavertaisesti ensi vuodesta alkaen. Eräillä seurakunnilla, voin mainita muun muassa Kotkan vapaaseurakunnan, on kirkkorakennus, joka on suojeltu, eli tämä peruste ei riitä siihen, että suojeltujen kiinteistöjen ylläpitovelvollisuus olisi vain kahdella kirkkokunnalla.

Varsin monilla vapailla seurakunnilla on omia hautausmaita. 60-luvulla oli vielä tilanne se, että kaikissa evankelisuterilaisissa seurakunnissa ei sallittu kirkkoon kuulumattomien hautaamista kirkon hautausmaalle aidan sisälle vaan piti hautata aidan ulkopuolelle. Näin ollen monilla paikkakunnilla vapaat seurakunnat joutuivat hankkimaan oman hautausmaan ja ne pitivät sitä yllä täysin vapaaehtoisin, omin varoin ilman verotusoikeutta.

Kaikki seurakunnat, myös vapaat seurakunnat, tekevät laajaa lapsi-, nuoriso- ja sosiaalista työtä sekä lähetys- ja kehitysyhteistyötä, ja lisäksi vapaat seurakunnat, uskonnolliset yhdyskunnat kouluttavat omat työntekijänsä.

Yhteisövero-oikeudesta huolimatta evankelisuterilaiseen kirkkoon kuulumattomien osalta nämä seurakunnat perivät moninkertaisen hautauksen kirkkoon kuulumattomien vainajien hautapaikoista. Esimerkiksi Tampereella luterilaiseen seurakuntaan kuuluvan osalta hautauspaikkamaksu on 850 markkaa mutta kirkkoon kuulumattoman osalta 4 800 markkaa. Tämä on periaatteessa tietysti oikein siinä mielessä, että kirkkoon kuulumaton ei ole ehkä ainakaan viime hetkillä maksanut kirkollisveroa, mutta yhteisöveron perusteeksi ei riitä hautaustoimen ylläpitäminen nykyjärjestelmän puitteissa.

Nyt on muuttumassa se, että vapaat seurakunnat voivat päästä kiinteistöveron ulkopuolelle, mutta tähän asti ne ovat sitä maksaneet. Kaiken

toimintansa vapaat seurakunnat siis rahoittavat ilman verotusoikeutta täysin vapaaehtoisin lahjoitusvaroin ja maksavat siis myös yhteisöveroa, joka menee kahdelle muulle kirkkokunnalle. Tämä ei ole oikeudenmukainen järjestelmä ja loukkaa todellakin kansalaisten uskonnonvapauden ja tasa-arvon periaatetta, jotka kuitenkin hallitusmuodon mukaan kuuluvat kaikille Suomen kansalaisille ja ihmisille tässä maassa.

Tässä yhteydessä, arvoisa puhemies, on paljon puhuttu kirkon sosiaaliturvamaksusta. Sen historia on se, että 80-luvun puolivälissä sosiaali-etuudet pantiin verolle ja tuo verollepano merkitsi kirkon verotulojen tuntuvaa kasvua. Kunnilta vastaava kasvu leikattiin välittömästi valtion-osuuksia leikkaamalla. Kirkon kanssa valtio teki sopimuksen sillä tavalla, että korottamalla sosiaaliturvamaksuja peritään saatu valtion ja Kansaneläkelaitoksen varoista tuleva verotulohyöty takaisin valtiolle ja Kansaneläkelaitokselle sotumaksujen muodossa. Tämä tilanne on tänäkin päivänä voimassa. Kirkko saa nämä sosiaali-etuuksista maksettavat verot edelleen, ja näin ollen peruste korkeammille sosiaaliturvamaksuille sinänsä on olemassa. En kiistä, ettei sitä olisi muun muassa työllisyssyistä viisasta alentaa, mutta perusteet sille, että korkeampi maksu on, ovat olemassa sen sopimuksen pohjalta, jonka valtio ja kirkko tekivät 80-luvun puolivälissä.

Arvoisa puhemies! Kaikkia koskeva yhteisöverovelvollisuus, mainitut tehtävät ja kustannukset huomioon ottaen on perusteltua, että yhteisöveron seurakuntien osuus jaetaan kaikkien seurakuntien kesken niiden jäsenmäärien suhteessa. Evankelisuterilaisen ja ortodoksisen kirkon yhteisövero-osuus on kasvanut 90-luvulla ennen pääomatulojen verouudistusta valliinlehtä ehkä noin 20—30 miljoonan markan tasolta tämän vuoden tasoon, joka on lähes 800 miljoonaa markkaa, ilman että mitkään tehtävät tai kustannukset olisivat muuttuneet.

Kun näin on tapahtunut, on kohtuullista, että tästä summasta jaetaan osuus muidenkin uskon- tokuntien seurakunnille uskonnonvapauden ja tasa-arvon nimissä, koska samat tehtävät ovat myös näillä muilla seurakunnilla. Kysymys tässä oikeudenmukaistamisessa on vain noin 2 prosentin osuudesta. Jos otetaan kaikki huomioon, noin 15 miljoonan markan summasta vuosittain. Varsin pieni summa 800 miljoonan markan suuruusluokkaa olevassa kokonaissummassa. Kun osa kansasta ei kuulu mihinkään seurakuntaan, mielestäni tämä osuus voitaisiin jättää valtiolle tai käyttää joihinkin hyviin erityistarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on kirjoittanut mietintöönsä tätä koskevan ajatuksen, ei kuitenkaan ponnien muuttoon, mitä pidän puutteena. Se olisi ollut paikallaan, koska tämä epäoikeudenmukaisuus on varsin räikeä ja se koetaan vapaiden uskonnollisten yhteisöjen piirissä suurena epäoikeudenmukaisuutena ja vääryytenä. Ne ovat maksuvelvollisia, mutta eivät saa osuuttaan. Valtiovarainvaliokunta on kirjoittanut mietintöön: "Valiokunta toteaa, että uskonnolliset yhteisöt ovat verotulojen saamisen suhteen keskenään eriarvoisessa asemassa, mikä seikka on koettu ongelmalliseksi". Näin tämä on koettu ongelmalliseksi, mutta se on myös vääryys ja epäoikeudenmukaisuus eikä pelkkä ongelma, ja se olisi syytä mahdollisimman pian korjata.

Arvoisa puhemies! En ole vaatimassa kirkon yhteisövero-oikeuden poistamista, vaikka sen perusteluita kyseenalaistan kovasti tänäkin päivänä. Mutta vaadin kyllä sitä, että tämä verosuus jaetaan oikeudenmukaisesti kaikkien kesken.

Ed. Korteniemi: Arvoisa rouva puhemies! Haluan puuttua keskusteluun kirkon saamasta yhteisöverosta. On ollut yllättävää, että kirkollisasioista vastaava ministeri Heinonen on ehdottanut kirkon saaman yhteisöveron alentamista ja näin saatavien varojen suuntaamista köyhille kunnille. Samassa yhteydessä on tosin esitetty seurakuntien työnantajana maksamien sosiaaliturvamaksujen alentamista samalle tasolle kuin kuntien maksamat sosiaaliturvamaksut. Tässä on kaksi erillistä asiaa.

Ensinnäkin, mitä tulee seurakuntien ja kirkon maksamien sosiaaliturvamaksujen tasoon, olisi aivan oikein, että ne lasketaan samalle tasolle kuntien kanssa. Nämä maksut korotettiin sosiaalietuuksien verollepanon yhteydessä korkeammiksi, koska tätä kautta haluttiin leikata kirkon saama hyöty. Ed. Kankaanniemi äsken sanoi, että näin sovittiin kirkon kanssa. Ei siinä mitään sopimusta ollut, vaan valtio yksipuolisesti näin päätti. Minusta kohde oli alun perinkin huonosti valittu. Tällä ratkaisulla on lisätty työllistämistä aiheuttavia kuluja seurakunnissa ja moni työpaikka on siksi jäänyt täyttämättä. Tämä on ollut vahinko seurakuntien työn kannalta, ja onhan se ollut muutenkin vahinko suurtyöttömyyden aikana.

Pidän kirkon sosiaaliturvamaksujen alentamista oikeana tavoitteena, mutta en näe asiaa niin, että tämän järjestelyn kautta voidaan hakea lisärahaa valtiolle, joka välittäisi edelleen rahat

köyhille kunnille. Miten uutta jaettavaa muuten tulisi kuin siten, että kirkon saamaa yhteisövero-osuutta vähennettäisiin enemmän kuin mitä sosiaaliturvamaksujen alentamisen kautta saadaan? En voi hyväksyä, että kirkon saamaa yhteisövero-osuutta lähdetään leikkaamaan yhtään enempää kuin mitä sosiaaliturvamaksujen alentamisen korvaaminen edellyttäisi.

Kannattaa muistaa, että kirkko suorittaa tärkeitä yhteiskunnallisia tehtäviä, joiden rahallinen arvo on paljon suurempi kuin mitä koko yhteisöveron tuotto on, siksi kirkon saama yhteisövero on perusteltu. Kannattaa myös muistaa, että jos kirkon yhteisövero poistuu tai sitä laskeaan, verorasitus siirtyy yksityisille kirkon jäsenille. Kun puhutaan paljon palkansaajien verokevennyksistä, niin yhteisöveron siirtäminen yksityisille kirkon jäsenille ei toimi tämän tavoitteen mukaisesti.

On syytä muistaa, että kokonaiskirkon sisällä tapahtuu huomattava taloudellinen taseus rikkaampien ja köyhempien seurakuntien kesken. Kirkon keskusrahasto perustettiin alun perin juuri tätä varten. Yhteisöveron tuottoa käytetään juuri tähän tarkoitukseen. Siksi puheet siitä, että leikkaamalla kirkon yhteisöverotuloa voidaan auttaa köyhiä kuntia, tuntuu oudolta. Ei hätä pakene, jos köyhiltä seurakunnilta otetaan ja annetaan köyhille kunnille. Tosiasiassa kysymys on useimmiten samoista ihmisistä. Muutenkin, jos jo nyt monet kunnat ovat taloudellisessa ahdingossa, pitäisikö seurakunnatkin saattaa samaan tilaan?

En siis hyväksy kirkon ja valtion taloudellisten vastuiden muuttamista, mutta hyväksyn mielihyvin seurakuntien työnantajina maksamien sosiaaliturvamaksujen tason muuttamisen samaksi kuntien ja seurakuntien osalta. Ja kun näin tehdään, on oikein ja perusteltua tarkistaa kirkon saamaa yhteisövero-osuutta niin, että sosiaaliturvamaksujen alentamisesta saatu hyöty vähennetään kirkon yhteisövero-osuudesta.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä tämän lain läpimenoa eduskunnassa, koska se tukee nimenomaan sitä elinkeinopolitiikan aktiivisuutta, mitä kunnissa tänä päivänä tarvitaan. Se, että ainoastaan jonkin tuen varaan joku kunta elinkeinoelämästä huolimatta heittäytyisi, ei voi olla oikein tulevaisuutta ajatellen.

Mielestäni hallintovaliokunta antoi valtiovainvaliokunnalle erittäin hyvän lausunnon puuttuen juuri kunnan kannalta oleellisiin asioi-

hin. Keskustapuolueella on lähinnä toki aluepoliittiset vahvat kysymykset taustalla ja Kuntaliiton malli olisi hyvin vahvasti puoltanut nimenomaan keskustapuolueen alueita. Siksi oikeudenmukaisuus olisi kyllä jäänyt hyvin huonolle pohjalle.

Katson, että tämä lakiesitys paremminkin on oikeudenmukainen ja tukee juuri sitä peruspalvelujen pohjaa, jota kunnissa tarvitaan. Tällä hetkellä on pääkaupunkiseudulla myös oma kunta-ni Vantaa hyvin vahvasti riippuvainen yhteisöverotulon määrästä siinä, kuinka sielläkin pystytään peruspalvelut kuntalaisille järjestämään. Eli toisin sanoen ei voida sanoa, että nimenomaan suuret kunnat olisivat jotenkin etuoikeutetussa asemassa. Yritystoiminnan aktiivisuus on kaikissa kunnissa tulevaisuudessa erittäin tärkeää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 55/1998 vp

Valtiovainvaliokunnan mietintö 19/1998 vp

Toivomusaloite 33, 38, 40/1998 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelu:

Ed. M. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Vaikka virtaa alkaa olla vähän ja sähköäkään ei kovin paljoa ilmassa ole, niin muutama asia energiaverosta. Pieniä oikaisuja liittyen itse asiassa valtiovainvaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen ja siinä esitettäviin väitteisiin.

Kun puhutaan energiaverosta, niin sen käsittelyssä mielestäni pitää muistaa muutama perusasia. Perusasiat lähtevät liikkeelle siitä, minkälaisia päämääriä asetetaan verotuksen muuttamiselle. Ehkä tärkein kohdentaminen tapahtuu siinä, miten verorasitetta kohdennetaan, kenelle painopisteet asetetaan ja kuka on maksajana.

Jos hallituksen esityksestä hakee positiivista, niin se on sillä puolella, että nyt on myös suurteollisuutta osaksi saatu mukaan, kun edelliset energiaveroratkaisut ovat olleet hyvin pitkälle

suurteollisuutta suosivia ja kotitalouksia ja pk-teollisuutta päinvastoin rankaisevia. Nyt on tapahtunut muutos ja minusta hyvin positiiviseen suuntaan.

Toisaalta muutokseen liittyy työllisyys-, ympäristö-, aluetalous- ja kansantalousvaikutukset. Kun vastalauseen sisältö itse asiassa lähtee siitä, että hallituksen esitys on nurinkurinen työllisyyden kannalta, on se myös aluepoliittisesti väärä, ja kun lisäksi väittämä pitää sisällään sen, että energiankäytön ympäristöohjattavuutta vähennetään entisestään, se mielestäni vaatii muuttaman sanan kommentiksi, koska näin ei missään nimessä tapahdu vaan päinvastoin.

Kun arvostelu kohdistuu siihen, että energia-verossa kotimaisen energian kohdalla turpeen verotus nousee, se pitää paikkansa. Mutta toinen, olennaisempi seikka on se, että puun asema suhteessa kaikkiin polttoaineisiin paranee. Kun muistetaan, että Suomessa tuotetaan tällä hetkellä 22 terawattituntia energiaa turpeella vuositasolla ja kun samalla muistetaan, että Suomi on sitoutunut Rion sopimuksessa noudattamaan savukaasuissa 140 mg:n rikkidioksidirajaa mutta käytännössä turvetta polttavat laitokset päätyvät 180–200 mg:aan rikkidioksidia megajoulessa, niin jotakin sille pitää tehdä.

Se jotakin on kaksi vaihtoehtoista tietä: Toinen on lisätä kalkkia polttoaineen joukkoon ja toinen on se, että nostetaan puun osuutta. Mielestäni puun osuuden nostaminen on aluetalouden, työllisyyden, ympäristön ja jopa kansantalouden kannalta ensimmäinen asia, jota pitää pystyä tekemään. Valtakunnallisesti polttohakkeen käyttöä voidaan merkittävästi lisätä. Kun yhteensä noin 11 500 gigawattitunnin tuotannosta voidaan puulla korvata noin 2 000 gigawattituntia, niin puhutaan merkittävästä lisäyksestä. Kun sen työllisyysvaikutukset ovat jo suuruusluokkaa, jossa puhutaan tuhansista työpaikoista, niin mielestäni on melkoinen väite, että esitys on työllisyyden kannalta nurinkurinen ja että se on aluepoliittisesti väärin. Puun kautta syntyvät työpaikat syntyvät nimenomaan syvälle maaseudulle, jonne minkään muun kautta uusia työpaikkoja ei pystytä luomaan.

Kun lisäksi tiedämme, että uuden polttotekniikan käyttäminen, ja jos se uusitaan edellä mainituissa laitoksissa, jotka pystyvät käyttämään kotimaisia polttoaineita, lisää työpaikkoja noin miljardin markan investointien verran, joka on työpaikkoina 1 500–2 000 miestyövuotta, niin kovin käsittämättömiä ovat väitteet, jotka vastalause pitää sisällään. Kun lisäksi siellä ei ole huo-

mioitu muun muassa masuunikaasuun kohdistuvaa vaikutusta, joka parantaa sen käyttöönottoa energian tuotannossa, niin en pidä vastalauseen perusteluja ollenkaan perusteltuina.

Näiltä osin voitaneen todeta, että hallituksen esitys on kannatettava nimenomaan aluepolitiikan näkökulmasta, työllisyysnäkökulmasta ja aluetalouksien näkökulmasta. Sillä lisätään vahvuutta niillä osa-alueilla, päinvastoin kuin vastalause väittää.

Arvoisa puhemies! Kun virtaa on vähän, niin tämän verran tästä.

Ed. Kantalainen: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys energiaverotusasiasta on selkeästi, niin kuin ed. M. Korhonen totesi, oikean suuntainen. Omassa esityksessäni haluaisin lähinnä miettiä niitä tulevaisuuden linjauksia, mitkä tähän asiaan liittyvät, aivan niin kuin myös ed. Korhonen teki.

Energiaverouudistuksessa, joka tapahtui vuoden 97 alusta, luovuttiin verottamasta sähkön tuotannossa käytettäviä energialähteitä ja siirryttiin verottamaan lopputuotetta eli sähköä. Se johti siihen, että sähköverossa tapahtui porrastus kahteen veroluokkaan. Alemmaa, toisen luokan veroa, joka on noin 60 prosenttia normaaliverokannasta, suorittavat nykyisin teollisuus ja kasvihuoneviljelijät.

Rakenteellinen ratkaisu on merkinnyt kuitenkin epäyhtenäistä kohtelua elinkeinoelämän sisällä palvelu- ja teollisuustoimialojen välillä. Samalla veroluokkalievennys niin sanotulla laajalla toimialamääritelmällä, joka kattaa noin puolet sähkön kokonaiskulutuksesta, on johtanut sähköveron lievennyksiin myös sellaisissa teollisuusyrityksissä, jotka eivät sitä suoranaisesti esimerkiksi kansainvälisistä kilpailusyistä tarvitse. Sähköverotus perustuu myös Euroopan unioniin nähden väliaikaiselle rakenteelle, mikä mielestäni on huono vaihtoehto energiainvestointien ollessa luonteeltaan pitkävaikutteisia ja useiden vuosikymmenien mittaisia. Eri verokantojen ylläpito ja valvonta aiheuttaakin järjestelmälle myös merkittäviä hallinnollisia kuluja.

Vaihtoehtona sähköverotuksen rakenteen pidemmän aikavälin kehittämisessä meidän tulisi selvittää menetelmiä, joissa teollisuuden sinänsä kansainvälisistä kilpailukykyistä tarvitsen lievennys kohdistettaisiin entistä täsmällisemmin niille harvoille energiaintensiivisille toimialoille tai tiettyjä tuotteita valmistaville yrityksille, jotka siitä ovat riippuvaisia. Muun muassa sähköveron rakenteen tulisi sen sijaan olla mah-

dollisimman yksinkertainen, jotta järjestelmä palvelisi sekä verovelvollisia että myös verohallintoa.

Nykyistä neutraalimpi sähkövero voitaisiin mielestäni toteuttaa joko pelkästään niin sanotun energiantensiteettipalautuksen muodossa tai energiantensiteettipalautuksen ja nykyistä kapeamman kakkosveroluokan yhdistelmän muodossa. Eli kehittämällä energiantensiteettipalautusmenetelmää ja poistamalla ykkös- ja kakkosveroluokkien ero tai sitä oleellisesti kaventamalla päästäisiin siihen, että energiaverolievennys rajautuisi vain kansainväliselle kilpailulle altteimmille energiantensiivisille alueille ja aloille. Mainittakoon, että tämän mukaista politiikkaa on suositeltu noudatettavaksi myös Euroopan unionissa.

Hallituksen ehdottama energiantensiivisten yritysten palautus sellaisena, kuin se on valtiotulorainvaliokunnan täsmentämässä muodossa, päättyisi sinänsä tyydyttävällä tavalla yrityksille, jotka tosiasiallisesti tarvitsevat helpotusta energiaverotusrasitukseensa. Kilpailuneutraalisuussyistä energiaveron palautus tulisi kuitenkin myöntää ilman 300 000 markan omavastuusuutta tai huomattavasti alemmalla omavastuusuudella kaikille edellytykset täyttävälle yrityksille. Muussa tapauksessa hyvinkin energiantensiiviset mutta kooltaan pienet yritykset voivat jäädä vaille tätä palautusta.

Muilta osin sähköverotusta tulisi sen sijaan pyrkiä kehittämään ensisijaisesti siten, että ensimmäinen ja toinen veroluokka yhdistettäisiin yhdeksi uudeksi veroluokaksi, ja mikäli tämä ei ole mahdollista, tulisi kakkosveroluokan soveltamisalue rajata vain toimialoihin, jotka todella tarvitsevat veroetua lähinnä kansainvälisistä kilpailuista.

Nykyisen toimialaluokituksen toimiala 21, joka käsittää massan, paperin ja paperituotteet, kulutti vuonna 95 hieman yli puolet teollisuuden käyttämän sähkömäärästä. Sähköveron merkitystä näille aloille kuvaa myös se, että 1 penni per kilovattitunti merkitsee yli 200 miljoonan markan energialaskua. Alennetun veroluokan soveltamisalue voitaisiin siksi, ellei ykkös- ja kakkosverokantojen eroa kokonaan poisteta, rajata vain kyseisiin toimialoihin, jotka tosiasiasiaa tätä lievennystä energiaverotusrasitukseensa tarvitsevat. Myös tässä ratkaisumallissa ykkös- ja kakkosluokkien prosentuaalinen ero olisi jatkossa pidettävä mahdollisimman pienenä, samoin kakkosluokan soveltamisala suppeana.

Arvoisa puhemies! Vasta näillä korjauksilla lailla olisi edellytykset toimia sekä aineellisesti että hallinnollisesti lähtökohdiltaan oikeanlaisena energiaverotuksen perusratkaisuna. Uuden menetelmän etuna olisi myös se, että se voitaisiin toteuttaa varsin pitkälti jo voimassa olevassa laissa toteutettujen menettelytapojen varassa. Yhtenäiseen sähköverotukseen voitaisiin siirtyä määräaikaisen siirtymäkauden puitteissa, mikä korostaisi pysyväisjärjestelmää tähänastisten väliaikaisratkaisujen sijaan.

Näin olisikin mielestäni tärkeä lähtöä kehittämään jatkossa linjausta energiaverotuksen rakenteessa niin, että vero jakautuisi vastaisuudessa nykyistä tasaisemmin sähkön eri kuluttajaryhmien kesken ja myös niin, että sähköveron lievennys päättyisivät nykyistä täsmällisemmin vain niille yrityksille, jotka tosiasiasiaa tarvitsevat lievennystä energiaverorasitukseensa, muun muassa verojärjestelmän pysyessä rakenteeltaan yhdenmukaisena ja riittävän yksinkertaisena.

Ed. M a l m : Talman, puhemies! När man beslutar om förhöjningen av avgifter av olika slag så är det alldeles klart att man också måste beakta konkurrensförmågan hos den produktion som berörs av förhöjningarna. En produktion som är synnerligen känslig för förhöjningar idag är den odling som sker under glas.

Växthusodlarna har att konkurrera med import från andra länder där produktionskostnaderna är betydligt lägre än i vårt eget land. Samtidigt kan vi konstatera att den finländska konsumenten vill ha grönsaker producerade i vårt eget land. Därför har vi all orsak som beslutsfattare att ta hänsyn till konkurrensmöjligheten för de inhemska odlarna, då vi slår fast avgifter av olika slag. Odlarna vill uppmärksamma oss som beslutsfattare, alltså riksdagsmännen, på de problem de har att brottas med när de årligen besöker riksdagen och bjuder på sina produkter, samtidigt som de berättar om sin situation.

Utgående från det här så fattade regeringen förra gången, då den gjorde den energipolitiska linjedragningen, ett beslut som betyder att det finns en speciell paragraf i den lag, som nu behandlas, som gäller återbäring av accis på energi till växthusodlarna. På grund av att den tunga brännoljans pris höjdes minimalt i anslutning till den energipolitiska uppgörelsen, så kom beslutet om återbäring att gälla endast den lätta brännoljan.

Enligt nu föreliggande förslag så kommer accisen på den tunga brännoljan att höjas med 32

penni per kilo. Trots det här har inte regeringen föreslagit någon möjlighet till återbäring på just den här accisen. Som riksdagsmän har vi inte heller noterat detta och lämnat in någon lagmotion med ändring och det här betyder att höjningen kommer att drabba hårt de växthusodlare som använder den tunga oljan, eftersom de inte kan få någon återbäring enligt det förslag som nu föreligger.

Statsutskottet förutsätter att det här missförhållandet skall rättas till. Minister Skinnari som sakkunnig i utskottet har lovat att så här skall ske. Jag hoppas och jag utgår ifrån att riksdagen får det här förslaget från regeringen genast i början av höstsessionen och att beslut här kan fattas, lagen kan stiftas och odlarna kan få återbäring så snart den förhöjda accisen träder i kraft. Här är det närmast fråga om ett jämställighetskrav i förhållande till övriga odlare. Här handlar det också om möjligheten att konkurrera med den import som alltid finns i ett område där gränserna är öppna.

Puhemies! Kun hallitus edellisen kerran linjasi energiapolitiikkansa, sovittiin siitä, että kasvihuoneviljelijät voivat hakea energiaveron palautusta. Koska raskaan polttoöljyn hintaa korotettiin tällä kertaa vain aavistuksen, kävi niin, että veronpalautus koskeekin vain kevyttä polttoöljyä. Nyt käsillä olevan esityksen mukaan raskaan polttoöljyn hintaa tullaan nostamaan 32 pennillä kilolta. Tästä huolimatta hallitus ei esitä mitään mahdollisuutta veronpalautukseen. Korotus iskee kovimmin niihin kasvihuoneviljelijöihin, jotka käyttävät raskasta polttoöljyä.

Valtiovarainvaliokunta edellyttää, että epäkohta korjataan. Ministeri Skinnari on luvannut, että näin tapahtuu. Toivon, että eduskunta saa esityksen heti syysistuntokauden alussa ja että viljelijät voivat saada veronpalautuksen heti, kun korotettu vero astuu voimaan. Kysymys on lähinnä siitä, että heitä kohdellaan tasavertaisesti muihin viljelijöihin nähden.

Ed. Kallio: Arvoisa rouva puhemies! Oppositioilla ei ole kovin paljon muutosehdotuksia tähän hallituksen esitykseen. Harvinaista on tietenkin, että oppositio esittää korotuksia veroihin, ja me katsomme, että raskasta polttoöljyä ja kivihiiltä voitaisiin verottaa vielä ankarammin kuin hallitus esittää. Sen sijaan katsomme, että turpeen vero voisi säilyä 4,9 markassa megawatitunnilta.

Tämä ongelma, jonka ed. Malm toi esille, huo-

lestuttaa meitä myös, ja katsomme, että on mahdollisuus ratkaista tämä ongelma ilman pontta. Tulemme esittämään toisen käsittelyn yksityiskohtaisessa käsittelyssä muutosta 8 b §:ään, joka koskisi yksinomaan kasvihuoneviljelijöitä niin, että heille palautettaisiin osa siitä verosta, joka ylittää 50 000 markkaa.

Muutoinkin katsomme, että tämä 8 b § on jonkin verran kilpailua vääristävä. Meidän esityksemme lähtee Suomen Yrittäjien kannanotosta. Sen mukaan tuo prosentti on hieman korkeampi ja palautus hieman pienempi. Valiokunnan mietinnössä 8 b § suosii tavallaan suurteollisuutta pienyrittäjien kustannuksella.

Ed. Saarinen: Arvoisa rouva puhemies! Kuten huomataan, tällä esityksellä tehdään tilaa tuloverojen keventämiselle noin miljardin markan edestä. Hyvää tässä esityksessä on se, että tällä kertaa ei liikennepolttoaineiden hintoja olla nostamassa. Sen sijaan valitettavampi puoli on, että asumiskustannuksiin tämä jonkin verran vyöryy. Sähkölämmitteisen omakotitalon lämmityskustannukset tulevat nousemaan noin 170 markkaa kuukaudessa ja öljylämmitteisen noin 160 markkaa. Sen lisäksi kotitaloussähkön hinta nousee noin 30 markkaa kuukaudessa.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että energiaintensiivisten yritysten veronpalautus saadaan tässä nyt toteutettua.

Tällä teknologian alalla kehitys on kaiken kaikkiaan niin nopeata, että varmaan hallitus ja eduskuntakin joutuu tähän asiaan ja tämän kaltaisiin asioihin energiaverotuksen osalta palaamaan varsin nopeasti. Viittaan esimerkiksi jätteenpolttotekniikoitten kehittymiseen, ja siltä suunnalta oli jo tässäkin yhteydessä paineita.

Turpeen asemasta on oltu kovasti huolissaan. Siinä on ristikkäisiä paineita, ja vaikkakin turpeen verotusta nyt kiristetään, asiantuntijat vakuuttivat kyllä meille, että puun hankintaa ei lisätä siinä määrin, että turpeen asema oleellisesti huononisi.

Mitä ponsiin tulee, ponsissa on yrittäjäystävällisyyttä kasvihuoneviljelyä kohtaan ja ympäristöystävällisyyttä kaasu- ja sähkökäyttöisten liikennevälineiden verotustavoitteita kohtaan.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Hyvänä tässä voidaan pitää sitä, että puun energiakäyttö myös sähköä tuottavissa laitoksissa paranee. Mutta toinen seikka liittyy turpeeseen, josta edellinen puhuja totesi, että tilanne ei oleellisesti muutu. Kyllä tässä toisenlaiset mielialat

Pohjois-Karjalassa turpeennostoalueella tänä keväänä ovat olleet. Juuri viime sunnuntaina kuuntelin tämän puolen asiantuntijoita maakunnassa. He väittivät sellaista, että siellä muun muassa paikallisella sähkölaitoksella Joensuussa turpeen käyttöä tullaan vähentämään. Se on ollut ihan selkeä viesti. Mahdollisesti tuodaan muualta sähköä, mikä vaikuttaa kyllä siellä työelisyteen.

Siinä mielessä kun turpeen osalta jatkotoimenpiteitä ajatellaan, pitäisi ottaa se huomioon, että ei missään tapauksessa enää turpeen asemaa pitäisi heikentää. Päävastoin pitäisi satsata valtionyhtiöistä saatuja varoja tuotekehittelyyn, millä tavalla saadaan putsattua savupiippujen päistä erinäköiset päästöt. Sitä minä vain ihmettelen, että kyllä monissa muissa kuten kemian tehtaissa voidaan putsata päästöt, mutta jostain syystä turpeella tuotetusta energiasta savukaasua ei näköjään voidakaan putsata. Se on olevinaan ympäristöä vahingoittavaa. Siinä mielessä jatkoa ajatellen tämän pitäisi olla yksi tutkimuksen aihe meidän energiapolitiikassamme.

Ed. M. K o r h o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan muutama asia: Ed. Lahtela sanoi, että ei tutkita eikä putsata. Kyllä niitä putsataan, mutta siinä on sellainen pieni ongelma rikkidioksidin suhteen, että kun turve sisältää rikkiä tietyn määrän ja sitä poltetaan, rikkiä silloin vapautuu. Sen takia puun käyttöä pitää siinä rinnalla lisätä, koska puu sitoo. Kun puu on rikitön, rikkipäästöissä päästään mahdollisimman alas. Sen takia tämä esitys on perusteltu nimenomaan, että puun asema suhteessa kaikkiin muihin polttoaineisiin paranee merkittävästi. Puun käytöllä saadaan luotua itse asiassa tuhansia työpaikkoja nimenomaan syvälle maaseudulle. Se on parempi polttoaineena tässä mielessä verrattuna esimerkiksi turpeeseen. Turve työllistää niin, että 8 gigawattituntia työllistää yhden hengen, ja puu työllistää 2—3 henkeä. Se on aivan suorassa suhteessa.

Ed. Kallikselle en malta olla sanomatta sitä, mikä itse asiassa sanoin puhujakorokkeelta, että sen takia tuon vastalauseen sisältö on itse asiassa puhtaasti populistinen, jos väittämänä on, että hallituksen esitys on nurinkurinen työelisyiden kannalta ja aluepoliittisesti eikä huomioi ympäristöohjaavuutta. Tämä esitys nimenomaan tekee näin. Sen takia vastalause on populistinen. Se on vastalause vastalauseen takia, jossa itse asiassa juurikaan ei muuta päämäärää ole.

Ed. M a l m : Rouva puhemies! Oppositio on sitä mieltä, että tämän kasvihuoneiden ongelman voi korjata muuttamalla 8 b §:n. Toisaalta perusteluissa pykälän osalta sanotaan: "Mineraalipolttoöljyistä kuten moottoribensiinistä, dieselöljystä, kevyestä tai raskaasta polttoöljystä veroja ei kuitenkaan voitaisi miltään osin palauttaa." Kun näin on, me katsomme, että on pakko muuttaa lain 2 §, joka koskee nyt ainoastaan kevyttä polttoöljyä.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! On se merkittävää, että esitys verojen korottamiseksi todetaan populistiseksi. Minulla on ollut se käsitys, että jos esittää alennusta veroihin, verojen alentamista, se on monesti populismia. Jos me esitämme, että korotetaan, silloin väitetään, että se olisi populismia.

Ed. Malmille toteaisin, että kasvihuoneviljelijöiden ongelma voidaan tällä lailla osittain ratkaista, mutta ei tämä poista kaikkia niitä ongelmia yhtä vähän kuin 8 b § poistaa ongelmia pienyrittäjien kohdalta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 12)—14) asia.

15) Hallituksen esitys laeiksi verotusmenettelystä annetun lain ja enakkoperintälain 27 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 53/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varallisuusverolain 34 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 71/1998 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Täysistunto lopetetaan kello 21.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 21.25.
